

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 24 korona, félévre 12 korona, negyedévre 6 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadási felelős: Rubinek Gyula az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Buday Barna.

Szerkesztőség:

Budapest, IX., Köztelek-utca 8.

Kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Köztelken.

1908 március 21. d. e. 10 órakor. Motorikus szántógépverseny előkészítésére kiküldött bizottság ülése.
" " 30. d. u. 4 órakor. Irodalmi és tanügyi szakosztály ülése.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület”

irodalmi és tanügyi szakosztályának

1908. évi március hó 30-án (hétfőn) d. u. 4 órakor a „Köztelken” tartandó ülésére.

Tárgy:

Barabás Endre előadása a romániai közoktatás szociális irányairól.

Kodolányi Antal s. k.,
szakoszt. elnök.

Felhívás.

Az OMGE. 1907 december 8-iki közgyűlésén módosított alapszabályok 50. §-a értelmében „a szakosztályok tárgyalásaiban és működésében az igazgató-választmány által választott szakosztályi tagok, valamint az egyesület többi tagjai közül is azok, akik az egyik vagy másik szakosztályban való közreműködésre az illető szakosztály elnökénél a szakosztály megalakulása előtt vagy azt követően négy héten belül (7. §-a) jelentkeznek, tanácskozási és szavazati joggal bírnak.” Egyesületünk igazgató-választmánya február hó 25-iki ülésében megválasztván az öt szakosztály állandó tagjait, egyszerűen elhatározta, hogy ezen választás közhírré tételétől számított négy hetet tűz ki az egyes szakosztályokba való jelentkezésre.

Felhívom tehát az igen tisztelt egyesületi tagokat, hogy amennyiben valamelyik, vagy esetleg több szakosztály f. évi működésében tanácskozási és

szavazati joggal résztvenni kívánnak, szíveskedjenek ebbeli szándékukat legkésőbb f. hó 31-ig beérőleg az OMGE. titkári hivatalával írásban közölni, pontosan és szembetűnően megjelölve a kiszemelt szakosztályt. Ügyrendünk 19. §-a értelmében az egyesület szakosztályai a következők: a) közgazdasági, b) irodalmi és tanügyi, c) földművelési és növénytermesztési, d) állattenyésztési és állategészségügyi, e) mezőgazdasági ipari, üzemi és műszaki szakosztály.

Megjegyzem még, hogy valamennyi szakosztály ülésén úgy, mint eddig, ezentul is megjelenhet az egyesület minden tagja, csakis a szavazati jog gyakorolhatása lesz a választott és f. hó 31-ig önként jelentkező tagokra korlátozva.

Budapest, 1908 március 1.

Dessouffy Aurél gróf s. k.
elnök.

Luxuslővásárok a Tattersallban.

Az „OMGE.” védnöksége alatt a Budapesti Tattersall-társaság által rendezett f. évi tavaszi luxuslővásárok a következő napokon tartatnak: az első tavaszi XXXVIII. sz. vásár március hó 21., 22. és 23-án, a második tavaszi XXXIX. sz. vásár április hó 26., 27. és 28-án. Mindkét vásár díjazással lesz egybekötve, melyeknél a díjazás feletti bírálatot az „OMGE.” kebeléből kiküldött bizottságok végzik. Az első vásár bejelentési határideje március 5-én, a második vásáráé április 10-én jár le. Bejelenteni csakis a vásárszabályokat magukon foglaló bejelentőlapokon lehet, melyeket bárkinek felszólítására a „Tattersall” titkársága (Budapest, Kerepesi-ut 5.) küld meg.

Dohánytermesztési bizottság ülése.

(1908 március 9.)

Jelen vannak: Dessouffy Aurél gr. elnöklelte alatt, Antal Sándor, Baranyay Géza, Beer Henrik, Beliczey Géza, Bogáthy József, Braun Sándor, Cserháti Sándor, Daróczy Vilmos, Dáni József, Ehrlich Henrik, Goszthonyi István,

Haracsek László, Haraszy Oszkár, Hány Ágost, Kállay András, Károly Rezső dr., Klár Gusztáv, Koppely Géza, Láng Ferencz, Leveleki Armin, Léderer Artur, Löherer Andor, Madarassy Gábor, Matuska Béla, Miklós Ödön, Nagy György dr., Natorp Tivadar báró, Pfeiffer István, Propper Samu, Rátz István, Reusz Henrik, Riedl Kálmán, Rodiczky Jenő dr., Rónai Ferencz, Serfőző Géza, Szabó Elek, Szabó László, Szikszay Sándor, Tolnai Arnold, Tömör Kálmán; az egyesület tisztviselőikara részéről Rubinek Gyula igazgató, Mutschenbacher Emil dr. segédtitkár, Fabricius Endre gyakornok és Szilassy Zoltán szövetségi titkár, mint előadó.

Dessouffy Aurél gróf elnök üdvözölve a megjelent tagokat, az ülést megnyitja. Bejelenti, hogy időközben Czobor Gyula bizottsági tag elhunyt s javasolja, hogy előlött való részvétét a bizottság jegyzőkönyvileg fejezze ki. Ajánlja, hogy helyébe Baranyay Gézát, a Komáromvármegyei Gazdasági Egyesület elnökét válassza meg a bizottság tagul.

A bizottság ezen előterjesztésekhez egyhangulag hozzájárul.

Szilassy Zoltán előadó: Tisztelt szakbizottság! A meghívón a mai tárgysorozatnak tárgyalására két tárgy van kitűzve: a m. kir. pénzügyminiszter leirata a múlt évi felterjesztésünkre és az ideai dohánybevéltás tapasztalatai. Méltóztassanak megengedni, hogy e két tárgyra vonatkozólag — amely két tárgy különben is egybekapcsolható — együttesen tegyem meg az előterjesztést és ezáltal a t. szakbizottságnak a tárgyalását is egyszerűsítsük.

Méltóztatnak emlékezni, hogy a múlt esztendőben a dohánytermesztési bizottság a dohánybevéltásnak megkönnyítése és ezáltal a dohánytermesztők érdekeinek jobb szolgálata érdekében a pénzügyminiszter urhoz az akkor történt tárgyalások alapján egy terjedelmes beadványt intézett, amely beadványra a pénzügyminiszter ur még a múlt év augusztus hó elsején 57,231. számú leiratában válaszolt. Mindenekelőtt tehát bátor vagyok a pénzügyminiszter ur ezen leiratát egész terjedelmében felolvasni.

MAGYAR

Gazdasági és kerti

MEZŐGAZDÁK MAGYAROK

SZÖVETKEZETE

legjobb beszerzési forrása

Mai számunk 33 oldal.

Magyar királyi
pénzügyminisztérium.
57231.

Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesületnek, ugyis
mint a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének központja.

Budapest, Köztelek.

A dohánybevéltás körüli eljárás módosítása tárgyában f. é. márczius 21-én 2214. sz. a. hozzá-
m intézett b. előterjesztésében előadott javas-
latait beható tárgyalás és tanulmányozás alá
vételén, ennek alapján a következőkről van
szerencsém a t. Egyesületet értesíteni.

Habár a dohány bevéltása a beváltó hivatalok-
nál működő beváltó bizottságok részéről minden-
kor a szabályokban előírt módon s a dohány-
termesztő gazdaközönség érdekeinek lehető méltá-
nylása mellett történik, mit az a körülmény is
igazol, hogy a beváltás elleni felszólamlások
évenként alig fordulnak elő, mindazonáltal kész-
séggel elfogadom a t. Egyesület azon indítványát,
hogy a termelő közönség érdekeinek hathatósabb
képviseléséről akképpen történjék gondoskodás,
hogy a beváltási bizottságokba az eddig ott
működött politikai biztosok helyett a Gazdasági
Egyesületek Országos Szövetsége által az érdekelt
gazdasági egyetemek meghallgatásával kinevezendő
gazdasági szakértők küldessenek ki.

Készséggel eleget teszek a t. Egyesület azon
kivánalmának is, hogy ezen gazdasági szakértők
a beváltási mintacsomók összeállításánál is részt-
vegyenek s részükre az eljárásnál a termelők
érdekeiben bizonyos befolyás biztosítsák.

A t. Egyesület részéről a gazdasági szakértők
működése és hatásköre nézve előterjesztett utasítá-
stervezetet teljes mérvben elfogadom, oszupán
azzal az egy módosítással, hogy a beváltó tiszt-
viselő elsőfoku osztályozása ellen maga a termelő
egyedül is élhet felfolyamodással, még az esetre
is t. i. ha a gazdasági szakértő a felfolyamodást
indokolatlannak találja.

A dohányjövédéki központi igazgatóságot egy-
ben utasítottam, hogy a szóbanforgó utasítást a
t. Egyesülettel teljes szövegében közölje s a
dohánybeváltó felügyelőségek és beváltó hiva-
talok szolgálati utasításainak a mintacsomók
összeállítására és beváltására vonatkozó szaka-
szait ezen új utasítással megfelelően egészítse
ki. A gazdasági szakértők napidiját, méltányolva
a t. Egyesület részéről e részben felhozott indo-
kokat, működésük tartamára napi 20 koronában
állapítom meg.

Ami a t. Egyesület azon kívánalmát illeti, hogy
a dohányok a beváltáshoz csomózva bár, de
teljesen simítatlanul szállíthatassanak, erre nézve
meg kell jegyezmem, hogy azt, hogy a dohányok
minden rendszer nélkül egyszerűen úgy csomóz-
tassanak, ahogyan a zsinórokról levételnek, a
jövédék érdekében állónak nem tartom, annyival

kevésbé, amennyiben ily irányban már tétettek
kísérletek és bebizonyult, hogy az így csomózott
dohányoknak nemcsak az átvétele, hanem a ki-
képzése és feldolgozása is igen nagy nehé-
ségekkel volt egybekötve.

Tétettek azonban oly irányban nagyobb mérvű
kísérletek, hogy a termelők a simításnál az eddig
követett eljárással, t. i. hogy a dohányleveleket
erőszakos nyomással, az ugynevezett kivasalás-
sal lepréssék, felhagyjanak és a beváltási ár-
hirdetmény határozmányainak megfelelően meg-
válogatott és osztályozott dohányleveleket ki-
lapítva, szintükkel felfelé, csak lazán egymásra
tegyék és bármiféle nyomásnak a levelekre való
gyakorlását elhagyják.

Az ezirányban folytatott kísérletek igen ked-
vezőknek bizonyultak, nevezetesen tapasztaltatott,
hogy az ilyen eljárás mellett simított dohányok-
nál a kiképzés sokkal egyenletesebb, a ragacos
dohányok mennyisége kisebb, a levelek tartalma
és rugókonysága sokkal nagyobb és a
levelek színe egyenletesebb.

A beváltás is előnyösebb és könnyebb lesz,
amennyiben a dohányok nem lesznek olyan
merevek, illetve üvegesek, mint jelenleg, hanem
puhábbak, amely állapotban a dohányok minő-
sége könnyebben bírálható meg.

Ebből kitűnik, hogy a dohánylevelek simi-
tásánál eddig követett eljárásnak, t. i. a leve-
lek erőszakos leprésselésének, az ugynevezett
vasalásnak elhagyása és ahelyett a leveleknek
kilapított állapotban csak lazán egymásra való
fektetése a jövédékre nézve előnyösnek bizo-
nyult.

Miután azonban ezen eljárás nemcsak a jöve-
dékekre bizonyult előnyösnek, hanem a termelők-
re nézve is, tetemes idő-, munka- és költség-
megtakarítással jár, szándékomban van a ter-
mesztőket már a bekövetkező beváltásig kiok-
tatni, hogy a dohányukat a kísérletek alkalmá-
val kedvezőnek bizonyult és a fentebbiekben
részletesen ecsetelt eljárásnak megfelelően nem
erőszakos nyomással kisimítva, hanem csakis
kilapítva, lazán egymásra lapítva a leveleket,
csomózva szállítsák be.

Áttérve végül a dohányzárító pajták beren-
dezésére, e részben sajnálatomra nem tehetek
eleget a t. Egyesület azon kívánalmának, hogy
az átjárók, u. n. finánczutat elhagyassanak, ameny-
nyiben ezen átjáróknak nemcsak az a rendelte-
tésük, hogy a dohányzsinórok megolvasását
lehetővé tegyék, amire a nálunk, sajnos, még
mindeddig divó csempészet folytán igen nagy
szükség van, hanem rendeltetése az is, hogy a
dohányok okszerű kezelését lehetővé tegyék,
mert ez csak oly berendezésű pajtákban érhető
el, amelyben a felagatott dohányzsinórok bár-
mikor könnyen megközelíthetők.

A pajtaberendezések olcsóbbá tételénél tehát
a jövédék nem könnyíthet a természetőkön, leg-

feljebb annyiban, hogy az 1887: XLIV. t.-cz.
végrehajtására vonatkozó utasításban előírt
pajtaméreteket nagyobbítani nem kívánja, habár
mint a t. Egyesület előtt is bizonyára ismeretes,
ezek a méretek a szükségesnél jóval kisebbek,
s a jövédéknek nagyobb méretű pajtákat kellene
előírnia.

Végül van szerencsém értesíteni, hogy a
dohánytermesztők érdekeinek megfelelően már
hivatali elődöm az 1900. évi 103,932. számú
rendelettel a dohánytermesztésnél az ötös vetés-
forgórendszer kötelezettségét megszüntette és a
hároms vetésforgórendszer alkalmazását enge-
délyezte, mely alkalommal azonban továbbra is
érvényesített az az elv, hogy a tulajdonos vagy
haszonbérelő a tulajdonul vagy haszonbérben
birt összes szántóföldek egy ötödresznél na-
gyobb területre dohánytermesztési engedélyt
nem nyerhet.

Eme megszorítás: egyelőre további intézkedé-
sig szigorúan alkalmazni nem kívánom és a
szerzendő tapasztalati eredményektől feltétele-
zetten megengedem, hogy a dohánytermesztési
engedélyek szükség és kiválóan előnyös előfel-
tétel esetén ennél nagyobb, de az összes
szántóföldek egyharmadát meg nem haladó terü-
letre is kiadhatók legyenek.

Budapest, 1907 augusztus 1.

Wekerle s. k.

Tisztelt bizottság! Amint a pénzügyminiszter
ur ezen leiratából méltóztatik látni, annak a
felterjesztésnek, amelyet a mult szakosztályi
ülések tárgyalásai alapján a pénzügyminiszter
urhoz intéztünk, vajmi csekély eredménye volt,
mert tulajdonképpen csak azt az egy eredményt
értük el, hogy az eddigi politikai biztos intézmény
megszüntetésével ezentul a gazdasági egyesületek
kijelölése alapján neveztetnek ki a gazdasági
szakértők egy olyan szabályzat alapján, amely
szabályzat ezen szakértőknek működését nagyon
korlátolja és ha a beváltásnál a beváltó tiszt-
viselőknek jóindulata meg nem nyilvánul, akkor
ez a szabályzat a szakértők működését illuzó-
riussá teszi.

Az elnök ur Ö excellenziájának megbizásá-
ból, mint a bizottság előadója, a dohánybeváltó
kampányunk befejezése előtt az összes
kinevezett dohányszakértőkhöz kérészt intéztem
az iránt, hogy szíveskedjenek tudatni azokat a
tapasztalatokat, amelyeket az idej dohánybeváltó-
tásnál szereztek és esetleg szíveskedjenek javas-
lataikat is, ugy a szakértői intézmény működé-
sének hatályosabbá tételére, valamint általában
a dohánytermesztés emelése érdekében megtenni.
Ezen felhívás folytán eddig 28 dohánybeváltó
hivatalnál működött összesen 37 szakértő és
szakértőhelyettesnek jelentése érkezett be. Ot
dohánybeváltó hivatalnál működött szakértő
jelentést nem küldött be, ezek: Budapest, Nagy-
léta, Érmihályfalva, Szatmárnémeti és Tiszaroff.

Ezenkívül pedig, hogy a dohánybeváltás
menetéről teljesen tiszta képet kaphassunk,

Kéltén arányzések mindenemü gazdasági gépekrül

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNY TÁRSULAT
BUDAPEST

ugyszintén MAGANJARÓK (utimozdonyok) cséplési,
vontatási és szántási czélokra, (a mozdony után akasztott
egy ölet fogó ekével.) Referenciák az ország minden vidékéről.

Legtökéletesebb rendszerü
**Gőzcséplő-
készletek**

a szakbiz-
urat is
ki a do-
dohánybe-
szerezze-
iratok kö-
Méltoz-
37 jelent

Elsőso-
összes j-
váltás m-
és megf-
szok cs-
szakértő-
tettek el.

A doh-
a jelent-
évhez k-
körzethe-
Aradon-
levelekn-
kedés 3-
Rakama-
kálló 4-
41 K.-
39-43 K-

De m-
azt, ho-
kedése-
a bevált-
el és i-
rendsze-
a dohán-
is alatt

Köve-
hogy a-
hatáskö-
gásolják-
az eset-
lyozása-
is hoz-
hogy a-
lalnak-
zendő-
szigorú-
a jelen-
volt, d-
panasz-
termel-
az osz-
azt, h-
a fölle-
részt-
döntés-
van le-
igy a-
csóka-
lanak-
napos-
le, má-
előáll-
állapít-
jövédék-
egy e-
által-
sittes-
a kifo-
bevált-
folytá-

a szakbizottságnak egyik tagját, Löherer Andor urat is felkérte az egyesület, hogy menjen ki a dohánybevéltő hivatalokhoz és ott a dohánybevéltásra nézve megfelelő tájékozást szerezzen. Az ő jelentése szintén itt van az iratok között.

Méltóztassanak megengedni, hogy a beérkezett 37 jelentésnek főbb adatait ismertessem.

Elsősorban konstatálni kívánom, hogy az összes jelentések hangsúlyozzák, hogy a beváltás menetével a gazdák meg voltak elégedve és megfelelő méltányosságot tapasztáltak. Panaszok csak elvétve fordultak elő és azok is a szakértők közbenjötté folytán kedvezően intéztettek el.

A dohánybevéltásnál elért átlagárakra nézve a jelentések konstatálják, hogy azok a múlt évhez képest emelkedtek. Így az érsekújvári körzetben 56 kor. volt az átlag, *Barcsón* 48'85 K., *Aradon* a kerti leveleknél 48'35 K., *Szegedi* leveleknél 42'85 K., *B.-Csabán* 44'18 K. (emelkedés 3 K.), *Szegeden* 35'69 (emelkedés 4 K.), *Rakamazon* 44'49 K. (emelkedés 5 K.), *Nagykálló* 42'08 K., *Nyirbátor* 42'14 K., *Szolnokon* 41 K., *Jászkeséren* 38'09 K., *Jászberényben* 39'43 K. (emelkedés 9 K.).

De majdnem az összes jelentések megjegyzik azt, hogy a dohánybevéltási árak ezen emelkedése csakis abból származott, hogy a dohányt a beváltásnál bizonyos méltányossággal bírálták el és hogyha a régi és az előírás szerinti rendszer szerint váltották volna be a dohányt a dohánybevéltők, akkor ez az eredmény nagyon is alatta maradt volna a mostaninak.

Következő megjegyzése a jelentéseknek az, hogy a szakértői intézménynél kifogásolják a hatáskör hiányát. Nevezetesen különösen kifogásolják azt, hogy a szakértőknek csak abban az esetben van joga a beváltó tisztviselő osztályozása ellen felszólalni, ha ahhoz a termelő is hozzájárul. Már pedig általános tapasztalat, hogy a termelők félnek attól, hogy ha felszólalnak az osztályozás ellen, akkor a következő beváltásnál a beváltó hivatalnokok annál szigorúbban fognak velük elbánni. Konstatálják a jelentések azt is, hogy aránylag kevés panasz volt, de azt hiszem nem csalódom, ha a kevés panasz egyik okául azt is felhozom, hogy a termelők maguk nem igen mernek felszólalni az osztályozás ellen. Helytelenítik a szakértők azt, hogy az esetleg előálló kontroverziáknál a föllebbviteli eljárás egyrészt hosszús, másrészt pedig, hogy a föllebbviteli fórumokban a döntés egyoldalul a dohányjövődék kezébe van letéve. Ennek következtében több szakértő, így a szegedi, debreczeni, vásárosnaményi, csóka, hajdudorogi, faddi azon javaslattal állanak elő, hogy a föllebbvitelre megszabott 12 napos határidő legfeljebb 8 napra szállíttassék le, másrészt pedig, hogy a föllebbvitel folytán előálló kérdések ne a szabályrendeletben megállapított fórumok, végső esetben a dohányjövődéki igazgatóság által bíráltassanak el, hanem egy erre a célra alakított kompromissz-bírótság által. Kívánják azt is, hogy az eljárás egyszerűsített és a függőben hagyott beváltásoknál a kifogásolt dohánybálók ára, amely a jövődéki beváltó tisztviselők alacsonyabb osztályozása folytán a természet minden körülmények között

megilleti, azonnal fizetessék ki, mert a jogos felhatalásnak és feljebbvitelnek az is akadályát képezi, hogy a kifogásolt bálók félretételnek és azoknak ára csak akkor fizetetik ki a természetőknek, amikor végigjárva az összes fórumokat, végleges határozat hozatott.

Az összes szakértők általában véve helytelenítik a dohány osztályozására vonatkozó jelenlegi szabályokat. Ezeket a szabályokat tulsziguorúknak, méltánytalanoknak és meg nem felelőknek jelentik ki. Így nevezetesen kifogásolják, hogy a kerti dohánynál igen sok az osztály és hogy a kerti levelek minőségének elbírálásánál a jövődék nagy súlyt helyez a levelek külső alakjára, illetve azok épségére, sértettségére. Az aradi dohánybevéltásnál működött szakértő véleménye szerint elegendő volna 3 osztály felállítása, de általában a kápolnai, nyiregyházi és szolnoki beváltónál működött szakértők is az egyszerűbb osztályozást követelik. A miskolci beváltónál működött szakértő egy részletes programot fejt ki a dohány osztályok új körülírására és árára vonatkozólag. Abban a nézetben vagyok, hogy ha a bizottság határozatot hoz aziránt, hogy a dohánybevéltási szabályzatok megváltoztatására és a dohányáraknak emelésére előterjesztés tétessék a pénzügyminiszter urnak, akkor az erre vonatkozó előterjesztést nem egy ilyen nagy gyűlésen kell megcsinálni, hanem erre egy külön bizottság volna kiküldendő, amelynek munkálatait véglegesen felülbírálná és jóváhagyná a szakbizottság. (Helyeslés.)

Az összes jelentéseken vörös fonálként végighúzódik az a kívánság, hogy a dohányárakat okvetlenül emelni kell, mert enélkül lehetlenné válik a termelés a gazdákra nézve. Hangsúlyozom a magam részéről, hogy a dohányárak emelésénél ne csak magunkat tovább azzal a nézettel, amivel önmagunkat a multban csaltuk. Nevezetesen, mindig azt követeltük, hogy a jövődék segítse elő a minőségi termelést és ennek következtében a magasabb osztályok árát emelje. Azt gondoltuk, hogy ezzel az eljárással elősegítjük a minőségi termelést és az volt a tapasztalat, hogy a jövődék nagyon könnyen ki tudta hozni azt, amit ki akart hozni, mert mikor a beváltásnál úgy látszott, hogy a magasabb osztályokba több kerül bele, mint amennyi annak a tisztnek szándéka szerint szükséges volt, akkor egyszerűen az alacsonyabb osztályokba csapták be a dohányt, bármilyen magas osztály volt is az és ennek következtében természetesen az ár alacsonyabb lett.

A tisztelt jövődéki igazgató miniszteri tanácsos ur tagadólant int, tehát erre nézve egy klasszikus példát hozok fel. Az egyik kiváló termelő maga osztályozta a dohányt a legszigorúbb eljárásnak megfelelőleg és bevitte a beváltó hivatalba. Ott csupa magas osztályt váltottak be. Mikor a második napon az illető megint bevitte a dohányt, akkor azt kérde tőle a vezető tisztviselő, hogy az uraknak nincsen másodosztályu dohányja? mire az illető azt felelte, hogy igen van, de azt már tegnap az első osztályban váltották be és ennek következtében a dohánybevéltő tisztviselő az utóbb behozott jobb dohányokat azonnal az alacsonyabb osztályokba sorozta s az illető termelőnek többé jobb dohányja, mint II. osztályu, be nem váltott.

Ezt az esetet azért hozom fel, mert ez hivatalos aktában is le van fektetve. Ez az eset a debreczeni m. kir. dohánytermesztési kísérleti állomással történt meg. Ha egy állami intézménnyel így bánhatnak, hogyan bánhatnak akkor egy magántermelővel? Ezzel csak példát hoztam fel arra, hogy a dohánybevéltő tisztviselők nem mondom, hogy utasításnal fogva, de felelősségük tudatában a lehető legszigorúbban alkalmazzák azokat a szabályokat, amelyek szerint a beváltás történik.

Ha mi a dohánybevéltási szabályzatok alkalmazásánál tisztán a beváltó tisztviselő méltányosságára, igazságérzetére támaszkodunk, akkor a termelők teljesen ki vannak szolgáltatva a jövődéki beváltó tisztviselőknek. Ez egyáltalában nem képez biztosítékot arra nézve, hogy ennek a fontos közgazdasági ágának a fejlesztését a jövőben olyan nagy mértékben emelhesük, amely mértékben a mostani igen megdrágult munkaviszonyok között arra szükség van. A legtöbb jelentés arra hivatkozik, hogy ha a kertész az idei méltányos beváltási árnál a dohányért 3-4 korona többletet is kapott, neki abból haszna nem volt, mert egy métermázsza dohánynak az elkészítéséért 8-12 koronával kellett többlet fizetnie, mint annak előtte. Az összes jelentések mind hangsúlyozzák, hogy a munkabérek az idén nagy mértékben emelkedtek, minek következtében a dohánykertészek kénytelenek otthagyni a termelést s legtöbbször elmennek napszamosoknak. Ezzel a termelőket igen nagy veszély fenyegeti, mert ennek a végeredménye az lesz, hogy a dohány minősége a jövőben nem hogy emelkednék, de esőkkenni fog. Már magában véve ez a körülmény is elegendő ok arra, hogy a dohányárak emeltessenek.

Egy további megjegyzés foglaltatik a jelentésekben arra nézve, hogy a mintacsomók összeállítására nem történik megfelelően. Azt tartják a szakértők, hogy a mintacsomókba tulságosan sok dohánylevelet vesznek be és ezek mindenütt a dohány lelkéből, legjavából állanak, úgy, hogy ennek következtében a mintacsomókkal hasonló osztályozásu dohányt előállítani a termelőnek majdnem lehetetlen. Ha pedig a dohánybevéltő tisztviselő a beváltásnál valami hibát a dohányban talál, akkor, hogy a mintacsomókban mindig könnyen talál olyan leveleket, amelyekre az ő véleményét alapíthatja.

Egy további kívánság az, hogy a dohányjövődék a csomózás tartamára a beváltó hivataltól szakértő munkásokat küldjön a termelőkhöz, hogy azok a csomózást megtanulják és begyakorolják.

Végül a szakértők személyes ügyeire vonatkozó egyik nehézményt vagyok bátor felhozni és ez az, hogy a rendelet szerint a szakértők utiköltségeiknek felszámítására csak a beváltás elején és végén, tehát mindössze kétszer vannak feljogosítva és csak abban az esetben számíthatnak fel utiköltséget a beváltás alatt, ha a beváltás az ő hibájukon kívül legalább négy napig szünetel. Már most a beváltás hetenkint két napig: szombaton és vasárnap szünetel. A szakértők gazdák, akik ezt a két napot czélsze-

A selektált (kiválogatott) anyarépákról nyert és impregnált takarmányrépamagnak manapság sem párja, sem konkurrencziája nincs. Kapható:

Mauthner Ödön cs. és kir. udvari **Budapesten.** magkereskedésében

➔ Árjegyzék ingyen és bérmentve. ➔

rően használhatnák fel a hazamenetelre, annál is inkább, mert csak akkor kapnak napidíjat, ha a beváltásnál közreműködnek. Tehát kifogásolják, hogy mikor a beváltás két napig szünetel, sem haza nem mehetnek, sem napidíjat nem kapnak. Igen kérem a dohányjövődéki igazgató urat, hogy ebben a kérdésben is intézkedni méltóztassék.

Felszólalásom elején említettem, hogy Löherer Andor urat felkértük, hogy a dohánybeváltó hivatalokhoz legyen szives elmenni a beváltások ügyeimmal kísérésére és tapasztalatait közölje velünk. Löherer több dohánybeváltó hivatalnál volt és terjedelmes, beható és részletes jelentést nyújtott be. Miután ő maga itt van, méltóztassanak megengedni, hogy ezt a jelentést ne olvassam fel egész terjedelmében, hanem annak ismertetését Löhererre bizzam.

Ezek után a magam részéről végeztem előterjesztéssel, csak egy bejelentéssel tartozom még és ez az, hogy f. évi február hó 23-án Debreczenben Hartenstein Kálmán összehívására és Marjay Péter képviselő elnöklété alatt a dohánytermesztőknek nagyobb értekezlete tartottam meg, amely értekezlet ugyanezekkel a kérdésekkel foglalkozott és amely különös súlyt helyezett arra, hogy a dohánytermesztők érdekeinek megvédése érdekében a dohányárak minden vonalon felemeltessenek és az összes gazdasági egyesületeket felszólította, hogy ebben a kérdésben nyilatkozzanak meg és azután a kormányhoz egy monstre-küldöttség vezetését vette terveh.

Ezekben voltam szerencsés előterjeszteni egy a beérkezett jelentéseket, valamint ezt a felhívást is és kérem a bizottság tagjait, hogy méltóztassanak a maguk tapasztalatai alapján a kérdéshez hozzászólni, hogy ennek alapján a kormányhoz a dohánytermesztők érdekeinek megfelelő felterjesztést és javaslatot tehesünk.

Löherer Andor azt a kérést terjeszti elő, hogy az ő jelentése egész terjedelmében olvastassék fel. Hangsúlyozza, hogy nem személyes hiúság vezeti őt ebben a kérdésben. Most az egyszer, sajnos, nem is a gazdák érdeke, hanem tisztai a kinstár érdeke, mert attól tart, hogy ha ebben az irányban a nagyszámu kérelem dacára sürgős intézkedés nem történik, a dohánytermesztés csökkenni fog és a kinstárnak roppant nagy kára lesz.

Ezután felolvassa az általa készített jelentést, amely bő kivonatban így hangzik:

Löherer Andor jelentése az 1907—1908. évi dohánybeváltásoknál szerzett észleleteiről.

Mindenekelőtt konstatálható, hogy a jelentés mindenben megerősíti a dohányszakértők fenti jelentéseinek adatait.

Löherer megtekintette a budapesti, kiskunfélegyházi, aradi, békéscsabai, szegedi, debreczeni, miskolci, kápolnai, rakamazi és nagytárkányi beváltó hivatalokat és azt tapasztalta, hogy a gazdaközönség a beváltás eredményével a kivételesen méltányos eljárás következtében általában meg volt elégedve, bár mindezt a rohamosan felemelkedett általános munkabérdragulás mellett elegendőnek nem tartja azért, mert a mai árak mellett a mai méltányos beváltási eljárás dacára a dohánykertész a dohánytermesztést abbahagyva vagy önálló munkás

lesz, vagy a eselédtrvény nyújtotta nagy előnyök miatt eselédnek megy. Az áremelkedésről a dohánytermesztő gazdák által összeállított és a beváltóhivatalok tisztartósága által hitelesített következő kimutatásokat sikerült megszereznie: *Nagytárkányban* az 1905—1906. évben ugyanazon természetűnél 4 kat. hold dohány megmivelése 240 napszám reafordításával 230 koronába került, ugyanakkor az 1907—1908. évben ugyan-
esak a 240 napszám belekerült 374 koronába, ami 56% béremelkedésnek felel meg. Ez azonban a legkisebb béremelkedés, mert az Alföldön a béremelkedés 80 és 100%-ot tesz. Ugyancsak *Nagytárkányban* az 1907—1908. évben az egy dohányosnak kiadott 5 kat. hold mívelése belekerült 374 koronába és összbévétele tett 500 kilogramm átlagtermése mellett 440 K.-t, vagyis a dohánykertésznek tiszta jövedelme 4 kat. hold természetűnél egész évre 66 K., vagyis egy holdnál 16 K. 50 f. *Debreczenben* egy 80 kat. holdat természetű adatai még megdöbbentőbb eredményeket tárnak fel. Itt egy 5 kat. holdat mívelő dohánykertésznek egy 10 métermázsás természetű összes tiszta haszna 71 K. 50 f. és így egy kat. holdnál 14 korona 30 fillér. Ebből megélni teljesen lehetetlen. A természetű gazdának ellenben a tiszta vesztesége tett a tényleges beváltás eredményének számbavételével az egy dohányos kertésznek kiadott 5 kat. holdnál 570 korona 40 fillért, vagy kat. holdanként 117 koronát. *Miskolcon* a három évi átlagvesztése a gazdának kat. holdanként 53 korona 15 fillér volt s azóta ottan is emelkedtek a munkabérek 40—50%-kal. *Aradon* az emelkedés 80—100%-os. A kertészhiány ezek folytán jésztően jelentkezik. Mindezek alapján látható, hogy dohánytermesztésünket nagy veszedelem fenyegeti és ezzel a kérdéssel sürgősen és haladéki nélkül foglalkozni kell.

Löherer az országban szerzett tapasztalatai alapján azon megfontolt megjövedésre jutott, hogy dohánytermesztésünk csak úgy tartható meg mai kiterjedésében és minőségében — amely mellett évi 70 millió tiszta haszon elérhető volt — ha az osztályozásnál mellőztetik az I. a) és I. b) osztályok felállítását, hanem ehelyett a jövőben csak szivar, válogatott, I., II., III. osztály fog egy helyesebb minősítés mellett megállapítani az árak arányos és megfelelő emelésével. A kinstár és a természetűk érdekében állónak tartanám egyaránt, ha a debreczeni, szamosháti és tisztai leveleknél a gyártási anyag beváltási ára 80 korona lenne, míg a vágóanyag I. osztálya 60 korona, II. osztálya 40 korona és a III. osztálya 26 korona.

Kivánatosnak tartja, hogy egy-egy beváltó hivatal területén lehetőleg egyféle dohány természetűek, mert a mai rendszer mellett, amidőn 3—4 féle dohánnyt is természetűnek, ezeknek kezelése és erjesztése sok nehézségbe ütközik, amiből a kinstárnak rendszerint igazán fogalmaitak meghaladó károsodása származik.

Méltó panaszk van a szegedi rózsalevel-dohányt termelni kényszerített gazdák, mert ezen anyag jobbnak, tartalmasabbnak van elismerve, mint a vele egy osztályba sorozott tisztai, debreczeni és szamosháti levelek, de mert tudvalevőleg kevesebbet terem, mint amazok, ezért általában az ezt természetűkényszerített gazdák rosszabbul jönnek ki. Ezért szükségesnek mutatkozik, hogy a rózsaleveleknél a nagyság és egyéb általános követelmények egyáltalában ne jöjjenek a beváltás osztályozásánál tekintetbe, hanem a minősítésre nézve az szolgálja irányadóul, hogyha élénkebb és mégis hamuja fehérebb, akkor válogatottnak minősíthessék. A kifejtett és beérett hegylevelek, minthogy azok még szívósabbak és tartalmasabbak, mint az anyalevelek, jogosan szintén az első osztályba vétessenek be.

Mindezen előadottaknál azonban a legmostohább a helyzete a *kerti és szentandrási muskotályleveleket termelő gazdáknak* van. A muskotálydohányt sürűbben kell ültetni, mint a bővebben termő tisztai levelet, így arra legalább 30%-al több a kiadás s így világos, hogy ennek természetűsénél veszteséget szenvedett a dohányos is és a gazda is. *Miskolcon* pl. a muskotálylevelekből semmi sem jutott a szivar, vagy a válogatott osztályba, hanem 9% jutott a I. osztályba, 11,5% a II-ik osztályba és 79,5% a III-ik osztályba. De mindezen csekély és elégtelen eredmények még szembe-
szökőbbekké válnak, ha tekintetbe vesszük, hogy a miskolci felügyelőség terén a tisztai és debreczeni levelek átlag beváltási ára, dacára annak, hogy némi szivar és válogatott levél is váltatott be, mégis csak 39 K. 59 fill. a finom anyagé, amidőn ugyanott a kapadohány átlaga 38 K. 26 fill., vagyis a különbözet csupán 1 K. 33 fill. Mindezekért szükségesnek tartja Löherer, hogy a kerti és szentandrási muskotály levelek ára minden osztályban emeltesék.

Mindezekon kívül azonban a szerzett tapasztalatok alapján még a következőkben tartja szükségesnek Löherer a jövődék intézkedését, hogy szépen megindult dohánytermesztésünk zavartalan fejlődése biztosítva legyen.

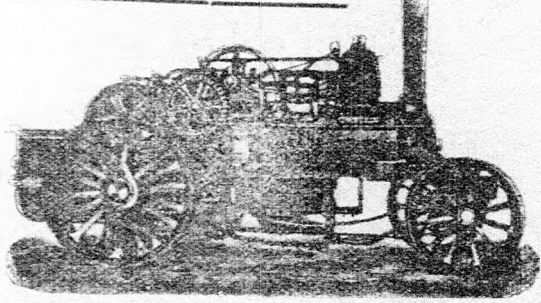
Feltűnt, hogy a beváltott dohánylevelek egy-egy beváltó hivatal területén nagyon is elütők voltak. Ez a *talajosztályozás helytelenségének* a következménye. Löherer a talajosztályozásra szakértőket lát szükségesnek alkalmazni, hogy a rengeteg nem égő dohány természetűe lassanként kiküszöböltesék.

Kétségtelenül megállapítható volt, hogy a dohánytövek és dohánylevelek ápolása, kezelése és törése sok helyen a dohányos kénye-kevére szerint történik s a természetűk sok helyen panaszkodtak, hogy ők a dohányosoknak parancsolni nem bírnak a kezelés tekintetében. Ezen a nem kicsinylendő bajon akképpen vél Löherer segíthetni, hogy a dohánytermesztésnél a pénzügyőri közegek teljesen mellőztetnek és helyettük a beváltó hivatalok tisztikara fogja a természetűt minden fázisában vezetni és ellenőrizni, a pénzügyőrök pedig csakis a dohánysempészet megállítását fogják végezni, annyival is inkább, mert a semmiféle szakismerettel nem bíró pénzügyőri közegek — a dohányfelügyelők panaszaí szerint is — magába a természetűbe is beleavatkoznak és a kinstárnak kárt, a dohányfelügyelőségnek pedig kellemetlen zavarokat okoznak.

Egyik legfontosabb feladatnak tartja továbbá a dohány kiképzését. E tekintetben még igen hátul állunk, mert a fermentáló bálók hőmérséketeit a kezelőszemélyzet, a parasztmunkások a legnagyobb részben empiricze állapítják meg, a bálókba dugott karók megtapintása alapján. Vannak ugyan hőmérők is, de elenyésző kevés számban. Nem esoda tehát, ha a beváltott dohánynak mintegy 24%-a a kezelés helytelensége miatt megromlik. Ezt Löherer úgy tartja megmenthetőnek, ha a jövődék a megmentett anyag arányában a kezelő tisztikart egy méltányos jutalomban részesítene, amely ezből elegendő számú és használható hőmérők adandók rendelkezésükre és ami még fontosabb, mivel a raktári helyiségek teljesen elégtelenek, az erjesztéssel járó átrakásokhoz elegendő férőhelyről új raktári helyiségek építésével gondoskodni kell. Hogy teljesen tiszta képet nyerhessünk dohánykezelésünk ezen részéről is, szükségesnek látna a fermentálás bevégeztével eszközölt újabb osztályozások eredményeit megsemmélni és tanulmány tárgyává tenni ugyanazon beváltó hivataloknál, melyeknél ezidő szerint a beváltott anyagot megtekintette.

BOROSZLÓ ■■■ BUDAPEST

Kedvezményes árak és üzleti feltételek.

→ Elsőrangú külföldi és magyarországi referenciák. →

**Teljes gőzeke-készleteket
és gőz-utihengereket**

legtökéletesebb kivitelben szállit

KEMNA J. gőzeke- és gépgyár ■■■ **BUDAPEST, IV., Kossuth-Lajos-utca 8.**

Megk
kiserle
hogy a
tisztika
tekintet
amely
folyam
Ennéf
hánykís
nyos er
gyakorl
ezen cse
oktató
kar meg
ismeret
Végt
az ujon
termes
ezért
ezek
kivánat
jesztés
csabai
gyaróv
teljesen

Mik
dani
gatóság
van és
ménye
merite
nitania
tézked
meltár
kon.
részéb
járul
latokh
tése
indula
az er
— sz
az os
tartan
való,
és ke
viselő
az eg
lenség
kikerü
minisz
állam
dolat,
közel
össze
ténjék
a föld
venni
Az
sértel
van
minde
ki tu
abszo
a leve
debre
kezése
Am
füzze
bevált
minde

Megtékinthette Lőherer Debreczenben a dohánykísérleti állomást is s arról győződött meg, hogy a legnagyobb elismeréssel lévén a beváltó tisztikar jóakarata iránt, nem találta a kiképzés tekintetében a tisztelnél ama elméleti szaktudást, amely nélkül különösen a fermentálás fontos folyamatát teljes biztossággal vezetni nem lehet. Ennélfogva elengedhetetlennek tartja, hogy a dohánykísérleti állomásnál évek óta szerzett tudományos eredményeket a külső beváltó és kezelőtisztek gyakorlati eredményeivel összehangba kell hozni és ezen czéllal dohányfelügyelőségek szerint 8-10 napi oktató kurzusokat kell tartani, hogy a kezelő tisztikar magasabb elméleti tudása az ő gyakorlati ismereteiket kiegészítse és megerősítse.

Végül pedig mivel azt tapasztalta, hogy főleg az újonnan jelentkezők a dohánytermesztés legfőbb szabályait sem ismerik és ezért az egész manipulációt kertészekre bízzák, ezek pedig szintén leginkább ujongozok, igen kíváncsiak tartja olyan oktató füzeteknek a terjesztését, amilyent pl. Grasselli Norbert békéscsabai tisztartó irt s amelyet Rázsó Inre magyaróvári gazdasági akadémiai szaktanár mint teljesen megelégető ajánl a természetőknek.

Miklós Ödön: Évtizedek óta meg szokta mondani nyíltan az igazat a dohányjövődéki igazgatósággal szemben, ma is ezen az állásponton van és elmondja nézeteit az ideai beváltási eredményekről, melyeket a saját tapasztalataiból merített. Mindenekelőtt elismerését kell nyilvánítania a dohányjövődéki igazgatóság azon intézkedésével szemben, amelynek eredménye méltányos eljárás és jóindulat volt a beváltásokon. Ezt az ideán tapasztalták az ország nagy részében a gazdák először. Mindazonáltal hozzájárul Lőherer javaslataihoz és azokhoz a javaslatokhoz, amelyeket a 37 szakértő-biztos jelentése uni sono tartalmaz. Mert akármilyen jóindulatot tapasztalunk is, nincs a világon az az ember, aki ezt a kolosszális klaviatúrát — szóló így hívja már évtizedek óta ezt az osztályozást — képes legyen szem előtt tartani. Ez az egész osztályozás csak arra való, hogy kellemetlenkedjünk vele egymásnak és kellemetlenséget okozunk annak a tisztviselőnek. Felhívja gazdátársai figyelmét, hogy az egyedüli helyes út, ahol ezek a kellemetlenségek és akarát nélkül feltorlódo nehézségek kikerülhetők, az, ha ezt a szaktermelést a szakminiszterium veszi át. (Eljenzés.) Mikor szóló államtitkár lett, azonnal áthátotta ez a gondolat, ankétet tartott ebben az ügyben s már közel volt a dolog a megvalósuláshoz, mindössze azon mulott az egész, hogy hogyan történjék az átadás után a gyártás kérdése, amelyet a földmivelésügyi kormány nem akart a kezébe venni.

Az nem áll, hogy a szivarburokhoz teljesen sértetlen levelek kellenek. Kevés dohánygyára van Közép-Európának, ahol szóló nem járt s mindenütt azt látta, hogy olyan gyönyörűen ki tudják vágni azokat a leveleket, hogy abszolút nem baj, ha egy-két lyuk van azon a levelen. Különösen indokolt volna, hogy a debreczeni dohánykísérleti állomás telepe rendelkezésére álljon a gazdáknak.

Ami a beváltások idejét illeti, kéri, hogy ne fűzze a jövődék kalendarikus terminusokhoz a beváltást, különösen annak kezdetét, hanem mindenkor a viszonyok szerint állapítsák meg

a beváltás kezdete. Az ideán például olyan szép idő volt, hogy már decemberben mindenki elkészült a dohánynyal úgy, hogy a beváltás megkezdéséig igen sokat vesztett a dohány súlyából és minőségéből. A dohányárak kérdése nem akut ma, de érdemes vele foglalkozni. Nem lehet elzárkózni az elől, hogy a dohányárak emelése az egyes osztályokban feltétlenül szükséges. A dohányos ma azt látja, hogy a dohánykertészetből nem tud megélni. Ez arra vezet, hogy a dohányos többé nem tartható olyan szeretettel a dohány mellett, mint amióra szükség van, minek következtében a dohányt nem vagyunk képesek úgy természetni és elkészíteni, amint kell, ami feltétlenül a minőség rovására megy. Tehát a munkaviszonyok miatt is szükség van a dohányárak emelésére. A dohánytermesztés pedig Magyarországon szükséges különösen a vetésforgók miatt a magyar klíma alatt. A dohány az egyedüli növény, amely kibírja a klíma szélsőségeit és amelytől lehet valamit várni. Azonkívül ez az egyedüli termésünk, amelynek pozitív árát ismerjük, csak a minőségét nem tudjuk. Bizalommal kéri tehát a dohányjövődék jelenlevő igazgatóját, hogy azokat, amiket szóló itt elmondott, megszívlelni kegyeskedjék.

Koppély Géza mindenben hozzájárul azokhoz, amiket Miklós Ödön előterjesztett, csupán azt az óhaját kívánja még kifejezni, hogy elégedjünk meg egyelőre azzal, ha a dohánytermesztés rezortja lenne a földmivelésügyi miniszterium kereteihez kapcsolva. Nem tartja érdektelennek felolvasni azt a táblázatot, amelyet szóló az 1906. és 1907. évi dohánytermésének beváltásáról összeállított:

Osztályozás	1906.		1907.	
	súly mm.	%	súly mm.	%
I.	317.98	49.92	372.97	59.47
II.	181.03	28.52	160.19	25.72
III.	139.67	20.52	88.94	14.31
Kihányás	20.87	1.04	—	—
Rontott	41	—	—	—
Összesen	637.01	100—	622.10	100—

Beliczey Géza mindazokat, amiket az előtte szóló urak elmondottak, teljes mértékben magáévá teszi. Maga is elismeri azt, hogy a jövődék az ideán a dohánybeváltást méltányosabban eszközölte, de ezt szóló részben annak is tulajdonítja, hogy az anyag is jobb volt. Az ideai roppant száraz esztendőben kihányás nem is igen volt. Szóló a legnagyobb hibát a mintacsomók összeállításánál találta, mert megtörténik, hogy a jól égő dohány majdnem alacsonyabb átlagárat kap, mint a kapadomány, mert a mintacsomók megállapításánál van egy osztály, amely azt mondja, hogy ha a dohánylevél egy kicsit rongyos, akkor a második osztályba sorozandó. Ebből látszik, hogy mily igazságtalan a mintacsomók megállapítása. Különösen a békéscsabai körzetről beszél szóló. Hogy itt nem lehet és nem érdemes dohányt természetni, azért van, mert nem tudnak dohánykertészeket kapni. Ebben a körzetben a dohánykertészek napi keresete 1.20 K.-nál többre nem megy. Már pedig, hogy ebből megélni lehetetlen, annak illusztrálására a következő kimutatást mutatja be:

A békéscsabai dohánybeváltó körzetben 1895-től 1906-ig egy kat. hold 10 évi átlagter-

mése 640 kg. és 10 évi beváltási átlagára 39 K. 39 fillér, 1907. évben a termésátlag a nagy szárazság folytán kevesebb, de a méltányosabb beváltás folytán az átlagár 44 korona volt, ha tehát a 640 kg. átlagtermést veszem és nem is a 39 K. 39 fillér átlagárat, hanem a 44 koronát, egy kat. hold bruttó jövedelme 281 K. 60 fillér.

Miután 1 kertészcsalád rendszerint 4 kat. holdat szokott: kapni 281.60 × 4 = 1126 K. 40 f., ennek fele 563 K. 20 f. illet ebből 1 családot, de ebből az 563 K. 20 fillérből fűtés, fuvarozás stb. czímen visszaadni tartozik 8—10%-ot, marad neki 506 K. 88 f. Ezenkívül kereshet az aratási idő alatt 4 mm. búzát, 1 mm. árpát.

A dohánymunkán kívül van 1 évben szabad napja 60 (ha munkaalkalom kínálkozik), amidőn kereshet napi 2 koronát, ez kitesz... 120— K. dohányért kap ... 506.88 " 4 mm. búzáért a 16 K. .... 64 " 1 mm. árpáért a 10 K. .... 10. " "

Összes jövedelme ... 700.88 K.

Ezzel szemben a kiadások egy 3 tagu család palántolásához 2 segítség 14 nap a 1 K. 28 K. 2 kapázáshoz napszám 10 nap a 140 f. 28 " Töréshez 1 napszám ... 30 " Simitás, csomózás 2 óra 2 hónapos ... 120 " Tűz, jégkárbiztosítás fele ... 32 " A kertész adója ... 10 " "

Kiadása ... 248 K.

Marad tehát egy 3 tagu kertész családnak 1 évre 452 K., vagyis naponta 1 K. 20 fillér, de ez is csak abban az esetben, ha a termés 640 kg., mert ha csak egy évben is terem 3—4 mmáza dohány, akkor már annyi deficitben marad, hogy azt nem képes helyrehozni, ezért nem akar a mai napszámviszonyok mellett kertészkedni, amidőn mint napszámos télen kereshet 120 fillért, nyáron 3—4 korona napszámot, adót nem fizet s független.

Nézzük már most a dohány jövedelmezőségét a gazdát illetőleg. Átlag terem 1 kat. holdon 640 kg. a 44 K. = 308 K., ennek 50%-a illeti a gazdát ... 154 K. ebből levonva a kat. holdanként befektetett 600 K. 5%-át ... 30 " "

Marad bruttó jövedelem ... 124 K.

ezen bruttó jövedelem csakis 1907-ben volt, mert azelőtt 10 évig az átlagos beváltási ár 39 korona 39 fillér volt.

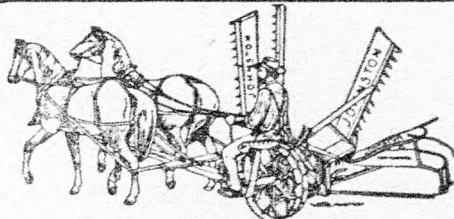
Ha a dohány helyett búzát termeszt a gazda s tíz évi átlagtermése kat. holdanként magtárban 700 kg. a 16 K. .... 112 K. 1 kat. hold buza-, szalma-, törek-, polyva-termelés ... 20 " "

marad bruttó jövedelem ... 132 K.

tekintve már most, hogy mennyivel több munkát igényel a dohányföld megmunkálása s betakarítása, tekintve továbbá, hogyha dohánybefektetésnél a 600 korona 5%-a kamatait: a 30 K.-t holdanként más irányban fekteti be a gazda, a mi vidékünkön bármely más termény több jövedelmet hoz, mint a dohány s ha már most 50% kertészt nem kapunk, kénytelenek leszünk a dohánytermesztéssel felhagyni, ami a kincstárt károsítaná, mert elesne egyik legjobb dohánytermő vidékétől.

JOHNSTON

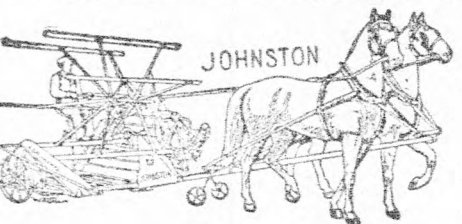
mélyvágású fűkaszálógépei
marokrakó aratógépei
és kéveköto szénaforgató és szénagyűjtőgépei

a legjobbak a világpiacon

és kiválóan alkalmasak a magyar viszonyokra. A Johnstons-pek dől, kavardott gabonában is jó munkát végeznek s feltűnően

csekély vonóerőt igényelnek.

A gépek szerkezetének tökéletességéért s anyaguk elsőrendű voltáért készséggel szavatolunk.

Vezérképviselet és főraktár: Bächer Rudolf Melichar Ferencz czégnél

BUDAPEST, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

Tessék ismertető leírást ké rni. Tessék ismertető leírást ké rni.

Ma igazán teljesen a jövedék irányít bennünket, a jövedék határozza meg, hol termeljünk, hogyan csomózzunk stb. Mi mindent megteszünk, amit a jövedék és a kincstár kíván és ezzel szemben nagyon kevés rekompenzációt élvezünk, ugyannyira, hogy a békésabai körzetben, ahol a legjobb dohányok egyike terem, ott vagyunk ma, hogy a dohánytermesztéssel kénytelenek leszünk felhagyni. Ezért indítványozza, hogy a bizottság hasson oda a pénzügyminiszternél, hogy a jövő beváltásra nézve egészen más árakat és mintacsomókat állapítson meg.

Madarassy Gábor: Tisztelt bizottság! Amiket mondani fogok, azok valószínűleg a bizottságban nem fognak tetszéssel találkozni, mert állásomnál fogva kötelességem a kincstárt védeni. Nagyon természetes, hogy ebből az alaplól kiinduló felfogás az urak tetszésével nem fog találkozni. Én csak egy pár megjegyzést vagyok bátor tenni azokra nézve, amiket az előadó ur és Löherer ur mondtak. Szilassy előadó ur azt mondta, hogy az az utasítás, amely kiadatott, a beváltásnál közreműködő szakértőknek, voltaképpen nem nyújt elég befolyást ezeknek a szakértőknek. Erre tisztelettel azt vagyok bátor megjegyezni, hogy igen jól méltóztatik tudni, hogy ennek az utasításnak a tervezetét éppen az OMGE. terjesztette fel a pénzügyi kormányhoz és a pénzügyminiszter ur öngyerméltósága által ez az utasítás-tervezet szóról-szóra el lett fogadva, azon abszolúte semmi változtatás nem történt. Méltóztatott azon kívánságot kifejezni, hogy tisztjeink jobban képeztessenek ki. Ezt teljesen osztom, ezt annak idején magam is előterjesztettem a pénzügyminiszter urnak egy memorandumban, bár teljes elismeréssel viseltetem a dohánybeváltó tisztviselők iránt. Igen sok indokolatlan támadásnak vannak ezek kitéve. Lehet, hogy egyes esetekben jogosak ezek a kifogások, de általánosságban méltánytalanok és kénytelenek vagyok az ő reputációjuk érdekében kijelenteni, hogy a dohánybeváltóhivatali tisztikar feladatát tiszteességesen és kötelességtudóan végzi. Mégis belátom, hogy vannak e téren is hiányok. Elsősorban talán kevés a számuk. A jövő esztendőben két új beváltó hivatalnak a felállításáról gondoskodunk, ami a személyzet szaporításával jár, ez pedig igen nehéz dolog és egyéb követelményeket von maga után. Ami a tisztképzést illeti, 7-ik esztendeje már, hogy minden évben két-két tisztviselőt küldünk Debreczenbe, akik ott vannak egy fél évig és teljes kiképzést nyerne. Ez mindenesetre kicsiny szám, de nem nélkülözhetünk egyelőre több tisztviselőt, sőt még ennek a két tisztviselőnek a kiküldése is nehézségekkel jár. Most már van 14-16 teljesen kiképzett emberünk. Tervbe van véve s talán a földművelésügyi kormány jövő évi költségvetésébe is fel van véve egy dohánytisztképző tanfolyam felállítása Debreczenben. Ha ez létrejön, gondoskodás fog történni arról, hogy tisztjeink nagyobb számban képeztessenek ki. Nekem is az a feltétlen meggyőződés és célom, hogy odajussunk, hogy a dohánybeváltó tisztviselőink ne csak a beváltásnál érintkezzenek a termelővel, hanem érintkezzenek a termelővel máskor is, annak földjén is, hogy az ő egész manipulációját megismerje a melegágytól kezdve a vetésig, még a kertészt is ismerje és akkor a beváltásnál másképp fogja honorálni a természet fátadtságát. Ehhez azonban idő és pénz kell, méltóztatassanak tehát türelemmel lenni. Ebben az irányban lassankint haladunk és ma is előbb vagyunk már, amenny-

nyben főleg a vándortanítói intézmény életbe léptetése által az érintkezés a tisztviselők és termelők között sűrűbb. Az ideai átlagokat illetőleg azt mondotta az előadó ur, hogy igaz, hogy az idén magasabb lett az átlag, de ezt nem köszönhetjük voltaképpen a beváltási áraknak, csak a méltányosságnak. A múlt esztendőben azt méltóztatott kívánni ebben a bizottsági ülésben, — melyen a miniszterelnök ur is jelen volt — hogy ha már a beváltási árak, melyek 3 évre fixirozva vannak az osztrákokkal, nem emelhetők, legalább legyünk méltányosak. Mi pedig a méltányosság terén a legszélsőbb határig mentünk. Löherer ur azt a kívánságát fejezte ki, hogy egy körzetben csak egyféle dohány termesztesse. Nekem pedig éppen igen sok kérést kell visszautasítanom, amely a termesz-tők részéről jön, hogy ők többféle dohánnyt akarnak termeszteni. Ezzel inkább nekünk van bajunk, mint a termesz-tőknek. Ebből a termesz-tésre abszolúte semmi hátrány nem származik. Ami a mintacsomók összeállítását illeti, erre nézve a jelenlegi szakértőknek teljes befolyásuk van, mert hozzászólhatnak, de ennek dacára a mintacsomók összeállítása ellen az idén a legkisebb kifogás sem történt. Alig jött fel 3 vagy 4 dohánybeváltási szakértőnek a kifogása, amely kifogásoknak a dohányjövédéki központi igazgatóság majdnem minden esetben helyt adott. Ha a szakértő nincs megelegetve, kívánhatja, hogy az ő ízlése szerint állítsák össze a mintacsomó és ez egyetlenegy esetben sem történt az idén. Ami a magvakat illeti, arra nézve szigorú utasítást adtunk ki. Egyes termesz-tők vannak kijelölve a magtermesztésre, akiknek magvait igen szép áron, 8 koronájával váltjuk be. Mi igyekszünk lehetőleg a fajtisza magot fenntartani, de ez majdnem lehetetlen. Hiába adunk bármiféle rendeletet a kertészeknek, az konzervatív ember, nem bizik abban a magban, amit mástól kap, hanem eldugja a saját magvából és azt ülteti el. Ezt teljesen kiirtani abszolúte lehetetlen, legfeljebb vasszigorral, ha pedig az ember nagy szigorúsággal jár el, akkor más oldalról ütök. A beváltási határidőkre nézve az a válaszom Miklós felszólalására, hogy a kívánságom mindig az volt, hogy korán csináljuk a beváltást, mert pénzre szükség van. Beliczey a kapadohányról beszélt; igaz, hogy a kapadohány drága, de ebből nem következik az, hogy a többi ennek megfelelően emeljük, hanem legfeljebb az, hogy a jövedék a kapadohányt tulságosan megfizeti. T. i. a 80-as években még nem akartak kapadohányt termeszteni és hogy kapadohánytermesz-tőket kapjon a jövedék, hát magas árakat állapított meg a kapadohányra. 1904-05-ben rossz termésünk volt, nem volt kapadohány, úgy, hogy kénytelenek voltunk Oroszországból venni kapadohányt, amely határozottan jobb a miénkél és jóval olcsóbb. Ha tehát szigorúan kincstári szempontból akar-nánk eljárni, hát egyszerűen azt mondanánk, hogy nem veszünk magyar kapadohányt, hanem orosz kapadohányt. Azonban inkább drágábban fizetjük meg Magyarországon a dohánnyt, mintsem a külföldön veszünk olcsóbban. Általánosságban arra kérem az urakat, ne méltóztatassanak mindig és kizárólag csak a sérelmeket előhozni. Nekem igen sok termesz-tővel van szerencsém érintkezni, akik mind azt mondják, hogy meg vannak elégedve és nekik nem kell semmi. Azt méltóztatik mondani, hogy a kertészekkel baj van. Megengedem, hogy néhány vidéken ez tényleg előfordul, de lehetetlen, hogy általánosságban előforduljon, mert akkor

nem folyamodnának annyian engedélyért. Az idén is, dacára a hangoztatott nagy kertész-mizériának, 4700 holddal többet adtam ki, mint a múlt évben. Ami az árakat illeti, egyelőre méltóztatassanak abban megnyugodni, hogy a dohánnybeváltási árakat emelni nem lehet, mert az osztrákokkal 3 esztendőre megállapítottak az árak. Ez egy kétoldalu szerződés, tehát ez a kérdés most nem is időszerű. Addig is a beváltásnál a méltányosságban a legszélsőbb határig fogunk elmenni, különösen azokon a helyeken, ahol klimatikus vagy egyéb bajok miatt rossz termés volt.

Szilassy Zoltán: Tisztelt bizottság! Méltóztatassék megengedni, hogy egészen röviden két észrevételt tegyek az igazgató ur előadásához. Azt hiszem, az itt felszólaltak valamennyien elismeréssel emelték ki éppen az igazgató ur érdemeit a dohánnyjövédék vezetése terén és elismeréssel emelték ki azt a valóban méltányos eljárást, melyet a dohánnybeváltás tekintetében a dohánnytermesz-tőkkel szemben az utóbbi időkben és különösen az utolsó esztendőben a jövedék tanusított. Ennek dacára ne méltóztatassék rossz néven venni, ha mi, akik az összes dohánnytermesz-tőknek társadalmi képviselői vagyunk itt, a bajokat, melyek egyes vidékeken előfordulnak, felhozzuk. Igaz, hogy azt az utasítást a dohánnyszakértők alkalmazására nézve együtt csináltuk meg és ezt a szakbizottság fogadta el, azonban méltóztatik elismerni, hogy amidőn egy szabályzatot az ügyeknek a gyakorlati életben való beváltása nélkül készítettünk, akkor abba hibák csuszhattak be, amely hibákat éppen az ideai beváltás alapján a gyakorlat tüntetett ki. Ami a legfontosabb dolgot, a dohánnyárak emelését illeti, azt elismerem és nagyon jól tudom, hogy most, amidőn a dohánnyárak három esztendőre meg vannak állapítva, ezen időszakon belül azok nem változtathatók meg, mert ez oly szerződés képez, amelyet egyoldalul fel nem bonthatunk. Azonban két esztendő múlva a szerződés megszűnik és ezek a dohánnyárak is meg fognak szűnni, nekünk tehát előre kell készülni arra, hogy amikor az új dohánnyárak fognak megállapítani, akkor a termelőközönségnek kívánsága a kormány előtt legyen, hogy az új szerződésben, amelynek alapján az osztrák jövedékekkel együtt a dohánnyárak meg lesznek állapítva, ezek az árak minden vonalon és necsak a magasabb osztályokban emeltessenek. Ami az igazgató urnak azt a megjegyzését illeti, hogy biztosít bennünket arról, hogy az eddig tapasztalt méltányos eljárást a jövőben is követni fogja, csak jóleső megnyugvást kelthet.

Dessewffy Aurél gróf elnök szintén hozzájárul ahhoz az elismeréshez, amelyet a bizottság az igazgató irányában kifejezett. Eppen a gazdaközönség részéről egy bizonyos bizalmatlansággal lett ugyanakkor ez az utmutatás és rendelet fogadva. Konstatálja, hogy ez a rendelet és utmutatás nagyon bevált és elismerésünket kell kifejezni, hogy ez végre is hajtatott. Ami a mintacsomók megállapításánál követett eljárást illeti, meg van győződve arról, hogy már a jövő esztendőben, mivel most már a gazdaközönség tudja, hogy érvényesítheti e tekintetben is befolyását, azt jobban fogja igénybe venni, mint az idén. Eddig is azért nem tették, mert a mi gazdaközönségünk nagyon nehezen tanítható ki. Eppen a mintacsomók összeállításánál figyelemztetve lettek az összes gazdasági egyesületek, hogy érvényesítsék e tekintetben befolyásukat; némely helyen meg is tették, de a legtöbb helyen azt sem tudták,

HEUCKE A. Hausneidnerli gőzeke-gyár
kifutó rendszerű **gőzeke-készletet**
szállítja a magyarországi vezérképviselőt:
Komárom-vidéki takarékpénztár r.-t., Komáromban.

hogy mi
és ennél
tásnál
folyásuk
dohánny
fogaltak
a bizotts
pedig, h
szon, an
dohánny
kérdése
terjeszté
vélné e
Ezen biz
Cserháti
Szilassy
A bizo
és ezzel

Állatte

Jelen
Elek Er
István,
Dezso,
Henrik,
György,
mond El
Weise O
tisztvisé
Jeszense
gyakorn
Szeme
tagokat,
előadás
Weise
tehenek
melyet
sel foga
Szeme
küzöne
adásáért
kező me
azon áll
nálunk
nagyobb
ságotat
felel m
hogy a
van neh
tejet és
az előa
felállítar
6-7 lit
ság, sőt
eredmén
illetőleg
mellett
magyar
ságot f
repát s
abrtak
mát és
nemü a
adja be
megkezo
az abra
be a t

hogy miről van szó. Most azonban már tudják és ennél fogva igyekezni fognak a jövő beváltásánál a mintacsomók megállapításánál befolyásukat érvényesíteni. Ajánlja, hogy a dohányszakértők igazán érdekes jelentéseiben foglaltakat egy feliratban összegezve terjeszse a bizottság a pénzügyminiszter elé, másrészt pedig, hogy már most egy bizottságot válasszon, amely a két esztendő múlva bekövetkező dohányármegállapításra előkészüljön, ezzel a kérdéssel foglalkozzék és csinálja meg a felterjesztést a pénzügyminiszterhez, hogy miképpen vélné ezeket az arakat megállapíthatóknak. Ezen bizottság tagjait ajánlja Kállay Andrást, Cserháti Sándort, Baranyay Gézát, szőlőt és Szilassy Zoltánt.

A bizottság e javaslatokat határozattá emeli és ezzel az ülés véget ért.

Állattenyésztési és állategészségügyi szakosztály ülése.

(1908 márczius 12.)

Jelen vannak Szemere Huba elnöke alatt Elek Ernő, Esterházy László gróf, Goszthonyi István, Hammersberg Jenő, Hári Agost, Jancsó Dezső, Koppély Géza, Krolopp Alfréd, Kúszler Henrik, Leveleki Armin, Mava Árpád dr., Nagy György, Pátkai Dániel dr., Reusz Henrik, Simonó Elek dr., Szilágyi Gyula dr., Török Leó, Weisz Ödön szakosztályi tagok; az egyesület tisztviselőikara részéről Rubinek Gyula igazgató, Jeszenszky Pál ügyvezető-titkár, Kovácsy János gyakornok és Weiser István dr. mint előadó.

Szemere Huba elnök üdvözlőlvén a megjelent tagokat, megnyitja az ülést és felkéri előadót előadásának megtartására.

Weiser István dr. ezután megtartja „Fejős tehének takarmányozása” című előadását, melyet mai mellékletünkön közlünk. A tetszőleg fogadott előadás után

Szemere Huba elnök a szakosztály nevében köszönetet mond Weiser dr.-nak érdekes előadásáért és ahhoz a maga részéről a következő megjegyzéseket kívánja fűzni. Weiser dr. azon állításánál, hogy sok nagy tehenészetben nálunk az évi tejtermelés napi átlaga nem nagyobb 3 liternél, talán a legrosszabb gazdaságokat vette tekintetbe és ez az adat nem is felel meg a tényleges átlagnak. Igaz ugyan, hogy a Központi Tejcsarnok tagjai között is van néhány, aki meglehetősen gyengén szállít be tejet és ez többé-kevésbé megerősíteni látszik az előadó állítását, ezt azonban szabályként felállítani nem lehet. Ma ott vagyunk, hogy 6-7 literes napi átlag egyáltalában nem ritkaság, sőt a lefejő gazdaságokban sokkal nagyobb eredményeket is érnek el. A takarmányozást illetőleg egy konkrét esetet hoz fel. Van Pest mellett egy német származású, de teljesen magyarra lett zseniális gazda, aki lefejő gazdaságot folytat. Ez az ember egyetlenegy szál répát sem ad a teheneinek, hanem tisztán abraktakarmányt és őszi vagy tavaszi szalmát és ugy a szénhidrát, mint a proteinnemű anyagokat is abraktakarmány alakjában adja be a teheneinek. Mikor ezt a szisztémát megkezdte, félt, de midőn rájött, hogy ezeket az abraktakarmányokat moslék alakjában adja be a teheneinek, azt tapasztalta, hogy maga

az a nagymennyiségű viz, amelyet ily módon vétet fel az állatokkal, elegendő arra, hogy $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ literrel emelje a tehének napi tejhozamát. Azóta széna, répa és mindenféle vizenyős takarmány kizárásával 6-7 kiló abraktakarmányt ad állatainak részint konkoly, vadborsó, részint pedig szárított moslék alakjában és ha olesón jut hozzá, olajpogácsa alakjában. Ilyformán tehát a szénhidrát, protein és zsír is könnyebben felvehető alakban jut a tehén szervezetébe, mi mellett egy kissé ugyan vizenyösebb, de nagyobb mennyiségű tejet kap, mint más takarmányozás útján kapna. Aránylag csekély kiadás mellett napi 9 liter átlagot feltétlenül megkap. Ez oly nagy eredmény, amelyet Magyarországon kevés tehenészet tud felmutatni. Mindezt azért tartotta szükségesnek szóló a szakosztály tagjai előtt kifejtetni, mert saját maga győződött meg ennek a dolognak realitás voltáról.

Szilágyi Gyula dr. a moslékra vonatkozólag maga is azt tapasztalta néhány szeszgyárnál, amely tengerimosléket etet tehenészetében, hogy az határozottan elég zsirtartalmu tejet ad és amellett a fejési átlag is jóval jobb. Figyelmebe ajánlja a gazdák, hogy a moslék-etetésre nagy súlyt helyezzenek tehenészetükben. Magyarországon nagymennyiségű szárított moslék állítatik elő, de sajnos ennek tulajdonképpene kimegy a németországi tehenészetekbe. Szükségesnek tartja erre a körülményre is felhívni a gazdaközönség figyelmét, mert ezt szóló nagy veszteségnek tartja.

Szemere Huba elnök: Ami a szeszgyárakat illeti, tudvalevő, hogy a kormány álláspontja ebben a kérdésben az, hogy mindenütt adnak szeszgyárat, ahol hegyes, dombos vidék van, ahol más, mint burgonya nem terem, de nem adnak olyan helyekre, mint pl. a nagy magyar Alföld. Ez határozottan hibás felfogás a kormány részéről, hogy a szeszgyárakat éppen ott terjeszti, ahol minden előfeltétele az olesó takarmánytermésnek megvan. Ebben a tekintetben kéri szóló az OMGE. igazgatóját, hogy amikor a mezőgazdasági szeszgyárak kihelyezéséről lesz szó, az OMGE. hathatós befolyását érvényesítse ez irányban, mert sokkal helyesebb ez az agrárpolitika, mint a kormány álláspontja.

Rubinek Gyula utal arra, hogy az OMGE. álláspontja ebben a kérdésben egészen más és éppen azért van ilyen törvény is, mert az OMGE. annak idején amellet foglalt állást, hogy a hegyvidékeknek kell elsősorban kontingenst adni, mert ha arról van szó, hogy az ország melyik vidéke szorul segílyre a kormány részéről, mégis csak azt kell mondani, hogy azok a rossz talajviszonyokkal küzdő felvidéki gazdaságok. Azonban miután a legközelebbi jövőben az eddiginél jóval nagyobb mennyiségű ipari kontingens kerül kiosztásra, amelyet a Felvidék előreláthatólag nem képes konzumálni, bizonyos, hogy az alföldi gazdaságok is feltétlenül fognak a jövőben kontingenst kapni.

Weiser István dr. kijelenti, hogy az elnök félreértette őt, amennyiben ő nem azt mondotta, hogy a saját termésű takarmány a legolesőbb, hanem szóló csak arra mutatott rá, hogy a takarmányt, amelyet akár maga termel, akár vesz az illető, milyen formában állítsa elő, hogy a leggazdaságosabban takarmányozzon.

Elek Ernő a szárított szeszmoslékra vonatkozólag megjegyzi, hogy amióta Efron francia tudós bevezette a szeszgyárakba a fluorsavas eljárást, azóta teljesen tönkrement a szárított szeszmoslék. Ellenben felhívja a szakosztály figyelmét egy másik kitűnő tejelő takarmányra, amely szintén óriási mértékben vándorol ki a külföldre, ez a szárított sörtörköly. Amikor az abraktakarmányok kedvezményes szállítására vonatkozó javaslatok napirendre fognak kerülni, ezt is figyelembe kívánja vétetni.

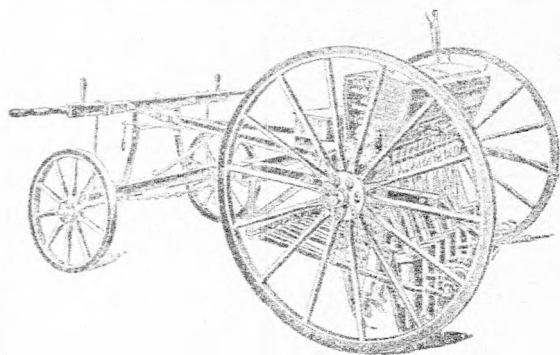
Szemere Huba elnök még egyszer köszönetet mondva az előadónak, az ülést bezárta.

A szerb kereskedelmi szerződés.

A hírlapok közleményei alapján ismerjük a szerb kereskedelmi szerződés szövegét. Sajnos, csak a hírlapok közlése alapján, mert odáig még nem jutottunk, hogy a magyar gazdaságszolgálat legelső rangú szaksajtója, a *Köztelek* abban a kitüntetésben részesítették, hogy a kormány elsősorban a szaksajtót érdeklő közléseit hozzá is eljuttatná. Ha tehát kritikai ismertetésünk nem fedné a megkötött szerződés tényleges szövegét, ugy ez csak a fenti figyelemnek lesz tulajdonítható.

A szerb kereskedelmi szerződés, mint tarifális szerződés köttetett meg, amennyiben mindkét állam autonóm vámtarifáinak vámjait lényegesen csökkentti azon árukra vonatkozólag, amelyek kivitele a két ország szempontjából fontossággal bír. Az összes kereskedelmi szerződések között a német kereskedelmi szerződés után a mezőgazdaság szempontjából legnagyobb fontossággal bír a szerb kereskedelmi szerződés. Nem azért, mintha Szerbiával valami élénk kereskedelmi összeköttetésünk volna, mert hisz Szerbia a monarchia kivételében alig másfél, bevételében pedig alig $\frac{2}{3}$ - $\frac{1}{6}$ -kal van érdekelve. De fontossággal bír a szerb kereskedelmi szerződés azon kivételes helyzetből folyólag, amelyet Szerbia a régebbi kereskedelmi szerződések alapján külkereskedelmi forgalmunkban elfoglalt.

Az osztrák-magyar vámterületnek az elmúlt tízéves szerződéses ciklusban alig volt számbavehető agrárvédelme. De ezt a csekélynek mondható vámvédelmet is a minimumra szállították le azok a vámkedvezmények, amelyeket Szerbiának határforgalmi kedvezmények ürügye alatt gabonára, borra, mézre, szilvára, de legfőképpen állatokra engedélyezett az előző szerb kereskedelmi szerződés. Szerbiának a közös vámterülettel fennállott kereskedelmi forgalma mindaddig, amíg 1906-ban

LOSONCZI DRILL

tolókeresek SORVETOGÉP, alul- és felülvető szerkezettel.
Első losonczi mezőgazdasági gépgyár
BASCH ÉS TARJÁN mérnök LOSONCZ.
Kizárólagos vetőgépgyár. Tessék árjegyzéket kérni.

Kitüntetve:

1906. Kolozsvár: Aranyérem.
1906. Nagyvárad: Elismerő oklevél.
1906. Nagyvárad: Elismerő oklevél újításokért.

1907. Sepsiszentgyörgy: Aranyérem.
1907. Pécs: Állami ezüstérem.

a vámszakítás be nem következett, különösen felénk irányuló kivitele erősen fejlődő irányzatot mutat. Míg 1899-ben Szerbiának hozzánk irányuló összes kivitele 35·9 millió korona, addig 1904-ben már a 60 millió koronát meghaladja, tehát az emelkedés közel 80%-os. A közös vámterületnek Szerbiába irányuló kivitele ugyanezen időszakban 26 millióról 32 millió koronára emelkedett, azaz itt az emelkedés valamivel több, mint 25%. Abszolút számokban Szerbiának velünk való forgalmában 1899-ben kiviteli többlete 9·7 millió korona, 1904-ben 28 millió korona. Ha ezen számokat csak egész szárazon mérlegeljük is, úgy nyilvánvaló, hogy a szerb kereskedelmi szerződés megkötése elsősorban nem Magyarország vagy Ausztriának, de Szerbiának az érdeke, másrészt hogyha kereskedelmi mérlegünk bonításán javítani akarunk, úgy Szerbiával fennálló kereskedelmi forgalmunkon az új szerződés keretén belül feltétlenül olyan változtatásokat kell fogadtatni, amelyek az eddigi kereskedelmi viszony hátrányait, ha meg sem is szüntetik, de reánk nézve legalább is jelentékenyen csökkentik.

Ha már most figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy Szerbiának felénk irányuló kivitelének 90%-a mezőgazdasági termék, főleg pedig gabona és élőállat, míg Szerbiába irányuló kivitelünknek 80%-a osztrák ipari termék, akkor kétszeresen fontos volt a magyar mezőgazdaság szempontjából, hogy az eddigi állapotokon gyökeres változtatás történjék. De indokolta ezen változtatást Németország vámpolitikai irányváltozása is, amely a mi nyerstermékivitelünk elé a régiéknél jelentékenyen magasabb gátat emelt az új kereskedelmi szerződésben. Ennek hatása jelentkezik is már az új kereskedelmi szerződés életbeléptetése nyomán, mert míg pl. 1905-ben Németországba 90,851 darab ökröt vittünk ki, addig 1906-ban már csak 36,430 dbot, 1907-ben pedig 34,934 darabot s ugyanily arányu a csökkenés az összes egyéb állatfajoknál is, sőt lehet mondani, hogy még erősebb. Ezen kiviteli csökkenés csakis úgy vált a magyar mezőgazdaságra nézve elviselhetővé, hogy 1906. évi márczius hó elsejével, azaz a német kereskedelmi szerződés életbeléptetésével egyidejűleg megszűnt a szerb állatbehozatal is. Ennek hatása érezhetővé válik Magyarország állatforgalmában is, mert míg pl. Magyarország

kivitt ökröt 1905-ben 238,000 darabot, 1906-ban már csak 194,000 darabot, 1907-ben pedig csak 175,000 darabot. Miután Szerbia évenként 50—60 ezer db ökröt hozott be Magyarországra, ennek a behozatalnak elmaradása csökkentette a mi kivitelünket, mert ha a szerb állatbehozatal továbbra is változatlanul fennáll, a német kivitel óriási csökkenése folytán az osztrák fogyasztási piacon oly nagy lett volna a kínálat, hogy az állatarak, dacára a két évi rossz takarmánytermésnek, a legalacsonyabb színvonalra süllyedtek volna.

Amidőn egyesületünk a kereskedelmi szerződések kérdésével foglalkozott, akkor a keleti államokkal szemben a következő álláspontot foglalta el:

1. A határforgalmi kedvezmények ürügye alatt a jövőben egy államnak sem engedélyeztessenek oly, a vámvédelmet csökkentő vámkedvezmények, mint aminőt ma az olasz bor- s a szerb gabona-, bor-, méz-, szilva- és állatbehozatal élvez.

2. Ha Németország mezőgazdasági, különösen pedig állatkivitelünk elé leküzdhetetlen akadályokat nem gördít s illetve vele elfogadható tarifális kereskedelmi szerződés köthető, úgy külkereskedelmi ügyeinknek a vámszövetséggel egyidejűleg lejáró, vagy akkorra felmondható tarifális szerződésekkel való rendezését kívánatosnak tartja.

3. Azon keleti államok állatbehozatalával szemben, amelyek ellenében az állat-határzár a multban fennállott, továbbra is fenntartandó s a határszéli állatforgalom az eddiginél erélyesebb s hatékonyabb állategészségügyi ellenőrzés alá helyezendő. A szerb állatbehozattal szemben ugyancsak az állathatárzár érvényesítendő.

4. Általában elvként állítandó fel, hogy a keleti államok nyerstermékbehozatalát csak oly mértékben kedvezményezzük a kereskedelmi szerződésekben, amily mérvű kedvezésben részesül a mi nyugat felé irányuló nyerstermékivitelünk.

Ha már most az egyesület ezen állásfoglalása alapján tesszük bírálat tárgyává a nyilvánosságra hozott szerb kereskedelmi szerződést, akkor a következőket fogjuk találni.

Az új szerb kereskedelmi szerződés a határforgalmi kedvezményeket teljesen megszünteti. A szerb gabona tehát a jövőben nem részesül kivételes elbánásban, hanem fizeti a vámtarifában megállapított minimális gabonavámokat. A bor fizeti az autonóm vámtarifá 60 koronás

vámját, míg az állatbehozatalnál körülbelül ugyanazok a vámok érvényesülnek, mint amelyeket Németország velünk szemben alkalmaz, azzal a különbséggel, hogy élőállatot a vámhatáron áthozni nem szabad s az állatbehozatal csakis úgy válik lehetővé, hogy Szerbia a határon vágóhidat felállítani kénytelen s csakis az ott levágott állatok husa kerülhet nálunk bizonyos városok piacán forgalomba.

Az összes agrárvámok közül, a gabonától eltekintve, a legnagyobb fontosságuk kétségtelenül az állatvámok. Az állatok elvámolása élő állapotban, de szerb területen történik. Bár tehát a szerb állatok a közös vámhatárt át nem lépik, a felállítandó szerb vágóhidról az ott elvámolt élőállatok után nyert hus mégis úgy kerül nálunk forgalomba, mintha ezen állatok élő állapotban elvámolva nálunk kerültek volna levágásra. Ez egy jelentékeny kedvezmény Szerbiának, mert ha a levágott állatok husa mint friss hus vámmoltatnék el, akkor az egy-egy métermázsza husra eső vám jelentékenyen magasabb volna. Az állatvámokat egyébként a szerződés a következőleg állapítja meg:

Ökör 100 kilogramm élősúly után 9·40 K., eddigi vám 8 K., bika darabonként 30 K., eddigi vám 8 K., tehén darabonként 30 K., eddigi vám 6 K., borjú darabonként 5 K., eddigi vám 3 K., juh és kecske darabonként 2·50 K., eddigi vám 1 K., bárány és gödölye darabonként 1·50 K., eddigi vám 0·50 K., élő baromfi mm.-ként 4 K., eddigi vámmentes, leölt baromfi mm.-ként 16 K., eddigi vám 6 K., sertés 110 kg. élősúlyig darabonként 11 K., eddigi vám 3 K., sertés 110 kg.-nál nehezebb mm.-ként 10 K., eddigi darabonként 3 K., friss hus mm.-ként 30 K., eddigi vám 14·29 K., elkészített hus mm.-ként 45 K., eddigi vám 14·29 K.

Németország a mi állatkivitelünkkel szemben szarvasmarhánál az élősúly mm.-ja után 9·60 K., a sertésnél az élősúly mm.-ja után 10·80 K. vámot szed. Az elvámolás mérve tehát körülbelül ugyanaz kelet felé, mint nyugat felé. A multhoz képest az új szerb kereskedelmi szerződés azonban nemcsak annyiban tartalmaz jelentékeny módosításokat, hogy a határforgalmi kedvezményes vámkezelést az állatoknál is megszünteti és ehelyett azt az elvet érvényesíti, hogy amily mértékkel mér nekünk a nyugat, ugyanazt a mértékkel alkalmazzuk mi is kelet felé, hanem ugyancsak a német kereske-

LOKOMOBILOK, GÖZCSÉPLOGÉPEK, BENZINMOTOROK, ARATÓGÉPEK, TALAJMÍVELŐ ESZKÖZÖK, TELJES MALOMBERENDEZÉSEK, STB. STB.

KIVÁNATRA SZIVESEN KÜLDÜNK ÁRJEGYZÉKET ÉS KÖLTSÉGVETÉST.

MAGYAR KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

A MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE, BUDAPEST

delmi s
tésbeho
az új
összes
a Szerb
közgein
a közös
jaira lev
darab s
Tekintet
átlagána
tala 71
darabot
állatbeh
jelenti.
állapotb
vagy áll
baromfi
nyújt a
hogy a
az esetl
Szerbiáb
járvány
ha valat
biában

Szerb
kel sze
vezmén
amelyek
főleg N
Anglián
chiánk
tokába
államok
let ipa
veheti
amelyne
forgalm
sékeltén

Az ip
ban is
vámpoli
nem az
más áll
nagyobb
ehhez s
vámmer
mességé
és tapin
tek, vas
nek fed
felelő r
sorban
az össze
egyedül
állati te
ben is.
talmaz a
nél, am
gépipar
nyen el

Feláll
kereske
denekel
miután
zódést
zódést,
val ugy
rendezé
Határoz
határfor
hogy az

delmi szerződés mintájára, amely a sertésbehozatal kontingentálja, kontingentálja az új szerb kereskedelmi szerződés az összes állatbehozatal is. Eszerint ugyanis a Szerbia által felállítandó, de a mi szakkezeink által ellenőrizendő vágóhidon a közös vámterületre való behozatal céljaira levágható s illetve elvámolható 35,000 darab szarvasmarha és 70,000 db sertés. Tekintettel arra, hogy az utóbbi négy év átlagának Szerbia szarvasmarhabehozatala 71,600 db-ot sertésbehozatala 137,160 darabot tett ki, a kontingentálás a szerb állatbehozatal jelentékeny megszorítását jelenti. Egyedül baromfit lehet csak élő állapotban behozni, de ezt is csak leölésre, vagy állategészségügyi ellenőrzés alatt álló baromfihizláló telepekre. A szerződés módját nyújt azonban arra is a monarchiának, hogy a huszbehozatal is megtilthassa abban az esetben, ha keleti marhavész lépne fel Szerbiában, ha Szerbiából bármely állati járvány behurczoltatnék, végül akkor is, ha valamely veszélyes állati járvány Szerbiában nagyobb mérvben lépne fel.

Szerbiának nyújtott ezen kedvezményekkel szemben Szerbia mindazon vámkedvezményeket biztosítja monarchiánknak, amelyeket már előzőleg más államoknak, főleg Németországnak, Olaszországnak és Angliának biztosított, úgy, hogy monarchiánk mindazon vámkedvezmények birtokába lép, amelyet a vele versenyző államok eddig élveztek. S így a vámterület ipara egyenlő körülmények között veheti fel a versenyt a szerb piacra, amelynek fogyasztó képessége, mint a forgalmi adatok mutatják, bár igen mérsékelt, emelkedő.

Az ipari vámok természetesen Szerbiában is jelentékenyen emelkedtek az új vámpolitikai érben, itt azonban e vámok nem azzal a jelentőséggel bírnak, mint más államokban, mert Szerbiában minden nagyobb építkezést az állam eszközöl. Az ehhez szükséges anyagot pedig az állam vámmentesen hozza be. Iparosaink élelmességén és külügyi képviselünk erélyén és tapintatán mulik tehát, hogy középületek, vasutak és a hadsereg szükségleteinek fedezésénél a mi iparunknak megfelelő rész biztosítható, mert ehhez első sorban a monarchiának van jussa, amely az összes többi versenyző államok közül egyedül fogadja be Szerbia állatját és állati terményeit, ha korlátolt mennyiségben is. Lényeges vámleszállítások tartalmaz a szerződés a mezőgazdasági gépeknél, amit úgy a magyar, mint az osztrák gépipar Szerbia közelségénél fogva könnyen előnyére használhat ki.

Felállítva már most a megkötött szerb kereskedelmi szerződés mérlegét, mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy miután Németországgal kereskedelmi szerződést kötöttünk, még pedig tarifális szerződést, kereskedelmi ügyeinknek Szerbiával ugyancsak tarifális szerződéssel való rendezése ellen kifogás nem emelhető. Határozott előnye a szerződésnek, hogy a határforgalmi kedvezményt megszünteti, hogy az általános vámtarifában biztosított

agrár-vámvédelmet fenntartja, hogy az élő állatbehozatal meg nem engedi, hogy a leölt állapotban behozható állatok mennyiségét is kontingentálja, hogy az állatvámokat ugyanazon magasságban állapítja meg, mint Németország a mi állatkivitelünkkel szemben, hogy a Szerbiában felállítandó vágóhidat állandó állategészségügyi felügyelet alá helyezi s hogy általában állategészségügyi szempontokból a friss huszbehozatalának betiltását is lehetővé teszi.

A szerb kereskedelmi szerződés tehát jelenlegi formájában teljes biztosítékot nyújt a tekintetben, hogy Szerbiából többé állatjárványok behurczoltatni nem fognak s hogy Németország épp tekintettel ezen kelet felé való teljes elzárkózásunknak, állategészségügyi szempontokból a mi állatkivitelünket is sokkal szabadabban fogja kezelni.

El kell ismernünk azt is, hogy a kormány nehéz munkát teljesített akkor, amidőn a szerb kormánnyal az előző kormány által már létesített, reánk nézve kedvezőtlenebb feltételeket a maga részéről elfogadhatatlannak jelentette ki s Szerbiával egész új alapon vette fel a tárgyalásokat. Mindezen előnyök dacára azonban, mégis aggodalmas a szerződésnek az állatbehozatalra vonatkozó része, mert a magyar mezőgazdaság szempontjából teljesen felesleges a 35,000 darab szarvasmarha és 70,000 darab sertés behozatalának a megengedése akkor, amidőn Németország felé irányuló állatkivitelünk oly nagyarányú csökkenést mutat. Igaz, hogy állatáraink két előző évi rossz takarmánytermés folytán 1907-ben jelentékenyen emelkedtek, de a folyó évben már is csökkentek s még jelentékenyebben csökkenni fognak a szerb kereskedelmi szerződés nyilvánosságra hozatala következtében.

Amint a forgalmi adatok mutatják, Magyarországnak egyáltalán semmiféle gazdasági érdeke nemcsak nem indokolta a szerződés megkötését Szerbiával, sőt határozottan ellene szólt s magának Ausztria iparának sem oly elsőrangú érdeke, hogy a szerb kereskedelmi szerződés elejtésével valamelyes érezhető veszteséget szenvedett volna. Csakis külpolitikai szempontok lehetnek azok, amelyek a kormányt ezen áldozatok meghozatalára készíthették, a kérdés már most csak az, hogy vajjon e szempontok eléggé súlyosak-e arra, hogy a magyar mezőgazdaság jogos aggodalmait és tényleges károsodását ellensúlyozni képesek legyenek. Ennek az elbírálása azonban a mi hatáskörünkön már kívül esik. Erre a törvényhozás hivatott, mely a szerb kereskedelmi szerződés felett dönteni fog. Mi kifejezést adtunk aggodalmunknak, a döntés felelősségét és annak következményeit azonban azokhoz utaljuk, akiket illet, a magyar törvényhozókhöz.

R. Gy.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Rovatvezető: Paikert Alajos.

* A világ buzatermesztése lassan csökken a világ buzakenyér-fogyasztóihoz arányítva. Ismert tény, hogy az emberiségnek mindig nagyobb és nagyobb része buzakenyérrel él, nemcsak itt Európában, hanem Amerikában és Ázsiában is. A „Twentieth Century Farmer” szerint a világ buzakenyér-fogyasztóinak száma az utóbbi tíz év alatt 510 millióról 570 millióra emelkedett, evvel szemben azonban az Egyesült-Államok buzaterülete csökkent és más országok új buzavidékei sem voltak képesek a keresletnek eleget tenni. Az említett szaklap szerint a világ 1906. évi buzatermesztését számítva, az egész világ minden egyes buzakenyér-fogyasztójára öt és háromnegyed bushel buza esett, míg az elmúlt, 1907. évi buzatermesztésből már csak öt bushel. A csökkenés tehát lényeges.

1902-ben az amerikai Egyesült-Államoknak buzával bevetett területe 52 millió akret tett ki, az 1907-ben bevetett terület már csak 48 millió volt. (Tehát helyes volt e sorok írójának jóslata, ki évekkor azelőtt előre jelezte, hogy az Egyesült-Államok buzatermesztése már elérte maximumát és ezután, különösen tekintve az Unió saját, folyton szaporodó népességét, többé nem lesz veszedelmes a magyar mezőgazdára.) Ehhez hozzájárul, hogy az Egyesült-Államok keleti államaiban már beállott a talajok kimerültsége, amelyen már költséges műtrágyázással segíteni iparkodnak.

Az Unió keleti és úgynevezett „tavi” államaiban a buzával bevetett terület állandóan csökken. A Missouri folyó mentén fekvő államokban a buzaterület 60%-al emelkedett, viszont azonban Ohio, Michigan, Wisconsin, Indiana és Illinois államokban, melyek azelőtt legtöbb buzát termesztettek, az eddigi buzaterületek másra fordítottak, olyannyira, hogy ezen államok ma csak annyi buzát termesztettek, mint 25 évvel azelőtt.

Szakértők az Egyesült-Államok népességét 1930-ban 130 millióra becsülik, mely időben e népességnek szüksége lesz minden egyes bushel buzára, amelyet az Unió termeszt. Vagyis kivételre nem marad semmi. Az amerikai szaklap szerint az Egyesült-Államok népességének kellő élelmiszerrrel való ellátása már a közel jövőben egyik nehéz kérdése leend az amerikai kormánynak és azért örömmel üdvözlő a washingtoni földművelési miniszterium azon törekvését, mely a mezőgazdasági üzemek intenzívitása által igyekszik a termesztés fokozását elérni.

Ezekből látható, hogy a világ buzatermesztése, az egyre emelkedő buzakereslettel nem tart lépést és így — ha csak váratlan körülmények közbe nem jönnek — egyelőre a magas buzaárak megmaradnak.

* Száritott tojás. Amerikai konzuli jelentés szerint Ausztráliában a tojás konzerválásának új és úgy látszik igen sikerült módját találták fel. Az eljárás abban áll, hogy a hajatól megszabadított friss tojást aránylag alacsony hőfok (54-5 Celsius fok) mellett száritják. A száritás annál gyorsabb, ha a tartányokból, melyek állandóan ily hőfok alatt tartatnak, a levegőt és a keletkező vizgőzt is állandóan kiszivattyúzzák. Ez eljárás mellett a tojás nem szenved semmiféle kémiai elváltozást, a nyert szárazanyag porrá törhető és por alakban határtalan ideig eltartható. Használat előtt egyszerűen víz hozzáadása által egy, a frissen felvert tojástól meg nem különböztethető ételt nyerünk.

Ha ez az eljárás tényleg mindenben beválkik, akkor Magyarország — ahonnan a szállítás a nagy tojásfogyasztó országokba, mint Anglia, Franciaország, Németország stb. elég drága, viszont minden körülmény a nagybani tojástermelés mellett szól — ebből sok előnyt szerezhet magának. Igaz, hogy ugyanez áll Oroszországra, a Balkánra, Amerikára és Ázsiára is, tehát a verseny is nagyobb és könnyebb lenne. De az

eljárás egyszerűsége és tisztasága arra enged következtetni, hogy ilyenkor a fogyasztó minden időszakban bizalmasan friss tojást, aránylag olcsó áron szerezhet és így a kereslet is emelkedni fog. Fagyasztott húst, aszalt gyümölcsöt, szárított tejet és most szárított tojást, mindez a mezőgazdasági termelést állandóbbá és biztonságosabbá teszi.

* **Drágul a vaj Angliában.** Tudott dolog, hogy Anglia vajfogyasztása aránytalan nagy és az ott fogyasztott vaj túlnyomó része külföldről jön az egyesült királyságba. Most, amidőn a buza ára is igen magas, duplán érezhető ott a vaj rendkívüli drágulása. De jelenleg a külföldről Angliába behozott *friss tej* mennyisége is feltűnően emelkedik. Ez év első hét hetében külföldről hoztak 697 cwt., kb. 340 métermázsas friss tejet, míg a múlt év hasonló szakában csak 15 cwt., azaz kb. 7 métermázsát. Szintúgy a *tejszín* behozatala is hasonló arányban növekedett, mert ez év első hét hetében behoztak 1,172 cwt., míg tavaly csak 690 cwt. A friss tej Franciaországból jön Southampton-on keresztül. A tejszín pedig Franciaországból, Oroszországból, Norvégiából, Hollandiából, Belgiumból, sőt — hihetetlen — Argentínából is. Utóbbi ország kétszer oly távol van Angliától vízi úton, mint Magyarország.

A „Merk Lane Express” jelentése szerint Mr. John Browns, a jelenlegi belügyminiszter, ki egy interpellációra felelve, közölte a fent említett adatokat, ígérte, hogy meg fogja vizsgáltatni a külföldi friss tejet és tejszín bakterium- és idegen anyag tartalmukra.

* **Tisztavéri szarvasmarhaakceziók.** A „Breeder's Gazette” szerint 1907-ben az amerikai Egyesült-Államokban husfajtákból következő eladások történtek tisztavéri, törzskönyvezett tenyészállatokból:

Fajta	Eladott darab	Állagár dollár	korona
Shorthorn	3608	106	530
Hereford	1358	123	615
Aberdeen-Angus	1119	134	679
Galloway	123	139	695
Pollad Durham	106	130	650
Red Poll	97	83	415

Ebből is látszik, hogy az Egyesült-Államokban is, mint minden angol lakta országban, a legkedveltebb husfajta a Shorthorn, a Hereford és az Aberdeen-Angus.

△ **A jégkár ellen való védekezés Franciaországban.** Míg nálunk a viharágyokkal való kísérletezés, mint a jégverés elhárításának eszköze, többnyire kudarcot vallott s a legtöbb helyen teljesen be is szüntették a viharágyok használatát, addig Franciaországban még nagy számmal vannak hívei a jégzivatarok ellen való védekezésnek s ennek adatai szerint a jelent kimutatás szerint 1907-ben 282 jégkár ellen védekező társulat működött Franciaországban (1903-ban 201), amelyek jelentékeny számu viharágyval és röppentyűszóró mozsárral rendelkeznek. A védekező társulatok központja pontos statisztikát állított egybe a védekezés eredményeiről s ennek adatai szerint a lassan közelgő jégzivatarokat csaknem minden esetben sikerült az ágyuzásnak kellő időben való megkezdésével elűzni a fenyegetett vidékekről, csupán a hirtelen támadó, forgószéllel járó zivatarok ellen bizonyult a védekezés e módja hatástalannak.

△ **Birtokfelaprózás Bajorországban.** A parcellázás elhárapódásával járó visszaélések káros hatásait nemcsak mi magyarok érezzük, hanem másutt is sok jogos panasza adnak okot a mi viszonyainkhoz hasonló jelenségek. Így Bajorország egyetlen kerületében, Alsó-Bajorországban, a múlt év utolsó negyedében összesen 1 millió márká értékű 18 nagyobb parasztbirtok parcellázottat spekuláns vállalkozók által, akik az illető birtokokat minimális par-

cellákra tagolva igen magas áron adták el részleltetésre, persze óriási haszonnal. Az annakelőtte egységes nagyobb birtokok ilyen módon apró részletekben eladósodott törpebirtokok kezére kerülnek, akik adóssok maradván a vételárral, örökös függésben vannak a rajtuk nyereszkedő és munkájuk minden gyümölcsét magukhoz kaparító földzurasokkal szemben. Ilyen körülmények között a földbirtoknak egyre terjedő felaprózását köz gazdaságilag egyenesen káros jelenségnek kell mondanunk, mert szükségképpen visszafelé fejlődést jelent az okszerű gazdálkodás terén s mivel az adóssággal küzdő törpebirtokok számának emelkedése csak a falusi proletáriátust gyarapítja. Az ilyenféle földelaprózás ellen kíván védekezni az 1907 május 21-iki svájci törvény 33. §-ának az az intézkedése, mely a jogügylet semmisségének és pénzbírságnak terhe alatt szigorúan tilalmaz minden olyan birtokfelaprózást, ahol a keletkező parcellák területe egyenként 20 árnál, szőlőknél 2 árnál kisebb. E rendelkezés alól csak a beépítésre szánt telkek, kertek és konyhakertek képeznek kivételt. Ez a törvény, éppen úgy, mint például a szigorú svájci erdőörvény is, arról tanusodik, hogy a kis Svájc nem habozik a magánérdeket alárendelni a közérdeknek, ahol a kettő egymással összeütközésbe kerül.

△ **A németországi állattenyésztő szövetségek.** A németországi tenyésztőszövetségek, amelyeknek eredményes működése egyik fontos tényezője a német állattenyésztés magas fejlettségének, az elmúlt esztendőben is jelentékeny fejlődést mutathatnak fel, amennyiben számuk az 1906. évi 1704-ről, 1804-re emelkedett, amely létszám 171 lótenyésztő, 1248 marhatenyésztő, 133 sertésenyésztő, 248 kecskenyenyésztő és 4 juhnyésztő-szövetkezetet foglal magában. Csak a sertésenyésztő szövetségek számában mutatkozik eszökenés a Bajorországban új statisztikai felvételei folytán eszközölt helyesbítés következtében. A Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft által elismert tenyésztőszövetkezetek száma 1174-re emelkedett (1906-ban 1094) és megfelelő arányban növekedett a bejegyzett (törzskönyvelt) állatok száma is. Mindamellett az állatszámítások útján kimutatott összes állatok számához lépest a bejegyzett állatok száma aránytalanul csekély s csak Oldenburgban éri el a teljes állatlétszám 21 illetőleg (marhánál) 18 százalékát, a többi német államokban és az egyes porosz tartományokban azonban csak 1—7% között változik, sőt néhol az egy százalékon is jóval alul marad. Egyébként ugy a D. L. G. vándorkiállításai, mint az egyes tenyésztőszövetkezetek felülvizsgálata igazolja, hogy a német állattenyésztés folytonos fejlődésben van, de a tenyészállatok törzskönyvelése még mindig sok kívánnivalót hagy fenn. Kivált a leszármazás hiteles igazolása hiányos sok esetben, holott erre a törzskönyvbe való bejegyzésnél szigorú ellenőrzés mellett nagy súlyt kellene helyezni. A törzskönyvezett állatok megjelölése terén is tagadhatatlan haladás mutatkozik s a javított rendszerű Hauptner-féle fülbélyegek (Crotalia-bélyeg) alkalmazása, kezelésük egyszerűségénél fogva, mind nagyobb elterjedést nyer marhák és kecskék megjelölésénél. Ujabbban többen kísérleteznek az ausztráliai „Rodin” nevű szerrel, de az eddigi tapasztalatok szerint ez a módszer legfeljebb kifejlett lovak vagy marhák bélyegzésére alkalmazható, míg sertéseknél nem megfelelő. A németországi tenyésztőszövetkezetek múlt évi működéséről és fejlődéséről most közzétett statisztika részletes adatai általában szép haladásról tesznek tanúságot és meggyőző erővel bizonyítják, hogy az erők egyesítése szakavatott, céludatos vezetés mellett mily szép eredményt biztosíthat.

Gazdatársadalmi mozgalmak.

A Veszprémvármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 10-én Hunkar Dénes főispán elnöklété alatt ig.-választmányi ülést tartott. A választmány elhatározta, hogy a vármegye lótenyésztésének előmozdítása érdekében *lőértékessítő szövetkezetet* alakít, melynek czéja lesz, hogy a katonai pótlóvázó-bizottságok a szükséges lóanyagot a tenyésztőtől szerezhessek be, a kereskedők kizárásával. Addig is, míg e szövetkezet megalakul, az egyesület nyilvántarja, minden járásban a katonaság részére alkalmas lovakat és gondoskodik arról, hogy azok időnként a pótlóvázó-bizottság által átvéessenek. *A lépferne és sertésorbáncz állati betegségek elterjedése meggátolá-ának* czéljából elhatározta, hogy felkéri a kormányt, miszerint a szükséges védőanyagokat maga az állam állítsa elő és azt előállítási áron vagy esetleg azon alul is bocsássa a szegényebb községek vagy kisgazdák részére. Az állattenyésztés érdekében elhatározta, hogy *állatbiztosító szövetkezeteket* létesít. Kajdacsy Endre ügyv.-titkár indítványára kimondta, hogyha a gazda és általa fölfogadott éves eseléd között a szerződés csak szóval kötöttet meg, úgy vármegyei szabályrendelet alkotandó, mely kötelezze a gazdát az éves eselédnek bérlelet kiadni.

Honvédség gazdasági oktatása Veszprém-ben. A veszprémi honvédállomás parancsnoksága felkérte a vármegyei gazdasági egyesületet, hogy a legénységet gazdasági oktatásban részesítse. Az egyesület örömmel tett eleget a parancsnokság kívánságának, már csak azért is, mert a honvédség legnagyobb része a polgári életben mezőgazdasággal foglalkozó egyén, így ha megfelelő oktatásban részesültek, az előadásokon elsajátított dolgokat, ha haza kerülnek, gazdaságukban érvényesíthetik. A tanfolyam előadója Kajdacsy Endre, az egyesület ügyvezető-titkára, ki a növénytermesztést és állattenyésztést adja elő a honvédek legénységének. A honvédek az előadások iránt, melyeken a tisztikar számos tagja is részt vesz, élénk érdeklődést tanusítanak.

A Fejérvármegyei Gazdasági Egyesület f. évi márczius hó 11-én igazgató-választmányi ülést tartott Székesfehérvárott Eszterházy László gróf elnöklété alatt. Az igazgató-választmány tudomásul vette a Székesfehérváron márczius hó 5-én tartott bikavásár eredményét, mely szerint a vásárra felhajtott 105 bikából 30 darab kelt el 513 korona átlagárban. 5 mezőgazdasági eseléd és 5 mezőgazdasági munkás megjutalmazására javaslatot tett; *állást foglalt a Balkán-államok állati termékeinek behozatala ellen* s e tárgyban a képviselőházhoz felterjesztést intéz, a vármegye országgyűlési képviselőit pedig felkéri, hogy ugyanilyen irányban foglaljanak állást. A választmány még több kisebb ügyet intézett el.

A Cskivármegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmánya f. hó 4-én Elthes Zsigmond elnöklété alatt ülést tartott. Tárgysorozat előtt a titkár részvétellel emlékezett meg Szántó József vál. tag haláláról, kinek emléke jegyzőkönyvileg megörökíttetni határozottat. Oláh Károly Szárhegyen és ifj. Darvas Ignác Káson-ujfaluban népies mintagazdaság beállítására nyervén államsegélyt, ezt azon megjegyzéssel vette tudomásul a választmány, hogy nevezetektől elvárja, miképp a földmiv. miniszternek ezen figyelmét buzgó munkásságukkal fogják viszonzni. Több felszólalásra adott alkalmat a székelyföldi kirendeltségnek azon átirata, melyben a múlt igazgató-választmányi ülésen a magyar erdélyi fajta szarvasmarha védelme tárgyában kelt határozatra azon észrevétel közli, hogy a kirendeltség mindig tiszteletben tartotta a vármegyei szabályrendelet intézkedéseit, mire a választmány a kirendeltség teljes elégtételül kijelentette, hogy az idegen fajta szarvasmarhák behozatala ellen való felszólalásában a kirendeltség távolról sem volt szándékában gyanusítani, legfeljebb azon ujabb felmerült törek-

vések foglalmi irányán forognak állatdíjazást. Gazdasági közbirtok vagyonszerzeti Egyesület. A megkezdett zításának számítási teri muvalamede olyátalakít. Megállamramja 160 kolyképpeségi epélveze máig se igazgató jutalmaditása imelybe a jutanító annak tétéle vándorpotáról másul nek inehatároz muköde ügyminnyerje terjeszt korláto rendelet. Az tErnö, Ignác, Varga igazgató előadó. A NyEgyesüfonó hatereületé megyei den. A lakosdóságomérvad anyag vagy peltétele is volt kivételé természetlepit, földmivés kat. A tanfolyamok köcsikazöld és lyamok tottak s 434 tár Pereszt kövesde tehát 2 tanfolyam a készítő csoport titkára jövő té emlités iparczik gondosk

vések ellen akart az egyesület már eleve állást foglalni, melyek a vármegye állattenyésztési irányának megváltoztatása iránt már is fennforognak. Elhatározta a választmány, hogy az őszi állatdíjazások alkalmával Kozmáson is tart díjazást. Nem tette magáévá a Temesvármegyei Gazdasági Egyesület azon megkeresését, hogy a közbirtokossági legelők megváltassanak és közvagyonná nyilvánítsanak. Az Országos Méhészeti Egyesületbe tagul belépett a gazd. egyesület. A Sopronvármegyei Gazd. Egyesület azon megkeresésére, hogy a földadókataszter kiigazításánál a kataszteri hold helyett a hektárszámítás vé'essék alapul ezen alapon a kataszteri munkálatok átalakítsanak, a választmány valamely átmeneti intézkedést szívesen fogadna, de oly nagy munkát és nagy költséget igénylő átalakítás kérelmezését nem tartja indokoltnak. Megállapított a folyó évi bikavásár programja, mely alkalomra tenyészbikák díjazására 160 korona kiutaltatott s az eddigi program olyképpen módosított, hogy a jövőre a gazdasági egyesületi tagok nagyobb kedvezményeket élvezzenek azokkal szemben, kik az egyesületbe máig sem léptek be. A vármegyei magánjavak igazgatótanácsa által a vármegyei faiskolakezélők jutalmazására adományozott 300 korona elfordítása iránt a pályázati hirdetés megállapított, melyben igen tanulságos feltételekhez köthetett a jutalmak elnyerése. A vármegyei vándortanító és faiskolafelügyelői állás megüresedvén, annak betöltésére a pályázati hirdetés közzététele elhatározott. A kerületi méhészeti vándortanár által a vármegye méhészeti állapotáról összeállított jelentést örvendetes tudomásul vette a választmány s a szép lendületnek indult méhészeti kérdésben megkeresni határozta a székhelyföldi kirendeltséget is közreműködésre. Sajnálattal vette tudomásul a belügyminiszter azon intézkedését, melylyel a vármegye törvényhatósága által az egyesület előterjesztése alapján az üszöborjúk levágásának korlátozása iránt alkotott vármegyei szabályrendeletet nem erősítette meg.

Az ülésen Fejér Antal dr. e. ügyész, Kiss Ernő, Révész Gyula, Sántha Simon, Incze Ignác, Bara János, András Lajos, Szigeti Varga László, Tompos János, Balázs Dénes igazgató-választmányi tagok és T. Nagy Imre előadó titkár voltak jelen.

A Nyugatmagyarországi Földmívelők Gazd. Egyesülete a tel folyamán 4 igen sikerült kosárfonó háziipari tanfolyamot tartott a működési területéhez tartozó vasmegei Sótönyban, sopronmegyei Hegykön, Peresztegen és Sopronkövesden. A tanfolyamok helyének megválasztásánál a lakosság körében mutatkozó kedv és hajlandóságon kívül elsősorban azon körülmény volt mérvadó, hogy a feldolgozás alá kerülő nyersanyag az illető vidéken feltalálható legyen vagy pedig annak természetére a szükséges feltételek meglegyenek. A tanfolyamoknak meg is volt a kívánt eredménye, amennyiben Sótöny kivételével, amelynek határában fűzesszót már természetnek, a többi három község fűzesszót telepít, mely célra az egyesület kieszközől a földmívelésügyi kormányznál ingyen dugványokat és kat. holdanként 100 kor. telepítési segélyt. A tanfolyamokon különféle gazdasági kosarak, tyukülők, tyukboritók, baromfiszállító ketreczek, kocsikások és ülések készültek szép kivitelben zöld és fehér hántott fűzesszóból. A tanfolyamok január hó elejétől márczius elejéig tartottak s ezen idő alatt Sótönyban 28 résztvevő 434 tárgyat, Hegykön, 52 résztvevő 640 tárgyat, Peresztegen 83 résztvevő 570 tárgyat és Sopronkövesden 59 résztvevő 514 tárgyat, összesen tehát 220 résztvevő 2158 tárgyat készített. A tanfolyamok berekesztésénél a készített tárgyak a készítés sorrendjében az egyes tanulók szerint csoportosítva voltak kiállítva. Az egyesület segédtitkára Ábel Pál buzdította a résztvevőket a jövő télen való további munkálkodásra, megemlítvén, hogy az egyesület a kosárfonó háziiparcikkék értékesítéséről a jövőre nézve már gondoskodott s a készített tárgyakat az egyesület

buzdításul a készítőknél ajándékozta. Az összes tanfolyamokon tanúsított munkakövid és szorgalom remélni enged, hogy a kosárfonó háziipar az említett 4 községben meghonosodik s a szegényebb néposztály anyagi fejlődését eredményesen elősegíti.

Munkásügyek. Szociálista mozgalmak.

A szociálisták nagygyűlése. Április hónapban tartja a magyarországi nemzetközi szociálista párt a szokásos évi országos gyűlését. Különösen két kérdés felett lesz nagy vita: a tömegsztrájk és mezőgazdasági program felett. A pártvezetőség javaslatot terjeszt a kongresszus elé, amelyben — azon esetre, ha a választó-reform nem felelne meg az ő várakozásának — kimondatja a tömegsztrájkot, még pedig azon napon, amelyen erről illetékes nyilatkozat megjelenik. A tömegsztrájk rendezésének ideje felett különben több tervről tanácskoznak már most. Vannak, akik egy tömegsztrájkjal kényszeríteni akarják a kormányt határozott nyilatkozatra, mások ezt felesleges erőpazarlásnak mondják és tanácsosnak tartják a hivatalos nyilatkozat bevárását, sőt a tömegsztrájkot csak akkor hirdetniük ki, ha a javaslat a parlament elé kerül. A kongresszus fog e kérdésben dönteni.

A kongresszus másik érdekes tárgya a szociálista mezőgazdasági program. A múlt évi kongresszus bizo tságot küldött ki egy részletes mezőgazdasági program kidolgozására és annak az ez évi kongresszus elé való terjesztésére. Tudvalevő, hogy a nemzetközi pártnak minden agrárszociálista mozgalom szervezésére irányuló akciója kudarczczal járt. Egy időre magukhoz hódítottak néhány községet, de a végén mindannyiszor megszűntették a mozgalmat. Általában minden eddigi kísérlet meddő maradt. Várkonyi, Achim hívei épp úgy visszavonultak, mint a nemzetközietek. A múlt kormány belügyminisztere azonban a szociálisták régi óhaját teljesítette azzal, hogy engedélyezte a földmívelő szövetéseket. A párt azt hitte, hogy megtalálta a helyes utat, amikor a parasztságot gazdaságilag, az ipari szakszervezetek mintájára tömörítheti. Eddig a kudarczait annak tulajdonította, hogy csak politikai szervezeteket alakíthat és így a földmívelő népet gazdasági érdekek nem kötik a párthoz.

A remények azonban hamarosan szerte foszlottak. A mozgalom ugyan nagy lelkesedéssel indult meg, mert a népnek fűt-fát ígértek az új szövetségben, de a kiábrándulás sem késelt. A párt tudta, hogy a földmívelő munkás nem tud nagy illetéket fizetni, olyat, mint az ipari munkás és azért kis illetéket szabott. A kis illetéket azonban elnyelte a központ, mely lapot adott ki és több alkalmazotját fizette. A központba fekküldött pénzt a vezetőség elköltötte, a helyi csoport pénzt pedig az ottani adminisztráció emésztette föl. A nép az illetékekért semmi ellenszolgáltatást nem kapott, mert hiszen egy fillér sem maradt azon szociális segélyekre, amelyeket a vezérek ígértek. A vidéki csoportok erre úgy segítettek magukon, hogy a központnak nem küldtek semmit és mikor látták, hogy így se jutnak sokra — feloszlottak. Sok szövetségben nagy volt a visszaélés és a hatóságok oszlatták fel ezek nagy részét. A párt látva, hogy a mezőgazdaságban az ipari szakszervezetek mintájára nem lehet eredményt elérni, új módon próbálkozik az agrárszociálista mozgalom fellendítésén. Részletes, kimerítő programot dolgoztat ki, amely a földmívelő népnek egy politikai, mint gazdasági igényeihez és törekvéseihez alkalmazkodik. A tervetétet ugyan névleg a 11-es földmívelő bizottság csinálta, de tényleg a társadalomtudományilag szabadalmazott tudósok.

A pártban az új agrárszociálista program felett eltérők a vélemények. Vannak, akik az ortodox szociálisták erre vonatkozó tételét akarják alkalmazni. Vagyis: valamint az ipar-

ban fokozatos a kisiparosok pusztulása, ugyanígy a mezőgazdaságban is győz ez a fejlődési tendencia. A mezőgazdasági kistermelés — állítják ezek — képtelen a mezőgazdasági nagytermeléssel versenyezni. Mesterségesen meg lehet ugyan hosszabbítani a kistermelés életét, de az inkább gyötrés, mint segítség. E vélemény képviselői tehát csak kizárólag a földmívelő vagyontalan munkások szervezkedésére fektetnek súlyt, mely a pusztuló mezőgazdasági kisemberekkel állandóan nő majd.

Ezzel szemben sokan, majdnem a többség tagadja, hogy a kis mezőgazdasági egzisztenciák pusztulnának. Eppen ellenkezőleg, évről-évre javul a helyzetük. Az utolsó években a nemzetek nagy reformokkal fölélesztették a tényleg pusztuló kis- és középbirtokot. A mezőgazdasági cikkek árai emelkedtek, az életfeltételek javultak, az intenzív gazdálkodás terjedt, de különösen a szövetkezés sok módszere által a kisember a nagytermelő előnyeit is élvezi. Ezen irány hívei különösen a reformszociálisták írójára: Bernsteinra hivatkoznak, aki az angol, francia, német, belga, dán, holland mezőgazdasági viszonyokat tanulmányozva értékes statisztikai adatokat hozott össze és ezekből azt a következtetést vonta le: „Mindezek után kétségtelen, hogy egész Európában a kis- és középbirtok nő és a nagy visszafejlődik.“ Általában tapasztalható, hogy a kis- és középbirtok termelési képessége tekintetében halad és még a gabona és czukorrépa terén is érvényesül. Az állattenyésztésben pedig majdnem a nagybirtok fölé kerekedik. Az intenzív gazdálkodásban a kis- és középbirtoknak nagy jövője van és nem a fejlődés ellen, hanem azzal egyenletesen halad. Ha tehát a szociáldemokrácia híveket akar a földmívelő nép körében, akkor nem hirdetheti a paraszt pusztulását, a proletárizálódást, hanem a mezőgazdasági kisemberről is küzd, reformokat sürget, elősegíti a termelés intenzívitást, mely óriási mértékben szaporítja majd a termelő erőket.

Valószínű, hogy az utóbbi irány győz a kongresszuson.

Egy hasznos munkásegyletről. Tizenöt éve áll fenn a Magyarországi Munkások Rokkantsági és Nyugdíjegylete, mely megérdemelné, hogy a társadalom minden tehetségével támogassa. Ezen egyesület valóban fontos szociális hivatást teljesít azzal, hogy a rokkant, öreg munkásokat segítse és az árvaoknak neveltetési járulékat ad. Az egyletbe 120 K. a belépti díj és tagja lehet minden iparos, munkás. Az 1907. évi jelentés szerint 60,000 tagja, 185 vidéki fiókpenztára, számos tagcsoportja és 3 milliót felühaladó vagyona van. 1903 tól 1908-ig 250,000 K-t fizetett ki különböző segélyekre. Tíz évi tagsággal már rokkantsági segélyhez szerez minden tag jogot. Negyven évi befizetés után 12—17 K. heti nyugdíj jár a tagnak. Az érdemes egyesület, biztos alapokon áll, az állam évenként 5000 K.-val segíti. Az egylet központja VIII., József-utca 23. sz. alatt van, az intézet saját házában.

IRODALOM.

A kivándorlás és városaink pénzügyeinek rendezése. Hivatalos adatok alapján írta: Lévy Lajos bator kir. kivándorlási biztos. Az alföldi nagy latifundiumokkal bíró városok gazdálkodása már régi idő óta foglalkoztatja a közvéleményt. Köz'udomásu, hogy ezek a földek igen keveset jövedelmeznek, mert rosszul kezeltetnek. Csak legutóbb is az alföldi gazdálkodás reformjával foglalkozva reámutatott az OMGE., hogy az alföldi metropolisok gazdálkodásán a városi lakosság kitelepiésével kell javítani, mert lehetetlen állapot, hogy 10—60 kilométer távolsághól folyják a gazdálkodás. A jelen munka igen becses hivatalos adatok alapján mutatja ki az égető szükségét annak, hogy az Alföldön új községeket kell teremteni a vármegye nagyságu határokkal

biro városok körül, mert az tényleg türethet- len, egészségtelen állapot, hogy egy-egy város- nak 5-15 mérföld nagyságu határa legyen s még türethetlenebb, hogy e határ nagy része városi birtok, amely legtöbbszörre úgy kezelte- tük, hogy ez a kritikát minden tekintetben ki- hívja. Arról, hogy a városi birtokok kezelése élen gazdasági szaképzettséggel bíró egyének állanak, nincs tudomásunk, jogászok kezel- nek százezer holdakra menő területeket. Egyéb- ként városi kezelés mellett a gazdasági szak- értelem sem használ sokat. A községi erdők is azóta érnek és jövedelmeznek valamit, amióta az állam saját szakközgei révén kezelési és ellenőrzési azokat. Erdő- és mezőgazdasági üzem között azonban lényeges különbség van. Mezőgazdasági üzem nem való községi illetve városi adminisztráció kezébe, eltekintve attól, hogy nagybirtokoknak ilyenek a holtkéznél való csoportosítása határozottan kára magának az érdekelt testületnek is, mert a birtokok nem jövedelmeznek kellőleg s mert a népnek föld- hoz való jutását ok nélkül megnehezítik. Igen érdekesen mutat reá ezekre az állapotokra Lévy báró munkája. Kimutatja szerző, hogy Budapest és Fiume kivételével 24 törvényható- sági joggal felruházott város 408,117 kat. holdon gazdálkodik, melyből földadó alá eső terület 365,306 kat. hold, melynek hozzávetőle- ges hivatalos becslések alapján megállapított értéke 323.370,600 K. A 24 városnak 1906. év végével 165.118,369 K. adóssága volt, mely után 8.415,682 K. évi törlesztést és kamatot fizetett. Ezzel szemben a városok földbirtoka 5.141,197 K.-t jövedelmezett, tehát az adósság törlesztéséhez e városok más bevételeiből még 3.273,885 K.-val járultak hozzá, dacára annak, hogy a földbirtok értéke még egyszer akkora, mint a városok adósságterhe.

A földadó alá eső terület ilyenek a városok kezelésében kat. holdanként átlag 14'07 K.-t jövedelmezett, azaz az érték 1'589⁰/o-át. Nyilván- való, hogyha e városok birtokaikat parcelláz- nák, nemcsak adósságterhüktől szabadulná- nak meg, hanem jelentékeny vagyonra ten- nének szert, még az esetben is, ha a birtok- eladás nem jövedelmezne többet, mint a becsérték.

A törvényhatósági joggal felruházott városok több jövedelme ugyanis szerző számítása sze- rint, ha az adósságok törlesztése után fenn- maradó 158 millió K.-t 4⁰/o-kal kamatoztatjuk, kerekén 9 millió K., számításba nem véve a a jéghasznélvezetek és egyéb üzemek jöve- delmét, hogy micsoda hatással volna városaink gazdasági és kulturális fejlődésére ez a jöve- delemnövelés s a városok körül fejlődő magas gazdasági kultúra, azt nem nehéz elképzelni.

Ugyanez a helyzet a rendezett tanácsú váro- soknál is, amelyek 437,640 kat. holdon gazdál- kodnak. E földterület átlag 8'84 K. jövedelmet adott kat. holdanként, tehát 40⁰/o-kal keveseb- bet, mint a törvényhatósági városok földbirtoka.

Szerző a városok földbirtokainak parcellá- zását a kivándorlás csökkentése érdekében sürgeti s el nem tagadható, bár szerző tulsá- gos fontosságot tulajdonít a parcellázások lekötő hatásának, ami csak évek múltán, a parcellázás hosszú folyamatának vége felé lesz hatásában észlelhető, hogy már magában az a tudat, hogy földbirtok lesz szerezhető, igen sokakat fog a kivándorlástól visszatar- tani, aminthogy ügyelni kellere arra is, nehogy a parcellázás tulajdonosai a birtok árának tör- lesztési költségeinek megszerzése reményében Amerikába kalandozzanak, földjük pedig a köz- kárára addig hanyagul miveltessék. Szerző a parcellázás munkáját a Magyar Földhitel- intézetre és a Kisbirtokosok Országos Föld- hitelintézetére, nemkülönben azon érdekelt pénzintézetekre akarja bízni, amelyek a váro- sok adósságainál érdekelve vannak. Persze ehhez mindenhez törvényre van szüksége, mely a városok földbirtokának az állam részéről való kisajátítását s mindazon kedvezményeket bizto- sítaná, amelyek egy ilyen nagyszabású akció

kis költséggel való végrehajtásához szükségesek. Az érdekes munkát, amelyet a városok birtok- viszonyait és anyagi helyzetét feltüntető szá- mos hivatalos adatokra támaszkodó táblázat egészít ki, melegen ajánljuk mindazok figyel- mébe, akik a kivándorlás és telepítés kérdése iránt érdeklődnek.

R. Gy.

Praktische Milchwirtschaft. Handbuch für Landwirte und Milchwirtschaften von Dr. Stefan Koerfer und Johan Sierbän. Szerzők két év előtt magyar nyelven megjelent „Tejgazdaság” című munkájukat most német nyelven is ki- adták. A német munka a magyartól főleg abban különbözik, hogy némi legrövidebb, különösen a sajtkészítést tárgyaló rész rövidített meg. A munkát nem szükséges külön ismertetnünk, miután azt a „Köztelek” olvasói ugyis ismerik s a „Köztelek” 1906. évi 8-ik száma azt részletesen ismertette. Itt csak annyit jelezünk, hogy a munkának német nyelvű kiadása sze- rencés gondolat volt szerzőinktől, mivel a tej- gazdaság hazánkban éppen főleg a német vidé- keken (Tolna, Baranya, Moson stb.) gyökeresedett meg és az itteni értelmes német lakosság bizo- nyára nagy hasznát fogja venni e kézi könyv- nek, amely még olcsó áránál fogva is (a 200 lapos könyv ára Budapesen a Pátriánál 2 kor.) hozzá fog járulni, hogy széles körökben elter- jedjen, amit tejgazdaságunk fellendülése érde- kében mi is őszintén kívánunk s óhajtanánk, hogy egy a magyar, mint a német munka is minél hamarabb újabb kiadásokat érhetne. Ezek- ben aztán talán lehetne a munkában előforduló egy pár hibát is kiigazítani, amelyekben a szak- ember fennakad. Így mindjárt az első sorokban azt olvassuk, hogy a tőgy két összetett mirigy- ből áll. Pedig hát a tőgyet egy mirigynek ismerjük, amely két főrészből áll.

Nagyobb hibának tartjuk, hogy úgy magyar, mint a német kiadásban becsusztott az a hiba, hogy a teheneket a fejés tartama alatt kell etetni, holott a higiénikus tejnyerésnek egyik alapfeltétele, hogy fejés ideje alatt ne etessünk, miután a takarmányból több-kevesebb rész a tejebe juthat, ami annak eltarthatóságát aka- dályozza.

Német nyomon indul a munka, amidőn a tej összetételénél a zsirtartalmat 3'4⁰/o-ra teszi. Ez nagy átlagban ugyan így van, de szerettük volna, ha a mi magyar viszonyaink is jeleztenek. Nálunk az idevonatkozó nagyszámu vizsgálatok bizo- nyítják, hogy a tej zsirtartalma 3'8⁰/o-ra tehető. Ebből aztán következnek az is, hogy a vajho- zama általában véve magasabb, mint ahogy azt a munka 4⁰/o-ra veszi fel 100 liter tej után, holott országos átlagunk ennél magasabba, legalább 4'2⁰/o-ra tehető. Ez a csekélységnek látszó külön- bözet a vaj értékesítésénél elég jelentékeny jövedelemkülönbséget tesz ki, mert hiszen minden liter tej ezen különbséget révén 0'4, 0'6 fillérrel értékesül jobban.

Ajánljuk, különösen németajku tejszövetkeze- teinknek, hogy a munkát ne csak megszerezzék, hanem saját hasznukra tanulmányozzák is azt.

U.

Amerika. Irta: Somssich Gyula. Az amerikai kivándorlás kérdése gombamódra termi a leg- különbözöbb irodalmi termékeket. Ritkaság találkozni azonban olyannal, amely amerikai helyszíni tapasztalatokról számol be, mert saj- nos, kormányunk nem kellő súlyt helyez arra, hogy a kivándorlók sorsát odakint szorgosan megfigyeljük. Kivétel e termékek közül a fenti címet viselő mű, melynek szerzője két évet töltött kint Amerikában s a helyszínen folyta- tott tanulmányok alapján számol be tapaszt- talatairól. A munkát foglalkozik a kivándor- lás történetével és statisztikájával, okaival és következményeivel. A közvetlen okok konklúzió- képp igen helyesen állapítja meg szerző, hogy népünkben hiányzik az érettség, erkölcsi egyen- súly, mely elbirja a gyors meggazdagodás csalfa varázsát. Igen egészséges gondolkozásra mutat az a nyilatkozata is, hogy sem a kor- mány, sem a társadalom nem támogathat olyan

elemeket parcellázásokkal, akik hazájukhoz hűtlenek lettek. Ez csak fokozná a kivándor- lást és a földéhség beteges tünetét. Igenis, ha van felaprózható föld, azt elsősorban azok kapják, akik még idehaza vannak, akiket Amerika levegője meg nem rontott, akik a mezőgazdasági munkát még meg nem vetik. A kivándorlás közvetlen okai között részlete- sen ismerteti szerző a csábítás minden esz- közét, amelyek kitalálásában az érdekelt ügy- nökségek kimeríthetetlenek. Részletesen s nagy helyi és dologi ismerettel írja le szerző a ki- vándorlók anyagi sikereit s arra az eredményre jut, hogy az az áldozat tőkében, munkában, időben és főleg egészségben, melyet a kiván- dorló hoz, egyáltalán nem áll arányban az anyagi eredményekkel. Egyeseknek ugyan szol- gál a szerencse, de a nagy többség alig keres többet, mint idehaza. Itt van a szerző téve- dése. Bármennyire igaz is, hogy az amerikai megfeszített munka mellett sokan tönkremennek s hogy egyébként is mindenféle zsarolásnak vannak kitéve, a tömeg mégis csak azt látja, hogy egyesek gyorsan nagy vagyonra tesznek szert, hogy a munkabérek aránytalanul mag- sabbak, mint a mieink. A kivándorlás egy épp oly epidémia, mint a játékszenvedély. A játékos tudja, hogy veszíthet is, sőt anyagilag tönkre is mehet, de mert vannak, akik nyernek, előtte mindig csak a nyereség lehetősége lebeg. Így van a kivándorló is. Miért ne sikerüljön neki is vagyont szerezni, mikor hogy Vösep János- nak sikerült, pedig hát ő mennyivel különb legény nálánál. A példa a legnagyobb csábító, az pedig sajnos, akad bőven. Teljesen igaz a van azonban szerzőnek abban, amidőn vég- konklúzióképp azt mondja, hogy a kivándorlás legbiztosabb ellenszere a nép gazdasági nevo- lése, általában a népoktatás javítása. Ha az a kisbirtokos megtanulja, hogy miként lehet okszerű befektetéssel a föld hozamát növelni, akkor lassanként megszűnik a földéhség, mert mind kisebb lesz az a terület, amelyet egy kis- birtokos belterjes gazdálkodás mellett meg- mivelhet s a legkisebb birtokon is belterjes gazdálkodást üzve, a munka értéke emelkedni fog s mielőbb egyensúlyba jut az amerikai munkabérekkel. Az érdekes munkát kiadta a „Patria” nyomda r.-t. Budapest, IX., Üllői-ut 25. Ára 2 kor.

R. Gy.

A falusi szövetkezetek gazdasági és szociális jelentősége a német birodalomban. (Wirtschaftliche und soziale Bedeutung der Ländlichen Genossenschaften in Deutschland. Dr. Max Graben Tübingen, H. Laupp'sche Buchhandlung 1908. Ára M. 360.)

Max Graben dr., a német mezőgazdasági szö- vetkezetek birodalmi kötelekének vezértitkárja a fenti címen most megjelent munkáját szük- ségesnek tartjuk olvasóinkkal kimerítően meg- ismertetni. Tiszta és megbízható képet nyújt az a német szövetkezeti életéről, amelynek tanulságait és eredményeit szépen fejlődő szövetkezetekünk érdekében jó mindnyájunknak megismerni.

A szerző munkájának bevezető részében ér- dekesen vázolja azokat az okokat, amelyek a német mezőgazdasági szövetkezeti mozgalmat megindították. Az ipar, kereskedelem és közle- kedési vállalatok szindikátusaival, kartelljeivel és trösztjeivel szemben a mezőgazdaság sem maradhatott meg addigi decentralizált állapotá- ban. A szervezkedés legalkalmasabb eszközeül a szövetkezet kínálkozott. Ugyanezen szervez- kedési forma elfogadására ösztönzött a pénz- gazdálkodásra való átmenet, amely a pénzügyi- leg gyöngye, gazdasági ismeretekben szegény gazdákat kiszolgáltatta a kereskedőknek, minek- folytán veszedelmes pénz- és áruuzsora terjedt el. Végül a városi lakosság rendkívüli szaporó- dása folytán a mezőgazdákra az a földadat hárult, hogy az eladható terményeket szaporítsa, ami azonban a 19. század közepén létezett termelési viszonyok között lehetetlen volt.

Első lépés a helyzet javítására a mezőgazda- sági hitel kielégítéséről való gondoskodás volt. Falusi hitelszövetkezeteket alakítottak e célból. A mezőgazdasági termelés intenzívebbé tétele végett igénybe kellett venni a modern tudomány által ajánlott segédeszközöket, elsősorban a mes- terséges műtrágyát. E téren a fogyasztási szövet-

kezetek
salétron
593 ez
1906-ig
a Thom
máslél
A mu
tejszövet
mértékt
értékesít
mezőga
(Igy v
vasutép
Külön
kezetek
agrárkr
is a szö
uj idők
a műve
cialis
főképpe
és szell
bővítésé
A szö
magas
lata utá
vetkezet
Az 190
20,973 s
14,054 h
tej- és
egymilli
a szöve
önálló
Az 1753
közül 3
állatérté
értékesít
zöldség
vezeték
legelő-
értékesít

A kö
működé
fölsorol
vékeny
állapítja
zés, val
kezetek
haladás
nyek k
kintetbe
szélni.
központ
csak ez
gazdasa

Ami
előnyeit
kal, am
mi is i
a takar
ben val
biztonsá
hitel re
láb, a h
kölcson
segédke
fogyasz
való be
jósága.
gazdasa
alkalma
kában é
anyag
érésére.
tenyész

Külön
zete, a
jelentős
hogy é
gazdasa
osztály
enyhíti
sége
hogy a
a felső
ma má
szövetk
megold
engedn
véseine
sel áll
most f
gazdas
szövetk

kezetek bámulatos eredményeket értek el. A chilisálétróm bevétele 1859-től 1906-ig 7210 tonnáról 593 ezer tonnára, a káli használata 1879-től 1906-ig 36 ezer tonnáról 2 és 1/4 millió tonnára, a Thomas-liszte 1890-től 1906-ig 300 ezerről másfél millió tonnára emelkedett.

A múlt század hetvenes éveiben megindult a *tejszövetkezeti* mozgalom, majd a 80-as, nagyobb mértékben a 90-es években tért hódított a *közös értékesítés*, végül a közös termelés és a legújabb mezőgazdasági üzemi föladatok közös megoldása. (Igy villamossági, vízvezetési, gép- és mezői vasutépítő szövetkezetek).

Különösen jótékony hatást gyakorolt a szövetkezetek elterjedésére a 90-es években kiéleződött agrárkrízis, amely a közép- és nagybirtokosokat is a szövetkezeti eszme harcossáivá avatta. Az új idők szociális kérdése is segített megtörni a műveltebb elemek közönyét. Bizonyos „szociális kötelességérzet” fejlődött ki, amely legfőképpen a szövetkezeti szervezkedés erkölcsi és szellemi tartalmának a méltányolására és kibővítésére vezetett.

A szövetkezeti mozgalom okainak e tömör és magas közgazdasági szempontból fölfogott vázlata után rátér a szerző a mezőgazdasági szövetkezetek jelenlegi állapotának a bemutatására. Az 1907. év közepén a német birodalomban 20.973 szövetkezet működött, ebből 94 központi, 14.054 hitel-, 2026 fogyasztási és értékesítő, 3146 tej- és 1753 különféle szövetkezet. Több mint egymillió nyolcszáz ezer tag tömörült ezekben a szövetkezetekben, vagyis szerző szerint az önálló mezőgazdák körülből 40 százaléka. Az 1753 „különféle” című alá foglalt szövetkezet közül 321 gép-, 196 pincze-, 187 serfőző, 79 állatértékesítő, 107 tojáserképesítő, 69 gabona-értékesítő, 159 ló- és szarvasmarhatenyésztő, 80 zöldség- és gyümölcsértékesítő, néhány vízvezetési, mezői vasutépítő, villamossági, építő-, legelő-, könyvvezető, dohány-, méz- és szesz-értékesítő stb. szövetkezet.

A következő fejezet a szövetkezetek üzleti működésével és eredményével foglalkozik. Külön felsorolja mindemik fajta szövetkezet üzleti tevékenységének adatait és konkluzióként megállapítja, hogy a személyi hitel és közös beszerzés, valamint a tejjáértékesítés terén a szövetkezetek máris hatalmas sikert értek el. Bár a haladás a mezőgazdasági értékesítés és termények közös feldolgozása terén is állandó, e tekintetben még nem lehet nagyobb sikerről beszélni. Nagy jelentőséget tulajdonít a szerző a központi szövetkezeteknek, mert tulajdonképpen csak ezek tették a szövetkezeteket a modern gazdasági élet jelentős, befolyásos tényezőivé.

Ami a mezőgazdasági szövetkezetek gazdasági előnyeit illeti, bőven foglalkozik a szerző azokkal, amelyeket a magyar szövetkezeti életből mi is ismerünk. A hitelszövetkezetek előnyei: a takarékbetevőknek nyújtott kényelem, a kicsinyben való tőkegyűjtés ápolása, a takarékbetétek biztonsága és előnyös kamatoztatása, a személyi hitel realis, teljes kielégítése, méltányos kamatláb, a hitellezési formák czélszerűsége, jelzálogkölcsönök nyújtása, birtokföldarabolásban való segédkezés, bankszerű ügyletek eszközlése. A fogyasztási szövetkezetek előnyei: a nagyban való bevásárlás utján elért megtakarítás, az áruk jósága, a készfizetésre való nevelés, a mezőgazdasági technika fejlesztése; a tejszövetkezet alkalmas a helyiségben, segédanyagokban, munkában és időben való megtakarításra, a nyersanyag legjobb kihasználására, jobb minőség elérésére, az értékesítés javítására, végül a marhatenyésztés előmozdítására. És így tovább.

Különös figyelmet érdemel a mű utolsó fejezete, amely a falusi szövetkezetek szociális jelentőségét fejtegeti. A szövetkezetek amellyel, hogy éppen a gazdaságilag leggyöngébb elemek gazdasági jólétét emelik, a népesség különböző osztályainak együttműködését lehetővé teszik, enyhítik a köztük levő és más oldalról mesterségesen színezett osztálykülönbséget, oly módon, hogy az alsóbb néposztályokat közelebb emelik a felsőkhöz. Ez a jövőendő szociális békéjének ma már jóformán egyedül reménye. Ha a szövetkezetek e nagyszerű föladatot nem tudnák megoldani, ellenállás nélkül át kellene magunkat engedni a szociáldemokrácia forradalmi törekvéseinek. De szerencsére, szilárd meggyőződéssel állíthatjuk, hogy a szövetkezetek lesznek a most folyó szociális harcban a győztesek. A gazdaságilag megerősített milliók szívében a szövetkezeti eszme elülteti a legnemesebb erénye-

ket, amelyek a kulturát nemcsak szükségesnek, hanem kívánatosnak, vonzósnak és áldásosnak is tüntetik föl. Akit erről a gyakorlati élet tapasztalatai nem győzhettek meg, annak melegen ajánljuk Max Grabein könyvét. Nagy nyereség volna szövetkezeti életünkre nézve, ha valaki e művet magyar nyelvre átültetné és nálunk is közkincsé tenné. (—tk.)

Calciumamid als Düngemittel. A németországi könyvpiacra a múlt év folyamán jelent meg Stuttgartban „A kalcium szianamid (mésznitrogén) mint műtrágya” című brosúra. A brosúra szerzői H. Immendorf dr., E. Kempiski dr. A brosúra bizárolagosan a mésznitrogénnel s annak tulajdonságaival foglalkozik, czélja a gazdaközönségnek utbaigazítással szolgálni és hogy ezen új nitrogéntrágyával való bánásmódot megismertesse. A brosúra hat fejezetre oszolva tárgyalja a kérdést. Az egyes fejezetek tartalma röviden a következő: Az első három fejezet inkább technikai dolgokkal foglalkozik. Itt első sorban a szerzők a jövő nitrogén kérdését tárgyalják s ennek kapcsán átérnek a második fejezetben mindama kutatások rövid ismertetésére, melyek a levegő nitrogénjét pedig magának a mésznitrogénnek a technikai előállítását tárgyalja s egyúttal a technikai eljárásnál felmerülő módosításokról is szól, mely módosítások egy-egy új szabadalom alapját képezik. Ilyen új szabadalmak a Polcenius és Carlson-féle, mely utóbbi a gyakorlatban még nincs megvalósítva. A mezőgazdaságot érdeklő rész tulajdonképpen csak a negyedik fejezetben kezdődik. Ezen fejezet első pontjában a szerzők a mésznitrogén kémiai bomlásával foglalkoznak röviden. A következő pontban azonban meglehetősen bőven tárgyalják a mésznitrogénnek a talajban végbemenő bomlását. A mésznitrogénnek a talajban végbemenő bomlásáról ma még nagyon eltérő vélemények vannak, s így nagyon helyesen jártak el a szerzők, midőn ezen kérdés tárgyalásánál az ez irányban végzett kísérleteket összegyűjtve, azokat egymással összehasonlították s az ebből vonható következtetéseket négy pontban foglalták össze. A fejezet harmadik pontjában a növényeknek a mésznitrogénnel szemben való viselkedésükről van szó.

A szerzők ezen kérdés tárgyalásánál különösen nagy súlyt fektetnek ama kísérletek kidomborítására, melyek a mésznitrogén mérgező hatására vonatkoznak. A kísérletek eredményeiből vont következtetéseket öt pontba foglalták össze. A fejezet utolsó pontjában bővebben tárgyalnak egyes gyakorlati dolgokat. Így szólnak a mésznitrogén kiszórásánál felmerülő nehézségekről és azok miképpen elhárításáról s különösen felhívják a figyelmet a raktározásnál felmerülő veszteségekre. Erre nézve ismét kísérleti adatokat hoznak fel és ezek alapján állítják fel a követendő szabályt. Egyúttal utalnak ama törekvésekre, melyeket a mésznitrogén könnyen kezelhetővé érdekében a gyárak foganatosítanak. Végül felhívják a figyelmet egyes trágyakeverésekre s egyúttal itt is utalnak arra, hogy a mésznitrogénnel keverve mely műtrágyafélék szórhatók el. A brosúra ötödik fejezete a mésznitrogénnel végzett trágyázási kísérleteket tartalmazza. Végül a hatodik fejezet mintegy az egész brosúra rövid összefoglalása s a tárgyalt kísérletekből levonható végkövetkeztetéseket tartalmazza. Az egész munka egyszerűen a mésznitrogénre vonatkozó eddigi kísérletek rendszerbe foglalása. Igaz, hogy inkább tudományos mint gyakorlati kérdésekkel foglalkozik, de főczélja ezen tudományos kísérleteknek a gyakorlatban való megvalósítása. Mindenestre a munka alkalmas arra, hogy a mésznitrogénről és a vele való bánásmódról az olvasónak tiszta képet nyújtson.

Floderer Sándor.

Házinyulenyésztés és értékesítés. Irta: *Andrásovich Géza.* (III. kiadás.) Magyar Mezőgazdák kiadványa. Ara 2 korona. Megrendelhető a *Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél* (Budapest

V. Alkotmány-u. 31.) Az *Andrásovich Géza* könyve az első magyar szakmunkák egyike volt a nyulenyésztésről. Jó időben írta, közérdeklődés kísérte. Korszakalkotó mű nem volt, nem is lehetett, de mivel a napi szükséglet ugy kívánta, hát második kiadást ért. Most a *Mezőgazdák Könyvtára* harmadik kiadásban adta a közforgalomnak át és *lényeges bővítések mellett került sajtó alá.* Mint általános nyulenyésztési szakmunka, ez a legjobb napjainkban, de nem olyan, amelyet a legjobb akarat mellett is bírálni ne lehetne. Mindaz, *amivel bővült,* a teljes ismerésre érdemes. Ezek: a *színes műlap* 7-féle nyulfajtáról, az *értékesítés* leírása, mely lapunkban is több száz kérdéstevőnek feleletet ad, a *különfélék* rész, mely a mai tenyésztési állapot legérdekesebb kérdéseit öleli fel és végül a *nyulenyésztési egyesület alapszabálytervezete,* melyet oly sok érdeklődő óhajt ismerni. Az olvasó figyelmét különösen felkeltik a *Mezőgazdák Szövetkezte részéről bemutatott érdekes új képek és a gyakorlati utmutatások a nyulenyésztés mai állapotáról.* Egy általános házinyulenyésztési és értékesítési szakkönyvre szükségünk volt, mert hetenként halomszám érkeztek az ezirányú szakkérdések lapunkhoz is. *Mikor már a gazda kérdez, akkor nagy szükséglet érez.* Csak hogy megvan! Ezután a házinyulenyésztési és főleg értékesítési kérdésekre nézve lapunkban csak a szerkesztői üzenetekben találják meg a feleletet, mely így fog szólni: *Becses kérdésre, melyhez hasonlók százával érkeznek, a választ csak a „Házinyulenyésztés és értékesítés” című szakkönyv adhatja meg.* Irta: *Andrásovich Géza.* Ara 2 korona. Megrendelhető a *Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél,* Budapest, V., Alkotmány-utca 31. És ezt a rövid szerkesztői üzenetet, az én tapasztalataim szerint, mely lapunk belső életében már tíz éve szaporodik — úgy jószólam, hogy jubiláris sokaságban fogjuk adni, mert az olvasók érdeklődése kívánja. Ugy legyen! p.

Adatok a magyar agrárpolitikához a jobbagyság felszabadítása után. Irta: *Sébesz Denes.* A munka az új kor agrárpolitikáját ismereti, mely a régi agrárszervezet megszűntével a jobbagyfelszabadítás után irányítja a gazdasági életet. Különösen a parasztbirtokos osztály helyzetét vizsgálja, melyet a szabad tulajdon alapját képező új jogrendben a telekkönyvi jog hatása alatt elfoglal. Váolja a mű az új irányzatok hatását, melyek az egyének, mint gazdasági termelő erőnek a tulajdonjog feletti korlátlan rendelkezésében láttak a haladás ideálját. A birtokrendezés agrártechnikai eszközei, az arányosítás, tagosítás jelentősége a parasztbirtokos osztály gazdasági érdekei szempontjából van feltüntetve. Különösen kiemeli e munka az erdő- és legelőközösségek jelentőségét. Kapcsolatban a mezőgazdasági munkaválsággal kifejti, hogy ezen közösségek fenntartása, szervezése a törpebirtokos és birtoktalan mezőgazdasági népelem életérdeke. Ismerteti a különböző hasonlított gazdasági és jogi intézményeit. A könyv 254 oldalra terjed. Kapható a *Patria* könyvkereskedésében. Ara 8 korona.

Tájékoztató vidéki állat- és madárvédő egyesületek alapításában. Kiadja az *Országos Allatvédő Egyesület.* Budapest, 1908. Az OAE. újabb mozgalomát jelenti ez a tájékoztató, amely üdvös mozgalomra szükség van. E füzetben utmutatást nyújtanak arról, hogy miként lehet vidéki állat- és madárvédő egyesületeket alakítani. Az alakításhoz legkevesebb 30 tag szükséges, akik három évre évi, 2 kor. tagdíj fizetés mellett tagokul kötelezettek. A továbbiakra nézve teljesen kész mintákkal szolgál a tájékoztató, melyet olvasva, valóban kedvet kapunk ilyen hasznos irányú egyesülés létrehozásához. A tájékoztatót teljesen ingyen küldi szét az *Országos Allatvédő Egyesület* Budapest, mindazon érdeklődők részére, akik egy levélben azt kéri az egyesülettől.

Ujdonságok a könyvpiacra. *Darányi István:* Néhány őszinte szó a szeszkontingens kérdéséről K. 1.— *Ujlaki Géza dr.:* Hazai ipar. Az ipari

kedvezményeiről és közszállításokról szóló törvény (1907. III. t. cz.) K. 4. — *Kónya Gerő*: Az erdélyi szőlőművelés állandó évi munkái K. — 50 *Bebel Ágost*: A nő és a szocializmus K. 4. — *Bodnár Eva*: Teasütemények könyve K. 1. — Az országos m. kir. növénytermelési kísérleti állomás 1906. évi kísérleteinek eredménye K. — *Baintner Ferencz dr.*: A borászat kézikönyve K. 4. — *Muznyay Géza*: A kincstári erdőkre vonatkozó üzemtervek, üzemnyilvántartási könyvek stb. egyszerűsítéséről K. — *Menger Antal*: A jövő állama. Vásznonkötésben K. 7-50 *Az alsóbbrendű vasutakról* szóló törvény tervezete. Hazai anyag 4 részben K. 5. — *Sebess Dénes dr.*: Adatok a magyar agrarpolitikához a jobbágyság felszabadítása után (Közös erdő, közlegelő, arányosítás, urbéri rendezés, tagosítás és telekkönyvi jog) K. 8. — *Sugár Ottó*: Mit nyújtanak az állam és a városok az iparnak? Hiteles és nagyrészt külön e célra beszerzett adatok nyomán. Előszóval ellátta: *Szerényi József* K. 4. —

Riemer M.: Die deutsche Geldverfassung. K. 1. — *Fülles Ch.*: Die gegenwärtige wirtschaftliche Lage. K. — 80 *Hoffmann B. A.*: Die Grundlinien einer sozialen Bank. K. 1-20 *Jahns Dr.*: Das naturgemässeste Wasserrecht. K. 1-80 *Statistisches Jahrbuch* f. d. Preussischen Staat 1907. K. 1-20 *Simmel Geo.*: Philosophie d. Geldes 2. Aufl. K. 16. — *Warenerzeichniss* z. Zolltarife. K. — 80 *Zahn*: Die Finanzen d. Grossmächte Deutschland, Oesterreich, Ungarn etc. K. 6. — *Gullenecht P.*: Betriebsverhältnisse d. dt. Landwirtschaft. K. 2-40 *Steglich Dr.*: Statik des Obstbanes K. 3-60 *Crone Münzebroch Dr.*: Die Entwicklung der Schweinezucht i. Deutschland m. besond. Berücksichtigung d. wirtsch. Fragen. K. 3. — *Frömbing C.*: Der Buchenhochwaldbetrieb. K. 4-40 *Hoesch Fel.*: Die wichtigsten Fragen d. Tierzucht u. Tierhaltung i. d. Gegenwart K. 1-80 *Lizius M.*: Schweizerischer Holzbrechner. Taschenbuch f. Berechnung d. Kubikinhaltes v. Rundhölzern, Latten, Brettern u. Läden. K. 2-40 *Möller J.*: Die Aufforstung landw. minderwertigen Bodens. K. 2-40 *Osel*: Errichtung v. Landwirtschaftskammern i. Bayern. K. 1-20 *Stein E. H.*: Über d. Giftigkeit indischer Rübkkuchen. K. 1-50.

Az ezen rovatban ismertett könyvek megrendelhetők: *Patria r.-t. gazd. szakkönyvkereskedésében*, Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

Tengeriművelés. 171. kérdés. A csinkvintintengernek négyzetben való művelésére mi a legmegfelelőbb sortávolság? Miként vált be továbbá a Cormick-féle „Senior” tengeriművelő gép a gyakorlatban?

P. L.

Felelet a 171. sz. kérdésre. A gyakorlati gazdák igen gyakran az u. n. pignoletto tengerit nevezik cinquantinónak. Előbbi természetese elterjedt, utóbbi (az igazi cinquantinóé) igen korlátolt és csak sekélyebb feltalajú, vagy kavicsosabb stb. talajokra való.

Azt hiszem, jelen esetben is a tulajdonképpeni pignoletto tengeriről van szó. Négyzetben való művelésénél az a kérdés, fészkenként 1 vagy 2 tövet kívánunk-e meghagyni. Csapadékban gazdagabb vidéken fészkenként 2 tövet hagyhatunk s ez esetben a fészkek négyzetestávolsága 70 cm.-t tehet ki. Szárazabb vidéken helyesebb fészkenként csak egy tövet hagyni (mert a kettős tövű művelésnél sok a meddő tö) és ebben az esetben a 60 cm.-es négyzetkötés a legmegfelelőbb. A négyzetben való művelés haszna különben csak a gyakori kapálás esetén forr érvényesülni. Amennyiben véletlenül az apró növény s igen kicsővű igazi cinquantinóról lenne szó, a fogatos művelés miatt 42—45 cm.-es kötésnél lejjebb menni nem lehet.

A „Senior”-féle tengeriművelő gépet már hazánk több gazdaságában használják, eléggé jó eredménnyel akkor, ha ügyes vezető kecsis dolgozik vele. A „Mezőgazdasági Szemle” 1908. évi márcziusi havi füzetében Gyárfás József ügyes cikk keretében közli a gyakorlati gazdák e téren szerzett tapasztalatait. Ajánlom ezen füzet megszerzését (Mezőgazdasági Szemle szerkesztősége, Magyar-Óvár). K. K.

Lovak s járművek takarmányozása. 172. kérdés. Középnagy igáslovaknak, melyek nap-nap után rendes, sőt néha terhes munkát végeznek, mennyi lóheretakarmanly és zab adandó naponként, hogy a munkát kibírják és emellett meg jó kondícióban legyenek folytonosan? Ha pedig a zab helyett tengeridarát akarnék használni, mennyi dara szükséges a zab helyett, hogy ugyanazt a hatást érjem el vele?

Továbbá igáslovaknak 1000 kg. élőszulra és naponta mennyi tengeridara és lóhere adandó, hogy nap-nap után képesek legyenek rendes munkát végezni és jó husban legyenek? Ha pedig esetleg a dara helyett búzát vagy rozskorpát adhatnék csak, mily nagyoknak kell lenni a napi adagnak, hogy a leirt czél eléérsek? Megjegyzem még, hogy a lovak naponta és fejenként 50—60 l. burgonyamoslékot kapnak, az ókrök pedig 80—100 l.-t. W. K.

Felelet a 172. sz. kérdésre. Középnéhez gazdasági lovakkal 4-5 kg. zabot, 4—5 kg. szénát s 1-5—2 kg. szalmát tanácsos etetni, de nehéz szolgálatban több zab adandó nekik. A tengerit illetőleg pedig azt tartják, hogy azon esetben, ha a lovak nem szokták meg csikókoruktól fogva a tengerit s ha nem mint darált csöves-tengerit, hanem mint szalmaszecsakával kevert tiszta tengeridarát etetjük, csak a zabadagnak fele pótolandó vele. A tengeri mennyisége ugyanannyi vagy csak valamivel kevesebb legyen, mint amennyi zabot vonunk el, pl. 2 kg. zab helyett adhatunk 1 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{3}{4}$ kg. tengerit. Miután azonban a lovak 50—60 l. burgonyamoslékot is kapnak, melynek tápértéke körülbelül 2 kg. zabnak felel meg, természetesen kevesebb zab kell nekik, ha a teljes hereszéna s szalmaszecsakát kapják, mintha moslékot nem etetnének velük. A lóval azonban nem tanácsos 50—60 l. moslékot fejenként s naponta etetni, mert az duzzasztja a testet s nehéz munkában még akkor is lerontja a lovat, ha különben elegendő zabot etetünk. Legmegfelelőbb moslékadag a 10—15 l., sőt nehéz munkában legjobb a moslékot egészen mellőzni.

A járművekkel csak 40 l. moslékot czél-szerű fejenként s naponta etetni, mert 80—100 liter nagyon duzzaszt s hamar fáradtá teszi az ókröt. Kellner 128 kg. terményitőértéket ír elő a nehéz munkát végző ókrök 1000 kg. élőszulára. Ez pl. 80 l. burgonyamoslékkal, 20 kg. hereszénnal s 6 kg. tengeridarával érhető el. Ebben van 26 l. kg. szárazanyag, 18 kg. fehérje s 129 kg. keményítőérték. A jó korpa keményítőértéke körülbelül ugy viszonylik a tengerihez, mint 10 a 6-4-hez s így mintegy 93 kg. korpa helyettesíthetné a 6 kg. tengeridarát.

Cselkó István.

Földbirtok utáni tartozás konvertálása. 173. kérdés. Bekebelezett adósság van birtokomon: 675 és 7 $\frac{1}{2}$ -os, de mivel ez igen terhes rá, szeretném átcserezni 40 vagy 50 éves tőkekamat törlesztéses kölcsönre. Kérem, hol és miként lehetne ezt legelőnyösebben konvertálni és mennyibe kerülne 5000 korona kölcsönnek átcserezése? vagyis mit kellene ráfizetnem eljárási — bekebelezési és egyéb díjak — illetmények fejében?

Előfizető.

Felelet a 173. sz. kérdésre. A jelzett adósság tényleg kissé drága, amit okvetlenül olcsóbb kölcsönre kellene konvertáltatni és lehet is. Forduljon ajánlattétel végett a Magyar Földhitelintézethez, a Kisbirtokosok Földhitelintézetéhez és a Magyar Jelzálog Hitelbankhoz. Hogy melyik ajánlat legolcsóbb, azt csak a beérkezett ajánlatok adatainak közlése után tudnók megítélni. Ajánlatkérő levelében tessék kérdezni, hogy mennyi az évenként minden 100 korona kölcsönösszeg után fizetendő törlesztő kvóta, hány éven át kell ezt fizetni és hogy a zaloglevelek mily árfolyammal lesznek leszámolva. A bekebelezési illeték rendes körülmények között 5000 korona után 35 korona, de miután itt konverzióról van szó (feltéve, hogy hitelezője valamely pénzintézet vagy jogi és nem magánszemély), a bekebelezési illeték jelenképpen olcsóbb. Ezenkívül viselnie kell még

a bekebelezés költségeit, érve ez alatt az ügyvédi eljárást és a közjegyzői díjakat, bélyeget stb. Ez igen különféle és jelzett esetben 30—50 koronára tehető. Hogy vajjon a konverzióval mit takarít meg egy összegben vagy évenként, azt az adatok közlése után fogjuk megmondani. Tessék azokat annak idején velünk bizalommal közölni, tanácsosal és utbaigazítással mindenkor készséggel szolgálunk. Még megjegyezzük, hogy a pénzintézet kataszteri birtok-ívet és telekkönyvi kivonatot fog kérni, amit be kell szereznie. K. V.

Seprőcziroktermesztés. 174. kérdés. Gazdaságomban 10—15 hold czirokot szándékozom természeteni. Milyen czirokmagot vessek, hol szerezhethetném be legolcsóbban, milyen sortávolságra vessem, hol értékesíthetném legjobban a czirokszakált s átlag mennyi teremhet holdanként a 1200 □-l? Megjegyzem, hogy a föld, melybe vetni akarom, jól trágyázott s némileg agyagos föld. B. L.

Felelet a 174. sz. kérdésre. A nálunk legjobban bevált seprőczirokfélések az u. n. florentini czirok, melyet gazdáink kivétel nélkül természeteni. Tekintettel azon körülményre, hogy a seprőczirokot a gazda a czirokseprő-gyáraknak adja el, természetes, hogy ezen gyárak kikötött feltételeinek meg kell felelnie, hogy megfelelő árt érhesen el. Rendesen ezek adják a vetőmagot is, miután érdekük, hogy jóminőségű vetőmag kiosztásával a jó anyag előállítását biztosítsák. Azt a tanácsot adom, tessék a magyar czirokpar részvénytársasághoz (Budapest, Váci-körút 32.) fordulni, melynek Magyarországon 10 ipartelepe van, különböző vidékeken szétosztva. Ezen részvénytársaság szakszerű tanácsokkal szolgál s díjmentesen küldi meg a kis füzet alakjában nyomtatott természetési utasítást és egyuttal a szükséges vetőmagot is rendelkezésre bocsátja. K. K.

Milyen fajta pulykát tenyészünk? 175. kérdés. Nagyban való tenyésztésre, melyik pulykafajta a legalkalmasabb, életerőségét a felnevelésnél és értékesíthetőségét tekintve? Hol lehetne ilyen törzseket legelőnyösebben beszerezni? N. P.

Felelet a 175. sz. kérdésre. A nagybani tenyésztésre a legjobb és legmegfelelőbb pulykafajta a fehér magyar pulyka, amelyet hazánkban már sokan okszerű és helyes kiválasztás által olyanná fejlesztettek, hogy az bármely külföldi fajttal tökéletesen egyenrangú, sőt azokat, tekintettel honosultságára és rendkívül szivós természetére s igénytelenségére, minden tekintetben túl is haladja. A fehér tollu magyar pulykát a kereskedők is szivesebben veszik a tarkával szemben és pedig azért, mert a fehér toll értékesebb — és pedig sokkal — mint a tarka pulyka tolla. Előnye az is, hogy a fehér pulykát évente 1—2-szer meg lehet kopasztani s így e toll értéke egy állat után 50—60 fillerre tehető, míg az így nyert tarka pulykatollat a tollkereskedők nem veszik meg s nem is keresik.

A fehér magyar pulyka igen jó tojó, jól kelt, a tojások nagy százalékban termékenyek, kemény héjúak, a csibék jól kelnek, gyorsan fejlődnek s oly hamar husosodnak, hogy tapasztalataim szerint a 6 hónapos fiatal pulykakakasok 6 kilót nyomnak őszszel a tarólegelés után, ami valóban kitűnő eredménynek mondható. Éppen ezért valóban csodatartalmú dolog, hogy hazánkban a pulykatenyésztést nem karolják fel a gazdák oly arányban, amiként azt ezen állatfaj megérdemelné. Ezen baromfit épp úgy lehet hajtani, mint a sertést, vagy más 4 lábú állatot egyik helyről a másikra, akárhol, még a szabad ég alatt is jól megvan, 10 hetes kortól kezdve legelő megkeresi élelmet s amint fennebb említém, 6 hónapos korban 6 kilót nyom, ami minimálisan számítva a húsértékét a helyszínén 7 koronának felel meg. A pulykatenyésztés felkarolására 3 évvel ezelőtt *Darányi* is felhívta a tenyésztők figyelmét, mit sem használt. *Pedig eljön az idő, hogy egy gazdaságban sem fog*

ezen állat hiányzani — majd ha még jobban rá fog erre minket a szükség kényszeríteni. Azok, akik tanácsaink folytán berendezkedtek gazdasági pulykatenyésztésre, az eredményeivel igen megvannak elégedve. Bővebb tájékoztatást nyújt Hreblay Emil állattenyésztési felügyelő „Pulykatenyésztés” című II. kiad. munkája, mely szerzőnél (Budapest, Mezőgazd. Múzeum) 3 K. 20 fillérért bérmentés küldéssel kapható. Ugyancsak e műben vannak a legjobb hazai tenyésztételek felsorolva. *Bánai Sándor.*

Tizenöt holdas rét öntözése. 176. kérdés. Patak mellett 15 hold kaszálóm van, mely a pataknak kulturmérnökiileg történt szabályozásával széna vagy sarjufű termésében annyira megcsökken, hogy e terület jövője kérdésessé vált. Mindenesetre szeretnék egy öntözőgépet e területre olyképpen beállítani, hogy a most már körülbelül 4 méternyire lemélyült árokból vonassam föl a vizet. Kérdem, melyik gépgyár gyártmánya volna e célra legajánlatosabb? Természetesen lóerőre kellene véleményem szerint berendezni. Kérdem, hogy mily vízmerítő mű volna a legmegfelelőbb? És hogy a földmiv. miniszter azon rendelete, amelyik a kerti öntözésre korlátlanul engedélyezi a vízhasználatot, a réttöntözésre vonatkozólag is fennáll-e és milyen eljárás szokott fennállani a réttöntözés kivihetőségére, mely az én gazdaságomban elsőrangú és elodázhatatlan szükségletet képez? *V. D.*

Felelet a 176. sz. kérdésre. A 15 holdnyi rét öntözésére nézve legmegfelelőbb lóerővel működő gépezet a paternoster, habár újabban ily kisebb területekre maguk a bolgár kertészek benzomotorral hajtott szivattyút is használnak, mert a lóerőnél jutányosabbnak találták. Akár a paternoster, akár a benzomotorral hajtott szivattyú ára és felállítása tekintetében a Magyar Mezőgazdák Szövetségéhez (V., Alkotmány-utca 31. sz.) fordulhat.

Mielőtt azonban ez iránt lépéseket tenne, legezelszerűbb, ha az öntözési terv elkészítése iránt 1 koronás bélyeggel a földmiv. ügyi miniszterhez folyamodik. A terv elkészítése alkalmából a kulturmérnöki hivatal aziránt is nyilatkozik, hogy az adott viszonyok és körülmények között az öntözés létesítésére miféle berendezés mutatkozik a legezelszerűbbnek.

Az öntözési terv, amennyiben azt végrehajtani kívánja, előzetesen hatósági engedélyezés alá lesz bocsátandó, mert a bolgárkerekre nézve kiadott rendelkezés a jelen esetre nem alkalmazható. *R. V.*

Korán érő tengerik. 177. kérdés. Nagy répatermesztésünk mellett tengeritermesztést is szeretnénk bevezetni, még pedig korai fajokat. Ezek közül kérjük a hazánkban jól bevált fajok közül nekünk olyanokat ajánlani, melyek félkötött talajban jól sikerülnek, valamint azt is, hogy azokat esetleg hol szerezhetnénk be? Többek között a korai mastodont ajánlják, mint bőtermésű tengerit, kérjük erre nézve b. véleményüket, valamint az Önök által esetleg ismert ezimeket, kik ezen faj termesztésével foglalkoznak, hogy azt esetleg azoktól beszerezhessük. *N. urad.*

Felelet a 177. sz. kérdésre. A korán érő, illetve közepes érésű tengerik közül jó eredményeket értek el: 1. a „Putyi” tengerivel, bőtermő, a szárazságot is jól állja; az „Alcsuthi” tengerivel mint keményszemű féleséggel, mely szintén jól ellentáll a szárazságnak; 3. a „Lészai”-féle puhaszemű tengerivel; 4. az „Ugron”-féle tengerivel, mely a szárazságot jól tűri s amelylyel homokos talajon igen jó eredményeket értem el; 4. a fehér „Paduai” (King Filipp) tengerivel.

A korai mastodon bőtermő lófogu tengeri, de egyáltalán nem tartozik a korábban érő tengerik közé, mert homoktalajainkon szeptember második felében volt csak törhető. Ugyanilyen a jovi aranybánya nevű lófogu tengeri is, mely szeptember derekán törhető. Utóbbi kettő rendszeren bővebben termő, mint a korábban érő féleségek, de később is szabaditják

fel a földet s esetleges szárazságból is többet szenvednek. Hogy melyik adná felsorolt tengerik közül a gazdaságban a legnagyobb termést, azt csak összehasonlító kísérletek után lehetne megállapítani, mert az eddigi kísérletek eredménye szerint bőtermőséjük vidékenként változik. Ajánlanám ez ügyben a m. kir. országos növénytermesztési kísérleti állomáshoz (Magyar-Ovár) fordulni, ahol a vetőmag beszerzési forrásaira nézve is tájékozást nyerhet. *K. K.*

Csutkalisztmelasz készítése. 178. kérdés. Melaszt hol lehetne beszerezni s mily árban kapható? Nagy mennyiségű kukoricaacsutkánk van, amelyet liszté őrölve szándékunk a szarvasmarhával feletetni, de mivel a marha így tisztán nem igen eszi, szeretnénk melasszal keverni. Mennyit számítsunk egy darab marhára és hogy hogyan kell kezelni? *Sz. J.*

Felelet a 178. sz. kérdésre. A csutkaliszt mintegy 60–65% természetes sűrűségű melaszt képes felinni. Kicsiben teknőben vagy sajtárban készíthető olyformán, hogy 2 sulyrészt melaszt s 1 sulyrésznél valamivel több kukoricaacsutkalisztet összeöntve addig gyurjuk, míg az eleintén nagyon ragadós keverék daraszerűvé kezd válni. Ez természetesen annál előbb következik be, minél több csutkalisztet vesszünk a keverékhez, vagy akkor is, ha előbb felmelegítjük a melaszt. Ha nagyban kell a keveréket készíteni, akkor a Wünsche-féle malasszkeverő gépet ajánljuk, mely valamely hazai gépgyáros vagy talán a „Magyar Mezőgazdák Szövetsége” révén is beszerezhető. Ara 300 korona körül változik. A fejőstehén 2,5, a jármosökör 3–4, a hizómarha 4 kg. tiszta melaszt kaphat 1000 kg. élősulyra s naponta. Ha tehát a csutkamelaszt pl. 1 r. csutkalisztből s 2 r. melasszból áll, akkor az előbb említett mennyiségek másfélszerese adható a marhának, mert 6 kg. csutkamelaszt 2 kg. csutkából s 4 kg. melasszból áll, mert csakis a melaszt az, mely az adag megszabásánál irányít. Etetési módja olyan, mint a darac. A melaszt beszerzése miatt forduljon a legközelebbi cukorgyárhoz. Ha higabb keveréket akar készíteni, pl. ha sok csutkalisztet s kevés melaszt akar etetni, akkor egyszerűbb az eljárás, mert most 3–4-szer annyi vizet oldja fel a melaszt s azután a csutkalisztet hozzáöntve addig lapátolja, míg a melasszoldat felivódik. Az oldatnak azonban ebben az esetben is legfeljebb csak 2-szer annyinak szabad lenni, mint amennyi a csutkaliszt. *Cselkó István.*

Zöld ugar helyettesítése fekete ugarral. 179. kérdés. Bérleti szerződés 5. pontja azt tartalmazza: „Bérelő ur köteles a szántóföldeket rendszeres vetésforgás alatt használni és azon évenként legalább 30 hold zöld és 20 hold fekete ugart fennhagyni”; amennyiben ez az utolsó bérleti év, takarmányt eladni avagy elvitetni nem szabad, kérdem, ha én a 30 hold zöld ugar helyett is fekete ugart hagynék, szerződés-szegést követné-e el, vagyis volna-e jogom 20 hold fekete ugar helyett 50 holdat fekete ugarnak hagyni? *R. I.*

Felelet a 179. sz. kérdésre. Minthogy a szerződés világosan előírja, hogy évente legalább 30 hold zöld ugarral vetendő el, minthogy továbbá a bérlet visszaadásakor az esetleg fennmaradt takarmány ugylatszlik a bérbeadó illeti, önként következik, hogy a zöld ugar nem helyettesíthető fekete ugarral. Csak azon esetben, ha bérbeadó a 30 hold zöld ugar helyettesítését fekete ugarral írásban engedélyezné, jogot nyerne a bérelő ezen helyettesítésre. *Hensch Árpád.*

Takarmányrépatermesztés. 180. kérdés. A takarmánycukorrépa és a sárga olajbogyó takarmányrépák közül melyik ad több mennyiségű és nagyobb táperejű répát? *J. B.*

Felelet a 180. sz. kérdésre. Amióta a takarmányrépa nagyobb cukortartalmára nagyobb sulyt fektetnek, a takarmánycukorrépa termesztése is előtérbe lépett. Tagadhatatlan, hogy sok gazdaságban igen kedvező eredményeket értek el a mennyiségi termesztésével is. Tájékoztatóul felemlitem a nálam elért eredmé-

nyeket. Termelt kat. holdanként a sárga olajbogyóból 384 q, a takarmánycukorrépából 303 q. Ezzel szemben azonban az olajbogyónak cukortartalma (10,81% szárazanyag-tartalom mellett) 3,3%-ot tett ki, míg a takarmánycukorrépa 14,31% szárazanyag-tartalommal 90% cukrot tartalmazott. A takarmánycukorrépa tehát k. holdanként 80 q-val kevesebbet termelt, de cukortartalmában csaknem háromszoros értéket képviselt (takarmányozási szempontból) a sárga olajbogyóval szemben. Ez természetesen csak példa, mely tájékoztatásul szolgálhat. *K. K.*

Süldőhizlalás. 181. kérdés. Gazdaságomban 287 drb egyéves, páronkint 70 kilós süldőt márczius 1-én hizóba szándékozom fogni. A süldőket 4 hónapig szeretném etetni, hogy páronkint 200 kiló sulyt érjenek el. Kérdem, milyen adagolásra oszszam be tengerivel, később esetleg tengeridarával? Megjegyzem, hogy a süldők már most fejenként s naponként 1/2 kiló tengerit kapnak. *B. L.*

Felelet a 181. sz. kérdésre. A 35 kg. sulyu esztendő mangalicásüldő átlag 1,1 vagy legfeljebb 1,2 kg. tengeridarát képes naponta enni, de egész szemű tengeriből valamivel kevesebbet, mert a rágás kifárasztja. Miután pedig a hizósértéssel annyit czélszerű etetni, amennyit jóízűen meg tud enni, eleintén annyi egész szemű tengerit kell neki adni, amennyit megesszik, később pedig annyi tengeridarát, mint amennyit előbb említettünk. Az előrehaladó hizás azonban csökkentőleg hat az étvágyra s ezért alig tétélezhető föl, ha a negyedik hónapban is annyi tengeridarát egyék a hizósértés, mint eleintén, minélfogva tehát később is mindig a sertés étvágyához alkalmazkodva, annyi tengeridara adandó neki, hogy minden egyes etetéskor teljesen jóllakják, de maradékot ne hagyjon a vályuban. Ez a negyedik hónapban valószínűen már 0,9–1,0 kg. tengeridarával lesz naponta elérve. *Cselkó István.*

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

	Oldal
Az OMGE. közleményei	603
A szerb kereskedelmi szerződés	609
Külföldi szemle	611
Gazdátársadalmi mozgalmak	612
Munkástügyek. Szociálalista mozgalmak	613
Irodalom	613
Levélsek	616
Vegyések	617
A német tőzsdenovella. — Kertészeti és szőlészeti rovatunk új szakrovatvezetője. — Kisgazdák mezőgazdasági ismereteinek fejlesztése. — Szőlőgazdasági kurzusok néptanítók részére. — Tenyészállat vásárok. — Gazdasági dátumok. — Apró hírek	618
Kereskedelem, tőzsde	618
Szerkesztői üzenetek	620

A német tőzsdenovella.

Mig nálunk a kormánytól nemzetközi szerződésben kötelezőleg megígért tőzsdereform ki tudja, hol késik az éji homályban, addig Németországban a birodalmi gyűlésből kiküldött 21-es bizottság munkálatai gyorsan haladnak előre és az eddigi tárgyalások ugyancsak alaposan megrosztáltak a kormány eredeti javaslatát. A bizottság alapos vita után ugyanis gyökeres változtatásokat tett a kormány benyújtotta tervezeten és az agrárius körök elvi álláspontjának megfelelő módosítások kétségtelenül alkalmasak az eredeti javaslat számos hibájának megszüntetésére. A legjelentősebb változtatás a tőzsdei lajtszromozási kényszer fenntartása és a mezőgazdasági terményekben való fedezetlen határidőzlet tilalmának szigorú büntetőszankcióval való súlyosbitása, továbbá — amiről már megemlékeztünk — a határidőzletnek feltétlen és minden kivétel nélküli tilalma az eredeti javaslatban kontemplált kivételek elejtésével.

A tőzsdei körök persze nem valami nagy örömmel szemlélik a bizottság munkáját és nagy aggodalommal figyelik a politikai horizontot, hogy vajjon a birodalmi gyűlés is elfogadja-e a bizottsági javaslatokat, amire egyébként alapos kilátás van, noha a kormány állásfoglalása egyelőre nem ismeretes. Valószínűleg kompromisszum jön majd létre a kormányt támogató blokk liberális és konzervatív pártjai között, de ez a megegyezés csak az agráriusok leglényegesebb követeléseinek megvalósítását jelentheti az alkotandó tőzsdenovellában. A tőzsdéről tehát most megint kigyót-bikát kiáltanak a német agráriusokra és a tőzsde iránt való elfogult ellenszenvet vetnek a szemükre, holott a bizottság többségének állásfoglalása és egyetlen javaslata sem irányul a tőzsde ellen, hanem csupán a tőzsde visszaéléseit, a tőzsdejatek káros kinövésait s a tőzsdei spekuláció közveszélyes következményeit igyekeznek az eddiginél erélyesebb, hathatósabb módon elhárítani, meggátolni vagy legalább orvosolni. Kanitz gróf és Arendt képviselők világosan kijelentették, hogy ha ma bezárnák a tőzsdét, holnap újra meg kellene azt nyitni, tehát nem vonja kétségbe senki az agráriusok közül a tőzsde nagy közgazdasági jelentőségét, hanem éppen ennek tudatában küzd a felburjánzott visszaélések megszüntetése érdekében.

Noha maguknak a realis tőzsdei köröknek kellene elsősorban az ellen tiltakozni, hogy a tőzsdei visszaélések a tőzsde érdekeivel azonosíthatóak, mégis éppen csak a megriadt spekuláció jajveszékése hallatszik a tőzsde körül, amely kómikus erőlködéssel igyekezik a világgal elhárítani, mintha a tőzsdét és a kereskedelmi szabadságot, no meg persze az egész német üzletvilágot is valami szörnyű veszedelem fenyegetné a tőzsdenovellán tett szigorító módosítások következtében. Hogy ezek a módosítások mennyire elevenjére találtak a kereső népegyeségek élőködő spekulációjának, azt legjobban bizonyítja az a Berlińben terjesztett terv, hogy egy hétig tartó tőzsdei sztrájkjal próbálnának a birodalmi gyűlésre pressziót gyakorolni, amit persze senki sem vesz komolyan — az eszme terjesztői bizonyára legkevésbé. Ellenkezőleg nagyon valószínű — s ezt a magunk részéről is csak kívánatosnak mondhatjuk, hogy minden elkeseredett, de teljesen jogosulatlan ellenagitáció dacára valóra váljanak a legközelebb megalkotandó német tőzsdetörvényben ama jogos és szükséges követelmények, amelyeket a 21-es bizottság már magáévá tett. Nem szenyed kétséget, hogy a német birodalom ily irányú határozott állásfoglalása a külföldi államokra sem maradhat hatástalanul s a német novella becikkelyezése a tőzsdék reformjára irányuló, világ-szerte mulatkozó mozgalomnak nagyjelentőségű fejezete lesz.

Kertészeti és szőlészeti rovatunk új szakrovatvezetője. Kertészeti szakrovatunk eddigi érlelmes vezetője, *Angyal Dezső* ur, m. kir. kertészeti tanintézeti igazgató, másnemű terhes elfoglaltsága miatt, hosszú éveken át tartó buzgó közreműködése után, a múlt év végén lemondott szakrovatvezetői tisztjéről. E rovat vezetésére most *Rácz Sándor* urat, a m. kir. vinczellériskola nagyérdemű igazgatóját volt szerencsénk megnyerni, aki mint elismert szakteknit, főleg a borkezelési ismereteket kívánja lapunk útján is a lehető széles körökben elterjeszteni. E kibővített programhoz képest e rovatunk ezúttal *„Kertészet, szőlészet és borkezelés“* lesz és reméljük, hogy annak keretében még az eddiginél is kiadóbb mérvben fogjuk olvasóközönségünk e szakbeli ismereteit gyarapíthatni.

Kisgazdák mezőgazdasági ismereteinek fejlesztése. Magyarország gazdatársadalmának

zöme — mintegy 2.300.000 egyén — kisgazdák és kisbirtokosokból áll s épp ez a legnagyobb osztály van legkevésbé azon helyzetben, hogy gazdasági szaktudását szakirodalom útján fejlessze, egyrészt szakkönyveink drága volta miatt, másrészt pedig mivel azok avarésze teoretikusan képzett gazdák részére szólnak. Nagyjelentőségű tehát az OMGE. könyvkiadó vállalatának határozata, mely szerint rendkívül olcsó gazdasági ismereteket tartalmazó füzetet bocsát ki nagy számban a gazdaközönség számára. E füzetekben ki fognak terjeszkedni mindazon dolgokra, melyek főképpen a kis- és középbirtokosokat érdeklik első sorban, tehát mindazon tudnivalók ismertetésére, melyek szükségesek a gazdaság okszerű vezetéséhez. E vállalkozásban részt vesznek az ország összes tekintélyes szakképzett, joggal nézhetünk tehát egy szebb jövő elé, melyben a különben is konzervatív magyar gazda felhagy teoretikus tudás híján folytatott, apáitól eltanult avult gazdálkodási rendszerrel s át fog lassacskán térni a kor követelményének megfelelő modern, jövedelmezőbb gazdálkodási rendszerre.

Szőlőgazdasági kurzusok néptanítók részére. A „Gazdasági dátumok“-ban jelzett időben és helyen tartandó kurzusokon résztvevő tanítók 120 K.-t kapnak. Kérvények az illetékes tanfelügyelők útján nyújthatók be a földmívelésügyi miniszterhez márczius 30-ig.

Tenyészállatvásárok. Az *Abauj-Tornavármegyei Gazdasági Egyesület* által márczius hó 27. és 28-án Kassán rendezendő XIV. tenyészbikavásárra bejelentési végső határidő márczius hó 26-ig. Vasuti szállítási díjkezdmény csak a gazdasági egyesülettől beszerezhető igazolványoknak a vasuti fuvarlevélhez melléklése mellett lehetséges. A *Sárosvármegyei Gazdasági Egyesület* által márczius hó 31-én Eperjesen megtartandó pinzgau tenyészbikavásárra a bejelentési határidő márczius hó 23-ig. A *Csikvármegyei Gazdasági Egyesület* április hó 8-án rendez Csikszereván tenyészbikavásárt és pénz- és jutalomdíjazással egybekötött kiállítását. A *Kisvárdavidéki Gazdakör* folyó hó 22-én rendez Kisvárdán ló, magyar szarvasmarha, jármű- és ökrök és baromfiak kiállítását *kisgazdák* részére. Mindezen vásárookra vonatkozó tudnivalókat és felvilágosításokat készséggel megad az illetékes megyei gazdasági egyesület titkári hivatala.

Gazdasági dátumok. Márczius 16—21. Gyümölcsészeti tanfolyam Budapesten (m. kir. kertészeti tanintézet).

Márczius 22. Tenyészbikavásár Veszprémben. Márczius 22. Állatkiállítás kisgazdák részére Kisvárdán.

Márczius 21—23-ig. Luxuslővásár a Tattersaliban.

Márczius 22. Tenyészbikavásár Veszprémben. Márczius 23. Tenyészszarvasmarha- és bikavásár Gyöngyösön.

Márczius 24. Tenyészbikavásár Sopronban.

Márczius 27. és 28. Díjazással egybekötött tenyészbikavásár Kassán.

Márczius 30-tól április 4-ig. Gyümölcsészeti tanfolyam Kolozsváron (m. kir. gazd. akadémia).

Márczius 31. Pinzgau tenyészbikavásár Eperjesen.

Április 1—2. Tenyészbika- és kanvásár Szombathelyen.

Április 8. Bikavásár és kiállítás Csikszereván.

Április 21-től május 9-ig. Szőlőgazdasági kurzusok néptanítók részére a bihardiszegei, tapolczai, tarczali, ménesi, nagyenyedi vinczellériskolákban.

Apró hírek. *Sertésszállítás.* A magyarországi származású sertéseknek a kőbányai m. kir. állategészségügyi hivatal állandó felügyelete alatt álló sertésszállások területére való hozatalát korlátozó és 1899. okt. 5-iki 38015. sz. rendelet hatályon kívül helyeztetett, ennek folytán a magyarországi sertéseknek a fent megnevezett hízaladókba való behozatala különleges állategészségrendőri feltételekhez és eljárás szabályokhoz immár nincsen kötve, hanem e tekintetben a belföldi sertés-

forgalomra nézve hatályban levő általános rendelkezések, a szállítványoknak a fent nevezett hivatal működési területén való kezelésére vonatkozólag pedig a nevezett hivatal részére előírt rendtartási szabályzat és utasítások idevonatkozó határozmányai mérvadók.

Élőbaromfi-szállítók figyelmébe. A földmívelési miniszter a gyakorlatban jól bevált s közkedvelt olasz szállító-ketreczek mintájára itthon mintegy 10.000 db ketreczet készíttetett magyorfából, melyek a hegyvidéki miniszteri kirendeltségnél Munkács drb-ként 250 korona árban megrendelhetők.

Ki akar kölcsönt? Aki birtokára jelzálogkölcsönt akar fölvenni, forduljon bizalommal a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetéhez, Budapest, V., Géza-utca 2. szám (saját ház). Az intézet egyaránt ad nagy és kis jelzálogos kölcsönöket, főzélja azonban, hogy a közép- és kisbirtokosokon segítsen, ezért kölcsönöket már 300 K.-tól kezdve ad. Aki súlyos kamatot fizet tartozása után, az intézet olcsó törlesztéses kölcsönével segíthet terhéen. Az előző hitelezőket az intézet a kölcsönből fizeti ki s mérsékelt díjért minden a kölcsön körül teendő ellát. Kölcsönök a földbirtok fele értékéig engedélyeztetnek. Ha az adós pontosan fizet, az intézet a kölcsönt föl nem mondhatja, az adós azonban tartozását akár egészben, akár részben bármikor visszafizetheti. Parcellázásoknál az intézet minden tekintetben segítkezik. Az intézet egy sorú levélre bárkinek szívesen ad felvilágosítást.

NYILTÉR.)*

A Bőr- és Lúthion-tartalmú, természetes és vasmentes

Salvator-forrás

Kitűnő sikerrel használtatik vesebajknál, a húgyhólyag bántalmánál és kövesnégnél, a cukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurufjainál.

Kapható ásványvízkereskedésekben vagy a Széna-Lipótot Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfpart 8.

Urasági vetőárpa, igen szép, (Chevalier) 100 kg-ként 18 koronával, elsőrangú minőségű, azonnali szállításra bérmentve Budapest—Filatorgát állomásig minden mennyiségben kapható **Weisz Márk és fia** cégénél **Szentendrén** (Budapest mellett). 364

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonatőzsde.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabonaosztályának tudósítása a „Köztelek” részére.)

Az időjárás viszonyok elég kedvezők, a vetési munkálatok akadálytalanul folytathatók. Csapadék csak elvétve fordul elő. A vízállási viszonyok is jók, mindazonáltal nagyobb mérvű vízi forgalom nem észlelhető. Ami az üzleti viszonyokat illeti, az árutulajdonosok tartózkodók kínátaikban, úgy, hogy a szükséglet a meglévő készletekben talál fedezetet, melyek természetesen ily módon mindinkább csökkennek. Nem várnak nagyobb mérvű bajhozatalokat sem. A külföldi piacokon legutóbbi jelentésünk óta az árak némileg csökkentek, az időjárás viszonyok a vegetáció fejlődésére kedvezőek. Az amerikai piacokon lnyább irányzat jutott érvényre, Angliában szintén csökkentek az árak. A behozatal a múlt héthez képest emelkedett.

A német piacokon nagyobb mérvű belföldi szükséglet jelentkezett. Oroszországban emelkedett az export. A magyar és osztrák piacokon kezdetben szilárdabb árjegyzések jutottak érvényre. A lisztelhelyezési viszonyok javultak a hajózás meggyűlté folytán. A malmok a vásárlásokban mindazonáltal nagyobb mérvben nem vettek részt, ami részben az árutulajdonosok szilárd magatartásának, másrészt azon körülménynek tudható be, hogy a kínálat csupán korlátozott mérvben jelentkezik. Egyes nagyobb malmok üzemiüket majdnem teljesen beállították. A vidéki piacokon szintén esendes a hangulat, úgy hogy a kezdetben érvényre jutott szilárd árjegyzéseket lényegesen ellanyhított árak váltották fel.

A bécsi piacon még korlátozottabb a forgalom, mint a budapestin. Elénkebb volt az üzletmenet roszban.

* E rovat alatt közöltökér nem vállal a szerkesztőség felelősséget.

Árpában me
gyobb pinlát
Tengeriben a
áralakulás att
kerülnek elhe
Zabban a
szépen haladn
egyes gabonan
ment változás

Napij

20.000 méte
fillérrrel olcsó
Rozs nehány
Árpa változ
Tengeri árta
jegyezhető.
Zab jobb n
elhanyagoltak.

Eladatott:

Buza. Tisza
mm. 77 k. 23
mm. 76 k. 23
Szentesi: 12
Pestvidéki: 2
Bácskai: 110
Verbászi: 45
Adai: 3000 n
Raktárból:
75 k. 23 K.
mm. 74-8 k. 23
Rozs: 100 m
Árpa: 200
K. — f. kpf.
Zab: 100 m

Buza 190
" 190
Rozs 190
" 190
Zab 190
Tengeri

Bu dapesti
utca. 1908. má
igazgatóság jel
Felhozott
széna, 24 szek
alomszalma, —
tengeriszár, 8
— zabosbükő
A forgalom k
Arak fillérek
680—840, muh
szalma 460—52
tengeriszár —
zabosbükőny
—, köles
600—600. Össz

Nem

Buza

Rozs

Zab

Tengeri

Árpa

Árpában meglehetősen nagy kínálat jelentkezett. A nagyobb kínálat folytán az árak csökkentek. Tengeriben állomásokon gyenge a forgalom. A későbbi áralakulás attól függ, hogy az uszó hajótelemek miképpen kerülnek elhelyezésre.

Zabban a forgalom korlátozott, a vetési munkálatok szépen haladnak előre és biztató kilátásokat ígérnek. Az egyes gabonafajták árairól, valamint az azokban végbement változásokról napi jelentésünkben számolunk be.

Napijelentés a gabonaforgalomról.

1908 márczius 17.

20,000 métermázsza forgalom mellett a buzaárak 20 fillérrel olcsóbbodtak.

Rozs néhány fillérrel olcsóbb. Árpa változatlan. Tengeri ártartó, Budapest paritásában 13-30 korona jegyezhető. Zab jobb minőségben keresett, egyéb minőségűek elhanyagoltak.

Eladott:

Buza, Tiszavidéki: 2800 mm. 77 k. 24 K. — f., 100 mm. 77 k. 23 K. 80 f., 101 mm. 76 k. 23 K. 70 f., 100 mm. 76 k. 23 K. 70 f., 100 mm. 75 k. 22 K. 70 f. Szentesi: 1214 mm. 75 k. 23 K. 35 f. Pestvidéki: 2000 mm. 76 k. 23 K. 40 f. Bácskai: 1100 mm. 75 k. 23 K. — f. Verbászi: 4500 mm. 75 k. 23 K. 50 f. Adai: 3000 mm. 76 k. 23 K. 80 f. Raktárból: 1500 mm. 79 k. 23 K. 50 f., 1680 mm. 75 k. 23 K. 20 f., 1100 mm. 75 k. 22 K. — f., 1250 mm. 74 k. 23 K. 10 f. Rozs: 100 mm. 20 K. 80 f. kp. par. Árpa: 200 mm. 14 K. 80 f. kp. par., 200 mm. 14 K. — f. kp. Zab: 100 mm. 16 K. 40 f. kp.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1908 áprilisra	23 26 K.
" 1908 októberre	19 52 "
Rozs 1908 áprilisra	21 20 "
" 1908 októberre	17 16 "
Zab 1908 áprilisra	15 44 "
Tengeri 1908 májusra	13 28 "

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mesterutca. 1908. márczius hó 17-én. A székesfővárosi vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozatott a szokott közlegekből 180 szekér réti széna, 24 szekér muhar, 19 szekér zsupszalma, 19 szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, — szekér tengeriszár, 8 szekér egyéb takarmány (lőhere, luczerna, — zabosbikkony, köles stb.), 100 zsák szecska.

A forgalom közepes. Árak fillérekben g-ként a következők: réti széna 680-840, muhar 780-880, zsupszalma 600-680, alomszalma 460-520, takarmányszalma —, — kéve tengeriszár —, egyéb takarmány 540-600, zabosbikkony 760-800, lőhere —, zöld luczerna —, köles —, sarju 660-680, szalmaszecska 600-600. Összes kocsiszám 251. Összes súly 301,200 kg.

Gazdasági áruszükségleti czikkek.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete áruosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Fémpiac. Élénk érdeklődéssel, ennél fogva élénk üzlettel is folyt le a héten a londoni fémtőzsde. Különösen vörösréz és ón foglalkoztatta a gyárosokat és miután Amerika részéről nagy érdeklődés nyilvánult hosszú idő után először, az árak e két fémmemben emelkedtek és a szilárd hangulat mindvégig fennállott. Ólom és horganyárak változatlanok maradtak.

Szeszüzlet.

A szeszüzletben a forgalom változatlan gyér volt és a nagyobb kínálatok folytán az árak olcsóbban zárulnak. Elkelt finomított szesz adózva 162-161 50 K., adózatlanul 63-63 50 K., élesztőszesz adózva 161 50 K.-ig, adózatlanul 62 50 K. nagyban azonnali és márcz. — ápr. szállításra.

Denaturált szesz hordóval együtt 54 K. kelt el nagyban kötésre. Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz olcsóbban 58 K.-ig lett ajánlva azonnali szállításra gyér vételűvel. Exkontingens nyersszesz lanyha. Budapestben a kontingens nyersszesz ára 58-59 K. Bécsi jegyzés 56-56 20 K. kontingens nyersszeszért.

Budapesti jegyzés

	nagyban	koronákban
Kontingens nyersszesz	58	50
Finomított szesz adózva	62	62 50
" adózatlan	63	63 50
Élesztőszesz adózva	161 50	162
" adózatlan	62 50	63
Nyersszesz adózva	61	61 50
Denaturált szesz	54	54 25

Az árak 10,000 literfokonként hordó nélkül bérmentve, budapesti vasútállomáshoz szállítva, készpénzfizetés mellett értendőek.

Liszt, őrlemény és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete erőtakarmány-osztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Liszt. A lisztüzletben az irányzat továbbra is változatlan maradt. Nehány malom üzemének teljes szünetelése folytán a készletek nem szaporodtak, sőt egyes fajtákban elvétve hiány érezhető. Vevőink még mindig tartózkodók vásárlásaikban. Rendelkezések kedvezőtlenül érkeztek. Heti lisztforgalom 83,502 q. volt.

A fővárosi malomok átlagos buzaliszt jegyzései 100 kg.-ként Budapestben, elegsúly tisztasulyként, zsákosul.

Szám:	0	1	2	3	4	5	6	7
Ár K:	34	33 60	33 20	32 80	32 40	32	31	29 40
		7 1/2	7 3/4	8				
		27 40	24	15 20				

Rozslisztárak:

Szám:	O.	O/L.	I.	WR.	II.	II/B.	III.
Ár K:	31 20	30 60	30	29 40	28 80	27 60	25 80

A korpaforgalom irányzata szilárdabb lett és különösen prompt árban mutatkozik némi hiány. Őszi korpát már megkezdődött az érdeklődés és egyes kötések is történtek.

Heti korpaforgalom 16,013 q. volt. Az abraktakarmányczikkek árai a következők voltak Budapestben zsákkal, teljes vagonrakományok vételénél 100 kg.-ként.

Finom korpá prompt szállításra	12 40	12 30
Goromba " " " " " "	12 60	12 50
Finom korpá 1903. márcz. — május száll.	12 40	12 30
Goromba " " " " " "	12 60	12 50
Finom korpá 1908. szept. — decz. száll.	10 80	10 70
Goromba " 1908. " " " " " "	11	10 90
Rozskorpá " " " " " "	12 80	12 70
Árpadara és árpadercse	13 80	13 60
Malomkonkoly	13	12 90
Budapesti gyári repcepegőgácsa	14 20	14 10
Derby melasse ab Hátvan v. Pozsony	11 40	11 30
Száritott mosalék zaák nélkül	14	13 90
Malatácsira " " " " " "	13 20	13
Száritott répaszelet " " ab állomás	13 40	13 30
Szőrpél 48-50% cukortart. hordó nélkül		
ab cukorgyár	10 60	10 50

Élelmiszerek nagybani árai a központi vásárcsarnokban.

Magyar Gazdák Értékesítő Szövetkezete jelentése 1908. márczius 17-én.

A piacon változatlan árak mellett normális a forgalom. Husfélékben csendes az üzletmenet. Baromfitól a kis sütni s rántani való csirkék keresettek. A vaj keresett és magas árban értékesíthető. Sajtféléknek gyors elhelyezés biztosítható. Burgonyából a rózsza elég keresett, sárga s különösen killyburgonya el van hanyagolva. Korai zöldség s főzelék jó elhelyezést talált. A tojáspiaciz változatlan; a mai csekélyebb beérkezések időleges áremelkedést eredményeztek.

Mai árak:

Husneműek: vidéki marhabús hátulja 1 20-1 44 K., eleje 1 04-1 16 K., vidéki borjú borbón, hosszan mérve, súlylevonás nélkül 0 90-1 12 K., helybeli borjúhús 1 20-1 30 K., sertésbús szalonnával 1 26-1 28 K., lehuzott sertés 1 32-1 36 K., szalonna friss 1 24-1 28 K., szalonna sózott 1 12-1 14 K., szalonna füstölt 1 30-1 36 K., olvasztani való 1 24-1 28 K., hajt 1 40-1 44 K., sertészsír 1 40-1 44 K. kg.-ként. Füstöltbús (vidéki) kg.-ja 1 20-1 60 K., hazai sonka 1 80-2 — K., szalámi magyar 3 —-3 50 K., szalámi nyári 1 20-1 40 K., bárány párja — — — — K.-ig.

Vad: őz 0 —-0 — K., szarvas 0 —-0 — K., vaddisznó 0 90-1 10 K. kg.-ként egészben, nyul nagy 0 —-0 — K., nyul süldő 0 —-0 — K., fogoly 0 —-0 — K., fácán 0 —-0 — K., erdei szalonka — — — — K., dámvad 0 —-0 — K. kg.-kint. Fenyvesmadár kötege 1 —-1 20 K.

Baromfi-félék: élő rántani való csirke 2 60-3 20 K., sütni való 3 60-4 — K., liba fiatal 0 —-0 — K., kacsa sovány 4 —-5 — K., kacsa hizott 7 —-8 — K., lud hizott 12 —-16 — K., tyúk 4 60-5 — K., pulyka 0 —-0 — K., élő sovány liba — — — — K. páronként. Vágot szőpen tisztított baromfi, hizott lud 1 40-1 80 K., hizott ruca 1 40-1 60 K., hizott pulyka 1 20-1 80 K., levestyúk 1 40-1 60 K., pulyka sovány 0 —-0 — K. kg.-ként. Poulard 1 80-2 — K., gyöngytyúk — — — — K. darabonként.

Nemzetközi gabonapiacz 1908 márczius 14-től 1908 márcz. 18-ig.

	Kelet	Effektiv árak										Határidő	Határidős árak				
		Budapest	Liverpool	Wien	Prága	Mannheim	Páris	New-York	Chicago	Buenos-Ayres	Odessa		Budapest	Liverpool	Berlin	Páris	Chicago
Buza	17	24 05	19 61	26 —	24 —	25 96	21 04	18 83	17 58	16 47	20 63	Április	18 40	18 84 ⁸	24 62 ⁸	21 94	16 51 ⁸
	13	24 60	19 61	26 —	24 —	25 96	21 28	18 58	17 36	16 47	20 62	Május	19 60 ⁴	18 48	24 84	21 48 ^{1a}	17 58
Rozs	17	21 30	—	22 60	22 —	23 89	15 93	—	—	—	18 66	Április	24 26	18 84 ⁸	24 92 ⁸	21 44	16 40 ⁸
	13	21 30	—	22 40	22 —	23 89	15 80	—	—	—	18 66	Május	19 92 ⁴	8 42	24 76	21 51 ^{1a}	17 36
Zab	17	16 60	—	17 50	18 50	21 83	—	—	—	—	—	Április	21 26	—	23 — ⁸	16 10	—
	13	16 60	—	17 50	18 50	21 83	—	—	—	—	—	Május	17 32 ⁴	—	23 62	16 16	—
Tengeri	17	13 70	13 56	14 70	16 50	19 42	—	14 42 ¹	13 — ¹	—	—	Április	21 58	—	23 48 ⁸	16 02	—
	13	13 75	13 56	14 90	16 50	19 42	—	14 52 ¹	12 72	—	—	Május	17 58 ⁴	—	23 92	16 16 ^{1a}	—
Árpa	17	15 20	—	18 30	18 50	26 25	—	—	—	—	—	Április	—	—	—	—	—
	13	15 20	—	19 —	18 50	26 25	—	—	—	—	—	Május	15 84	—	20 — ⁸	—	—

Jegyzet: *) márcz. 1) máj. 1a május—aug. 2) június. 3) július. 4) október.

Tejtermékek: teavaj (centrifugált) I. 2:30-3:10 K., II. 2:40-2:50 K., fúzovaj (köpült) 1:30-2:20 K., tehen-túró 30-40 fill. kg.-ként. Valódi erdélyi juhtúrót és munkástúrót igen jutányosan szállíthatunk.

Zöltségfélék: burgonya (vagonáru) sárga 5:40-6:00 K., rózsá 5:40-6:00 K., fehér 4:00-4:30 K., kifli 9:00-10:00 K., sárgarépa 5:00-7:00 K., petrezselyem 14-18 K., vöröshagyma makói 11-13 K., vöröshagyma közönséges hazai 7-8 K., fokhagyma 40-49 K., káposzta 3:60-4:00 K. 100 kg.-ként. Kalarábé 0:00-0:00 K., 100 db spárga solo 0:00-0:00 K., közép 0:00-0:00 K., levesspárga 0:00-0:00 K. kg.-ként. Zöldbab, hüvelyes 0:00-0:00 K., kifejtett 0:00-0:00 K., zöldborsó, hüvelyes 0:00-0:00 K., kifejtett 0:00-0:00 K., paradicsom 0:00-0:00 K., 100 K. kg.-ként. Uborka salátának való 0:00-0:00 K., ecetbe 0:00-0:00 K., savanyítani 0:00-0:00 K. 100 db-ként.

Gyümölcsfélék: cseresznye és meggy 0:00-0:00 K., sárgadinnye 0:00-0:00 K. kg.-ként. Alma: elsőrendű áru (aranyparmen, ranett, Jonathán, Törökbalint, batul stb.) 1:20-2:00, másodrendű 40-60, harmadrendű apró áru 24-30 K., körte elsőrendű 1:20-2:00, másodrendű 60-80 K. q.-ként. Dió I. 40-60, II. 30-40 K. 100 kg.-ként. Szőlő 1:60-2:40 K., finom 0:00-0:00 K., chasselas 0:00-0:00 K., szagos 0:00-0:00 K. kilója.

Vegyesáruk: Bor és szeszes italok minőség szerint különféle árakon értékesítünk. Méz 100 fill. kg.-ként. (A szövetkezet mint az Országos Magyar Méhészeti Egyesület vezérképviselője minden mézértékesítési ügyben is ad felvilágosítást.) Gyümölcsíz fillér kg.-ként. Gomba szárított 0:00-0:00 K., szappan fillér kg.-ként. (erdélyi) K., bab apró K., nagyszemű K., lencse K. 100 kg.-ként. Tójas: bácskai 69-70 K., erdélyi apróbb áru K. eredeti ládánként (1440 db).

Hideghus-vásár az Orzsi-úti élelmi piacon 1908. év márczius hó 17. (A székesfehérvári vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 24 árus 37 drb sertést, 1 árus 5 drb süldőt, 2000 kg. friss húst, 600 kg. füstölt húst, 900 kg. szalonnát, 700 kg. hájat.

Videkről és pedig drb sertést. Forgalmi közepes. Árak a következők: Friss sertés-hus 1 kg. 136-176, süldőhús 1 kg. 144-180, füstölt sertés-hus 1 kg. 144-180, szalonna zsirnak 1 kg. 132-140, füstölt szalonna 1 kg. 152-176, háj 1 kg. 144-148, disznózsír 1 kg. 152-160, kocsonyahús 80-100, füstölt sonka 1 kg. 184-200 fillérig.

Hideghus-vásár a Garai-tér élelmi piacon 1908. év márczius hó 17. (A székesfehérvári vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Felhozott Budapestről 73 árus 25 drb sertést, 1 árus drb süldőt, 3400 kg. friss húst, 1000 kg. füstölt húst, 800 kg. szalonnát, 600 kg. hájat.

Videkről és pedig összesen 300 drb sertést, 0 süldőt. Forgalmi élénk. Árak a következők: Friss sertés-hus 1 kg. 132-220, 1 q 120-124 K., süldőhús 1 kg. 132-180, füstölt sertés-hus 1 kg. 160-180, szalonna zsirnak 1 kg. 128-132, füstölt szalonna 1 kg. 160-180, háj 1 kg. 136-144, disznózsír 1 kg. 152-156, kocsonyahús 1 kg. 72-80 füstölt sonka 1 kg. 180-220 fillérig.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányai sertéshizláló telepének jelentése a „Köztelek” részére.

(Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. élet 40% levonással vevő javára értendő.)

Table with 2 columns: Item description and price/weight. Includes items like 'Óreg nehez', 'Óreg közép', 'Fiatl nehez', etc.

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1908 márczius hó 16

Table with 2 columns: Felhajtás összege and Minőség szerint. Includes 'Hizott marhában felhajtás', 'Csontozni való marhában felhajtás', etc.

Table with 2 columns: Származási hely szerint and Nem szerint. Includes 'Magyarországi', 'Galicz s bukovinai', 'Osztrák tartományokból', etc.

Árak (100 kilogrammonként élősúlyban, koronaértékben fogyasztási adó nélkül.)

Table with 3 columns: I. rendű, II. rendű, III. rendű. Lists various types of livestock like 'Magyar hizott ökör', 'Galicziai hizott ökör', etc.

Irányzat: szilárd, prima ökör 1 kor.-val, középminőségű 1-2 koronával drágább. Összes többi minőség, ugyszintén bika és csontos marha változatlan.

Szerkesztői üzenetek.

L. V. Adonypusztaszabolcs. A kölesmag összetétele annyira egyezik a zab összetételével, hogy Keilner mindkettőnek 59-70% keményítőértéket tulajdonít. Etetni minden állattal lehet, de miután az apró és sima kölesmagvak rágalatlanul is könnyen nyelhetők, csakis darálva s a fűvel állatokkal szalmaszeccsával keverve kell fel-takarmanyozni.

E. M. Vörtes. I. A cselédtörvény 30. §-ának az az értelme, hogy a munkaszüneti napokon a cselédül csak annyi munkát lehet kívánni, amennyi az állatoknak rendszerint foglalkozik, a munkaszüneti napokon is híven elvégezni köteles. 2. A 33. §-a szerint a gazda egyáltalán nincs jogosítva a cselédet pénzbírsággal vagy fizetés-levonással fenyeíteni. Ezt kizárólag a hatóság teheti.

H. L. Komáromváros. A kertészekről semmiféle törvény nem rendelkezik. Analógia útján a cselédtörvény az irányadó, ha az illetőnek alkalmazása olyan, hogy őt cseléd-sorba lehet számítani és különösen ha szegődöttese cselédkönyv alapján történt. A cselédtörvény 40. §-a szerint az éves szerződést azon esetben, ha két hónappal a lejárat előtt egyik fél sem nyilatkoztatta ki, hogy a szerződést megújítani nem akarja, ugyanazon feltételekkel még egy évre meghosszabbítottnak kell tekinteni.

Sz. E. M. Óvár. Hosszu lejárata és amellelt olesó kamatozású kölcsönt csakis egyik nagyobb záloglevél-kibocsátó intézetnél vehet fel. Ajánljuk ezek közül a Magyar Földhitelintézetet, a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetét és a Magyar Jelzálog Hitebankot. Mindhárom Budapestben székel. Hogy melyik ajánlat lesz a legelőssz, azt a beérkezett válaszokból állapíthatjuk csak meg. Az ajánlatkérő levélben tessék kérdezni, hogy mennyi az évenként minden 100 korona után, pl. 50 éven át fizetendő törlesztő kvóta és hogy a zálogleveleket mily legmagasabb árfolyamon váltja az intézet vissza. Megjegyezzük, hogy az intézetek be szokták kérni a kataszteri birtoklevél és a megfelelő telekkönyvi kivonatát, amit természetesen a kölcsönkérőnek kell beszer-zeni.

D. H. Önnök érdekében áll magát azon fölfogáshoz tartani, hogy az Önnel való viszony tekintetében a zárgondnok a volt tulajdonosnak kvázi jogutóda, mert csakis így tarthatja fenn vele a jogviszonyt és csakis ezen az alapon igényelhet tőle valamit. E fölfogásnak megfelelően a néh. főnökkel kikötött három havi föl-mondás a zárgondnokkal szemben is kötelező.

B. I. Ászár. I. Minden attól függ, hogy a fák az uttesten állnak-e vagy az illető birtokos földjén. Az előbbeni esetben az államépítészeti hivatal, utóbbiban a fölbirtokos rendelkezik a fák fölött. Az utmester csak végrehajtó közeg. Ha utrendőri szempontból a fák valamely kifogás alá esnek, az államépítészeti hivatal tartozik az illető tulajdonost a megfelelő eljárásra fel-hívni. Enélkül a magántulajdon képező fákon változ-tatást nem tehet. Ha a fák törzsei az uttesten állanak, akkor azok felett az államépítészeti hivatal szabadon rendelkezik s a szomszéd birtokos ez ellen kifogást nem tehet akkor sem, ha a fákát netán ő ültette volna. 2. Ha azt hiszi, hogy az ut mentén álló fák önnök kárt okoznak, tegyen előterjesztést az államépítészeti hiva-talnál. Megjegyezzük, hogy a kérdésben országút emli-tetvén, föl kell tennünk, hogy állami közútról van szó.

M. K. Kis-Bresztovány. Ön ugyan egyenesen azt kérdi, hogy a bíróság megítélné-e követelését, ha azt per útján érvényesítené is mi ilyen kérdésekre elvből nem szok-tunk válaszolni, mindazáltal ezuttal kivételt teszünk és pedig azért, hogy Önt a nyilván czéltalan pertől vissza-tartsuk. A követelésbe vett díj Önt két okból nem illeti meg. Először mert hivatásánál fogva nincsen joga pénzért fogalmazási munkákat teljesíteni, másodsor midőn a szerződést fogalmazta és leírta, csak a saját szolgálati kötelességét teljesítette, mert a szerződés megkötése minden valószínűség szerint a grófnának éppen ugy érde-kében állott, mint a bérlelnek. A szerződés 14. pontjának ékes garcmán stílusban fogalmazott kikötése a dolgon nem sokat változtat.

H. I. Minthogy a 18 éves béres kiskoru, a gazda az eltemetés költségéhez 10 koronával köteles hozzájárulni,

ámbar a törvény intenciója valószínűleg más volt és a kiskoruk alatt csak a 12 éven aluli gyermekeket akarta érteni. Az előre kimért gabonailletményből semmi se járhat vissza. A sérvkötő költségei nézetünk szerint a gazdát nem terhelik.

K. A. Fény. Tehene elvetésének okát bajos ugyan bi tosan megmondani, de miután a bika két nappal elvetelés előtt meghágtá a hasas tehenet, a valószínűség amellelt szól, hogy az elvetelést va, y ez a hágás vagy az a 16 km. ut okozta, melyet a hasas tehennek a bikához kellett megtenni. A takarmány csak akkor volna okolható, ha romlott volna, pl. ha a széna penészes, az olajpogácsa dohos lenne, ami azonban ugy tetszik, ki van zárva. Arra a kérdésre, hogy a 13 K-ért kapható olajpogácsa vagy a 10 K-ért kapható konkolyos jutá-nyosabb-e, szintén bajos határozottan felelni, mert a konkolyosról megmondta ugyan, hogy fele buza s roz-s-törmelék s fele konkoly, de az olajpogácsáról nem mondta meg, hogy minő pogácsa. Ezé-1 csak annyit mondhatunk, hogy a konkolyos mindenesetre megéri a mai magas takarmányárak mellett a 10 K-t s nagyon valószínűen jutányosabb, mint a 13 K-ért kínált olaj-pogácsa.

B. F. Gyapju. Hozzávetőlegesen ugy számíthat, hogy a tengerinek a darálási költséggel együtt másfélszer annyiba szabad kertüni, hogy a korpa árával egynsúly-ban legyen, vagyis hogy a korpához csak akkor czél-szerű nyulni, ha a tengeridára másfélszer annyiba vagy még többé kerül, mint a korpa. Attól ne féljen, hogy tehenei fehérléhlányon fognak szenvedni, mert miután fejenként 10 kg. lóherszénát etet, elegendő fehérje jut nekik.

L. Gy. Gyetva. Könnyebb munkát végző igáslovakkal 10-15 l. szeszoslek etethető fejenként s raponta, de nehezebb munkában tanácsosabb a moslókötetést mellőzni, mert ez a vidus takarmány durvasztókat hat a testre, izzadásra teszi a lovat hajlandóvá s a kitartást csökkenti.

Békási gazdaság. Olvassa el a 7-dik szám „Abnormis táplálkozás a szarvasmarhánál” című feleletünket, mert önnél is bizonyára a takarmány mérszegenység okozza a tehenek szokatlan táplálkozását, amennyiben a czukor-repaszleletben, polyvában, korpában s tengeriben egyaránt kevés a méz.

R. V. Budapest. Malomkövek értékesítése iránt tessék a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetéhez (Budapest, V. Alkotmány-utca 31.) vagy pedig a „Molnárok Lapja”-hoz (Budapest, V. Csáky-utca 12. sz.) fordulni felvilá-gosítasért.

K. J. N.-Kosztolány. A „gazdász” szó bár használatos, de határozottan rossz kifejezés. Mi az „okl. gazda” ki-fejezést határozottan jobbnak tartjuk. Önt pedig az „ok-leveles gardatiszt” cím illeti.

N. M. Nádasér. Cselédek felfogadása iránt tessék a megyéjebeli gazdasági egyesülethez fordulni felvilágosi-tásért, hol meg fogják jelölni azon kertületi munkásköz-vetítő főköket, hol munkás szükségletét fedezheti.

Advertisement for Meinl Gyula Budapest, featuring an image of a steamship and text: 'Meinl Gyula Budapest, Kossuth Lajos utca 1. Kávé behozatal, tea behozatal, kakaó és csokoládé. Posta-küldemények Magyar, ország minden helységébe. Kérjen árjegyzéket ingyen és bérmentve.'

TAKARMÁNYRÉPAMAGOK
ÚJ IRÁNYELVEK SZERINT TENYÉSZTVE.
WOHANKA-FÉLE JAVÍTOTT

ECKENDORFI, MAMMUTH, OBERNDORFI
TENYÉSZTÉSE VEGYI FAJVÁLASZTÁS ALAPJÁN.
NAGY TÁPANYAG-TARTALOM és TÖMEGTERMELES
~ SZAVATOLÁS MELLETT ~
WOHANKA és TÁRSBUDAPEST
V. VÁCI-KÖRÚT 76.
HELLER IMR. BPEST.

Tömeges ürités következtében élősövény csemetéimből ajánlok

„Gleditschia“ „Maclura“

ezre 5 korona   :: ezre 16 korona ::

Elsőrendű minőség! 50,000 vételnél 10% engedménnyel.
 Czim: Novothny Miklós faiskolatulajdonos Rákóczi falván,
 (Szolnok mellett). 462

Árverési hirdetmény.

Birtokeladás következtében számos kiállításon **első**
dijjal kitüntetett és az országos törzskönyv-
 ben felvett, 129 darabból álló

telivér szimmenthali tehenészetünket

folyó hó 25-én és 65 darabból álló

== **angol félvér ménesünket** ==

folyó hó 26-án reggel 9 órakor Várpalota-
tán, (M. Á. V. állomás) önkéntes árverés útján eladjuk.

Az eladásra kerülő állomány a következő:

49 tehen, 29 db részben felfolytatott 1-3
 éves üsző, 24 db $\frac{3}{4}$ -1 $\frac{1}{2}$ éves bika, 27 db
 választott és szopós borju, továbbá 31 db
 anyakancza részben csikóval és kocsiló,
 16 db 2 éves csikó (közte 3 mén), 18 db
 1 éves csikó.

Kivánatra felvilágosítással
 készséggel szolgálunk

Wolf Testvérek, Várpalota.

422

Eredeti Kirsche-féle

„IDEAL“ takarmányrépamag

a Deutsche Landwirtschaftliche Gesellschaft által
 rendezett takarmányrépa-termesztési versenyen == „ezüst érem“-mel
 lett kitüntetve. Előnyei:

legnagyobb terméshozam,
legmagasabb tápérték-tartalom,
nagy tartósság, legkönnyebb kiszedés.

Vegyi vizsgálat cukor- és szárazanyag-tartalomra saját laboratóriumában

1905—14,000	} elit anyaréparói.
1906—18,000	
1907—24,000	

Vezérképviselet és főraktár Magyarország és társországi részére:
DUKES és HERZOG Galgóc és Budapest,
Váci-körút 74.
 műtrágya-erőtakarmány és magvak irodája.

„Ideal“ takarmányrépamag megrende kétő még:
 Mühle Vilmos, Temesvár. Kontsek Géza, Debreczen.

Gróf Tisza István radványi
 gazdaságában

bonyhád-simmenthali keresz-
tezésű 1 $\frac{1}{2}$ éves bikák eladók.

Czim: Tisza-Radvány, u. p.
 Cséffa, Bihar megye. 430

Bérletet keresek

2-3000 hold nagyságban, az
 ország dunántúli részében, közel
 vasúthoz, 1909 májusi átvétellel,
 esetleg korábban is. 463

Czim a kiadóhivatalban.

Egyetlen gazdaságból sem szabad hiányozni:

Balassa Frigyes:

A cséplőgépek szerkezete és kezelése

czimű szakkönyvnek, mely **második kiadásban, javított és**
bővített tartalommal, valamint számos új ábrával gazda-
gitva most jelent meg.

A nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. miniszter ur ezen a
 könyvpiacon egyedül álló szakmunkát az összes gazdasági egyesületek
 és gazdakörök figyelmébe ajánlotta.

Ára bérmentes küldéssel 6 korona 30 fillér.

Megrendelhető a „PÁTRIA“ részvénytársaság gazdasági szakkönyvkeres-
 kedésében, Budapest, IX. ker., Üllői ut 25. szám. ::

A Herrmann-féle gazdasá-
 kodási
 rendszer és tengetermé-
 lesei mód ismertetése. Írta:
 Gyártás József, 1.70 K előleges
 beküldése ellenében bérmentve
 küldi a „Patria“ r.-t. gazdasági
 szakkönyvkereskedése, Budapest,
 IX. Üllői-ut 25.

BÉRLET

Temes megyében vasút mentén, 2000 kat. hold prima gazda-
 sag, jó épületekkel, évi bér 36.000 ft

Borsod megyében, közel vasúthoz, 2400 magy. hold prima
 gazdaság, jó épületekkel, évi bér 28.000 ft.

Hont megyében, közel nagyobb városhoz, 1000 magy. hold sik
 gazdaság, megfelelő épületekkel, évi bér 15.000 ft.

Beyer Károly, Budapest, V., Báthory-utca 5. szám.
 Telefon 12-85. 272

K. 4238/4586.—1908.

Árverési hirdetemény.

Nyiregyháza városa írásbeli zárt ajánlati versenytárgyaláson hasznóbérbe adja a **Nagykálló község határában** a Császárszállás vasuti megálló és rakodóállomás közelében fekvő, a nagykállói 1390. sz. tjkvi. betétben felvett császárszállási birtokának, a jelenleg Kun Mátyás és társai által hasznóbérelt s a kataszter szerint **mintegy 1440 hold**, 1200 □-ölével számított részét, azon egy kat. holdnyi terület kivételével, melyet a város Nagykálló községnek iskola céljaira átengedett.

Zárt ajánlatot tenni szándékozók tartoznak 4000 kor. bánatpénzzel avagy óvadékképes értékpapirokkal felszerelt ajánlatukat **1908. évi április hó 9-ik napjának d. e. 11 órájáig** a polgármesteri hivatalhoz saját aláírásukkal és 2 férfitanu előttemezésével ellátva beadni.

Az árverési feltételek a városi gazdasági tanácsosi hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők, illetve onnan megszerezhetők.

Elkésztett, távirati uton tett, vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Nyiregyháza, 1908 márczius 13.

Májerszky Béla

polgármester.

1908. évi 1487. sz.-hoz.

Vékony fenyő hasznofatermés eladása.

Fenyőkarók, léczek, rudak és egyéb vékony hasznofaanyag.

Besztercebányán, 1908. évi április hó 6-án, az erdőgazgatóság tanácstermében, délelőtti 10 órakor zárt írásbeli versenytárgyaláson el fog adni az alulirt m. kir. erdőgazgatóság alább megnevezett erdőgazgatóságában termelt, kérgezett és nagyobbrészt erdei rakodókon, kisebb részben a Garam partján rakásolt győrtési anyagtermés, nevezetesen:

1. Karók 1,6 m. hosszúságban, 3,5—6 cm. alsó átmérővel, mind hegyezve és kérgezve.

2. Karók 2,5 m. hosszúságban, 5—7 cm. alsó átmérővel, mind hegyezve és kérgezve.

3. Léczek 6 m. hosszúságtól felfelé, 5—8 cm. alsó átmérővel, kérgezett állapotban.

4. Vékony rudak 4 m. hosszúságtól felfelé, 1—1 m. hosszúsági különbözőzetben. Felső átmérő 8—11 cm. Középméretű 12 cm.-ig kérgezve.

5. Vastagabb rudak 4 m. hosszúságtól felfelé, 1—1 m. hosszúsági különbözőzetben. Középméretű 12 cm. vagy ennél vastagabb. Kérgezve.

6. Egyéb vékony hasznofa 1, 1,5, 2 és 2 m.-től felfelé, .0—10 cm. hosszúsági különbözőzetben. Felső átmérő 10 cm. és ennél vastagabb. Kérgezve.

Ilyen anyagból árverésre kerül erdőgazgatóságoként a következő mennyiség:

I. Erdőbányai erdőgazgatóság a „Szkalicze” (C. H. 7. tag, 18. oszt. nevű erdő-rész rakodóján. Lucz- és jegenyefenyő). 2594 db 1,6 m. hosszú karó, 2400 db 2,5 m. hosszú karó, 3240 db erdei lécz, 2712 db vékony rud, 425 db 63,47 m³ vastag rud, 2375 m³ egyéb vékony hasznofa. Kiküldési ár 3084 kor. 62 fillér. Bánatpénz 310 kor.

II. Luczati erdőgazgatóság. 1. A „Sztoszkoza” erdőrészen (A. VII. 38., 19.) az erdei út mentén: a) Luczfenyő, 198 db 1,6 m. hosszú karó, 53 db erdei lécz, 63 db vékony rud, 4 db = 0,76 m³ vastagabb rud, 0,47 m³ egyéb vékony hasznofa; b) Erdei fenyő, 302 db 1,6 m. hosszú karó, 187 db erdei lécz, 145 db vékony rud, 40 db = 3,94 m³ vastagabb rud, 1,26 m³ egyéb vékony hasznofa. 2. A „Huorka” erdőrészen (A. IV. 21., 32.) az erdei út mentén. Lucz- és jegenyefenyő. 157 db 1,6 m. hosszú karó, 242 db 2,5 m. hosszú karó, 447 db erdei lécz, 811 db vékony rud, 206 db = 26,16 m³ vastagabb rud, 4,98 m³ egyéb vékony hasznofa. Kiküldési ár 974 kor. 62 fillér. Bánatpénz 100 kor.

III. Jeczenyei erdőgazgatóság. 1. A „Szova” nevű (A. VIII. 40., 28.) erdei rakodón. Lucz- és jegenyefenyő. 400 db 1,6 m. hosszú karó, 90 db erdei lécz, 113 db vékony rud, 54 db = 5,54 m³ vastag rud, 2,38 m³ egyéb vékony hasznofa. 2. A bikkálvölgyi (A. I. 1., 4.) erdei rakodón. 234 db 1,6 m. hosszú karó, 13 db erdei lécz, 9 db vékony rud, 23 db = 3,85 m³ vastag rud, 0,20 m³ egyéb vékony hasznofa. Kiküldési ár 192 kor. 04 fillér. Bánatpénz 20 korona.

IV. Rezsőparti erdőgazgatóság. 1. A hrusznói út (A. III. 15. 24) mentén. Lucz- és jegenyefenyő. 1406 db erdei lécz, 100 db vékony rud, 0,74 m³ egyéb vékony hasznofa. 2. A „Kopecz” nevű (A. III. 15. tag, 15. és 16. oszt. tag, 16. tag, 25. oszt.) erdő-részben, a Djelen vezető út mentén. 2565 db 1,6 m hosszú karó, 2362 db erdei lécz, 4 db vékony rud. 3. A „Knyazovje Zeme” (A. III. 13. tag, 3—4. oszt. tag, 18 tag, 42., 43. és 44. oszt.) erdőrészen a Djelen vezető út mentén. 4717 db 1,6 m. hosszú karó, 4246 db erdei lécz, 63 db vékony rud, 2,64 m³ egyéb vékony hasznofa. Kiküldési ár 2152 kor. 77 fillér. Bánatpénz 220 korona.

Az ajánlatok minden csoportra külön összegben tüntetendők ki, de egy ajánlati lapon tehetők. Árverési feltételek, ajánlati űrlapok és boríték az erdőgazgatóságnál szerezhető be. Távirati vagy utóajánlatok el nem fogadtnak.

Besztercebányán, 1908. évi február hóban.

M. kir. erdőgazgatóság.

Birtokbérlet.

Alulírott igazgatóság hasznóbérbe adja a **gömörmezei baloghvári hitbizományi uradalomhoz** tartozó s Rimaszécs vasuti állomás közelében fekvő

rimaszécsi gazdaságot

mintegy **4800 magyar hold** kiterjedésben egy bérlet keretében a **folyó évi október hó elsejétől kezdődő tizenkét egymásután következő évre.**

A bérletre vonatkozó szerződés a hercegi főintézőségről Rimaszécsen megkötendő.

Ajánlatok — szóbeli vagy írásbeli megelőző tárgyalások kizárásával — **folyó évi április hó huszadikáig bezárólag alulírott igazgatósághoz kéretnek**, bérbeadó azonban fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között — tekintet nélkül a felajánlott hasznóbérre — szabadon választhat, bérbeadás pedig csak megfelelő ajánlat esetén jöhet létre. Közvetítők kizártnak és nem díjaztnak. A bérbeadó ingatlanok csak az alulírott igazgatóság által kívánatra kiállított megtekintési engedéllyel tekinthetők meg.

Fülöp Szász-Coburg-Gothai herceg Ő Fensége
Gazdasági Igazgatósága
Pusztavacs (Pest megye).

(Utánnomás nem díjaztatik.)

455

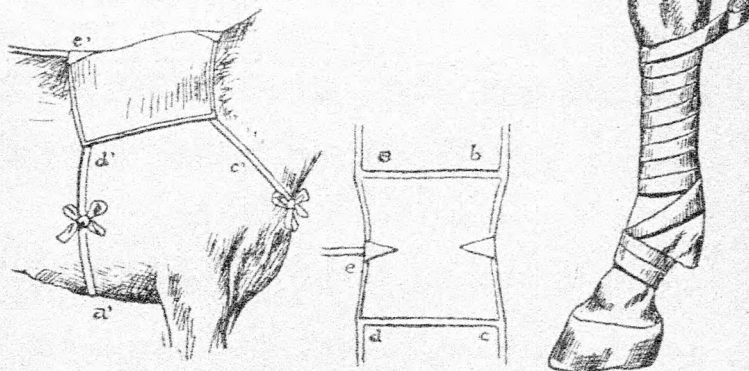
Most jelent meg

LUKACS ALADAR

az „Állatorvosi Közlöny” szerkesztője tollából

AZ ÁLLATORVOSI ELSŐ SEGÉLY

ezimen egy népszerű, ismeretterjesztő munkamelynek előszavában szerző következőket mondja: „Igyekeztem az első segély tanát lehetőleg teljes egészében és népszerűen előadni s kiterjeszkedtem könyvemben egyes közismert tévhitekre is, hogy azokat a tudomány erejével szétoszlassam.”

E szakkönyv hézagot pótol s csakhamar nélkülözhetlenné fog válni a gazdaközönség körében.

Ára bérmentes küldéssel 3 korona 10 fillér. 33 magyarzó képpel.

Megrendelhető a „Patria” r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám.

Mindenemű

OLAJPOGÁCSÁK

valamint rőpaszelet, korpá s egyéb erőta-
karmányok legolcsóbb árakon kaphatók

Mezőgazdasági Áruhitelbanknál
Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.

Gróf Zichy Aladár ur öngym. sárszentmihályi gazdaságá-
ban, Sárbogárd vasútállomás, eladó

33 drb fiatal fehér jármosökör

igen jó kondícióban; azonnali vétel esetén is az ökrök
maradhatnak márczius végéig. Kérdések vagy kocsni miatt
uradalmi intézőség, posta Sár-Szent-Mihály tessék fordulni.

408

Törlesztéses kölcsönökét földbirtokokra 100,000 koronától feljebb,
a pénzintézet szakértője ál-
tal a helyszínen megállapított valóságos érték 2/3-ig eszközöl a legkedvezőbb
feltételek mellett az e téren a legjobb eredményeket elért alantit cég. Első-
rendű ajánlatok ismert nagybirtokosoktól. Minden kérdézközlőre megbízható
felvilágosítás díjmentesen nyújtatik. Előleges megbeszélés végett a cég egyik
beltagja kívánatra saját költségünkön utazik a kölcsönt felvenni óhajtó birtokos
urakhoz. Szükséges okmányok: telekkönyvi kivonat, kataszteri birtok. Cím:

FRANKL ADOLF banküzlete Budapest, Eötvös-utca 19. szám.
(Eötvös-udvar) saját ház, Telefon 25-40.

Gazdasági könyvviteli
nyomtatványokat //
levélpapírokat //
borítékokat és egyéb

nyomdai munkákat

jutányosan és csinos
kivitelben készít //

"PÁTRIA"

IROD. VÁLLALAT
ÉS NYOMDAI R.-T.

BUDAPEST
IX., ÜLLŐI-UT 25. SZ.

Költségvetéssel kész-
séggel szolgálunk. "

Az OMGE. mezőgazdasági üzemi osztálya

főfeladatául tűzi ki a belterjesebb és az eddigénél hasznosabb gazdál-
kodás előmozdítását a gyakorlati szaktanácsadás útján.
Kidoigozza az okserü gazdasági berendezés alapján szolgáló üzem-
tervet. Elvállalja a gazdaságok állandó felügyeletét és ezek üzeme-
nek ellenőrzését. Tanácsot ad a gazdasági számviteli könyvek be-
rendezésénél, vezetésénél és azok lezárásánál. Elvállalja a gazdaság
számvitelének felülvizsgálását vagy állandó ellenőrzését. Elvégzi
a gazdaság számadatainak elkönyvelését, időszaki jelentéseket alapján. Évi
zárlatokat és jövedelmzéségi számításokat elkészít. Tanácsot ad birtok-
bérbeadásnál, valamint mezőgazdasági pénz- és hitelügyi kérdé-
sekben. Gazdasági ügyekben jogi tanácsokkal szolgál és vitás
ügyekben a választott szakbírósi tisztelet elvállalja. Birtok és mindennemű
mezőgazdasági értékebecsléseket végeztet. A bejelentett eladó és bérbe-
adó birtokokat törzkönyvileg nyilvántartja.
Gazdatisztekét és egyéb képzetettebb gazd. személyzetet
ereszkett nyilvántart.

Adóügyekben szakvéleményeket ad, az adó-
könyvek alapján felülvizsgálja az adó helyes
kivetését és befizetés esetén az összegek vissza-
terítését kieszközli. Adóelengedések ügyében
utbaigazítással szolgál.

Nyilvántartásra bejelentetett:

- Eladó birtok:**
- 543 m. hold Zalában, vasútállomás a birtokon szeszgyárral, téglavetéssel, cementárnyaggyártással, iparvágány s mérleggel, urilakkal. Bármikor átvethető. Esetleg bérbeadó. Tulajdonos: Zalaegerszeg, Túrje. 1598
  - 197 m. hold plüsscsabai vonalon, fővárostól 39 km.-re 4 körség között, orvos, gyógytúr Nyerges-
ujfalú, Dunától 10 p. Tejgazdasággal, sertésenyésztéssel, 8 h. szőlővel, csúrrókkal magdárakkal,
2 nagy pincével, 5 szobás lakás üveges, zárt verandával. 455
  - 200 m. hold sik fekvésű I. o. szántó, fővonal mentén fekvő város határában, megfelelő g.
épületekkel. 3849
  - 370 m. hold Sáros megyében, melyből 310 hold erdő, urilakkal és 5 hold díszkerttel, 3743
köves út mentén.
  - 100 kat. hold körülí I. o. békási föld, 15 percznyire a vasútállomástól, jó utakkal, a Ferencz-
csatornától 8 percznyire, urilak és gyümölcsösök. 3851
  - 500 m. hold Szatmár megyében, vasútállomástól 2 km.-re, kényelmes urilakkal. 4129
  - 1015 kat. hold Torontálban a Tisza és vasút mentén, köves úttal, egészben avagy csak egy
körülbelül 500 holdas része, gazdasági épületekkel. 4130
  - 608 kat. hold Esmeléken, vasutól 7 kilométerre, épülő vasút helyben, 40 kat. hold dohány-
engedélyvel, kellő lak- és gazdasági épületekkel. 4261
  - Tomosvár határában:** a városból 2 kilométernyire, 211 m. h. kiterjedésű birtok, szép
kertben fekvő 10 szobás lakással, cselédházakkal, 130 darab marhára való istállóval, nagy
kukorica-góréval, eladó. A birtok talaja a legjobb minőségű föld, az egész **primissima**
klasszisú kert talaj, ugy a legintenzívebb művelésre, mint tejgazdaságra kiválóan
alkalmas. A vételt megkönyviti a birtokon levő nagyobb összegű, igen olcsó és előnyös törlesz-
téses kölcsön. 4601
  - 280 m. hold Budapesttől fővonalon gyorsal 1/4 óra, vasútállomástól műton 4 km.-re, megfelelő
gazdasági épületekkel, vízvezetékekkel, csinos kis parkban urilakkal, 60 m. h. erdőillelősséggel. 4756
  - 400 m. hold J.-N.-K.-Szolnok megyében, városától 5 km. kellő gazdasági épületekkel és lakó-
házzal; 150 hold öszi vetéssel, 230 drb rambouillet és fésűs keresztű törzshajnyájjal és
200 drb bányanyal. Nagymennyiségű széna, takarmány és szalma. 4701
  - 586 hold Nógrád m.-ben, miből 400 h. szántó, 54 h. rét, 5 h. kert, 1 1/2 h. szőlő, 20 h. legelő,
90 h. erdő, a többi rész major, udvar és ut. Vasútállomástól 5 km.-re. Teljes felszereléssel
eladó. Esetleg bérbe is kivethető. 5640
  - 384 hold szőlővel beültetett, egészben felüti, vasút közelében fekvő homokbirtok, melyből 41 hold
már szőlővel beültetett, egyben van egy kisebb részletben is eladó. 5477
  - 1000 m. hold Hont megyében, ebből kb. 800 m. hold szántó, 10 hold rét, 80 hold erdő és
100 hold legelő, 8 hold fiatal, nemes gyümölcsös. A birtok egy darabban fekszik, jó és elegendő
épülettel felszerelve, telehermentes, saját kezelés alatt áll. Esetleg bérbeadó. 6320
  - 3000 m. h. Fejér megyében, kitünő talaj elegendő, szilárd anyagból épült gazd. épületekkel. 6320
  - 2488 hold, 50 hold termőgyümölcsösökkel Erdélyben, saját kezelés alatt levő birtok, megfelelő
szánu kúttal, köböl épít. épületekkel, 10 szobás kastélyval, szeszgyár és finomító, jó munkás-
viszonyok. Ara felszerelés nélkül 600,000 K. Amortizációs teher 200,000 K. Esetleg bérbe adó. 602
  - 290 hold Szilagy megyében, vasútállomástól 7 km. Fele részben szántó, tele részben legelő és
kaszáló. Dohánytermelési engedéllyel. Kereskedelmi növények termesztésére és tenyésztésre
alkalmas. Kedvező fizetési feltételek. 54
  - 200 hold, vasútállomástól 2 km. Szőlőművelésre különösen alkalmas. 2 holdas parcellákban
vagy együtt az egész terület eladó. 1061
  - 558 hold Budapesttől 1 órára, 31 h. termő szőlővel, 6 h. gyümölcsösökkel. Parkban 5 szobás uril-
lak. 40 h. dohányengedély, jókárban levő kellő számu gazdasági épülettel. Ara teljes felszere-
léssel és vetéssel 305,000 K. 1061

- Birtokvétel:**
- 200 m. hold birtok 30-40 km.-nyire a fővárostól. 455
  - 400-800 m. holdas jó minőségű birtok, jó ut mentén,
vasutól nem távol, családnak való tágas és egészséges lakással,
árnyas kerttel. 7
  - Kisebb birtok,** szép és tágas lakóházzal, parkkal, vasutállo-
máshoz közel, lehetőleg fővonalon. 8
  - 400-1000 h. birtok, melynek nagyrésze vágható erdő. 2916
  - 1000 holdig cserébe fővárosi fekvő birtok 567
  - Héves vagy Borsod megyékben fekvő birtok 3950
  - 2-300 holdas birtok, jó lakással és gazd. épületekkel, város és vasút közelében. 3982
  - 200 holdas birtok urilakkal, lehetőleg Kesztemény vidéken. 9
  - 10-15000 hold erdőbirtok az ország északnyugati részén. 9
  - 2000 hold elsőrendű talajú birtok, cukorrépa vidéken, vasútállomás közelében, szép
kastélyval és parkkal, Déctől legfeljebb 6 órányira. 5215
  - 800-1200 m. hold birtok, kellő gazdasági épületekkel felszerelve, megfelelő lak-
házzal. 456
  - 2000 hold jó talajú birtok, részben erdővel, kastély és parkkal, közel a vasúthoz. 5216
  - 250-300 m. hold főváros vagy vidéki nagyobb városhoz közel épületekkel, jó lakóházzal,
telehermentes vagy olcsó amortizációs kölcsönrel. 1211
  - 3-400 hold egytagban legalább 5 szobás lakással, vasutól legfeljebb 1 1/2 órányira jó uton.
Lehet az egész birtok erdő. 12
  - 800-1000 holdig jó földek és épületekkel, instrukcióval. A lakóház faluban vagy város
közelében legyen. 79

Bérbeadó birtok: 490 m. hold Abony megyében 7 km. a vasutól,
országút mellett, 7 szobás udvarházzal, kellő
gazdasági épületekkel. 5003

Birtokbérlet kerestetik: 180-200 m. h., amely kereske-
delmi növények termesztésére alkalmas
és rajta tejgazdaság üzethető. 2530

800-1500 h. Erdélyben vasúthoz
közel, jó urilakkal és gazdasági épüle-
tekkel, rét és legelővel. 496

Ezekon kívül nyilvántartjuk a visszavándorlók
leteleptésére alkalmas birtokokat és bérlőszövetkezetek
alakításánál közbenjárunk a Magyar Gazdászövetségnek.
Csakis közvetlenül a tulajdonosoktól fogad el bejelentéseket
AZ OMGE. ÜZEMOSZTALYA.

CSODÁS!

A Bonodor folyadék a legbüzösebb arnyékszék szagát hosszabb időre rögtön eltávolítja. **Egy-súlyu 5 kg. csomag bérmentve 7-50 K.** (Elegendő 1 évre.) 1 kg. próbacsomag **2-50 K.** csomagolással, szállítás nélkül. A Bonodor por vízeldek azonnali szagtalanítására kitűnő szer. 5 kilós postacsomag bérmentve **7 K.**, 1 kilós próbacsomag **2 K.** csomagolással, szállítás nélkül. Szétküldés készpénzért vagy utánvéttel. Számos elismerőlevél. Vezérképviselő:

FODOR FERENCZ
Budapest, VIII., Kisfaiudy-utca 40 H.

Nagyobb uradalmi bérletet

keresek lehetőleg Nyitra, Pozsony megyékben, esetleg máshol vasut-állomás és országot közelében, lehetőleg szeszgyárral. 369
Czim a kiadóhivatalban.

Magyar Gazdák Értékesítő Szövetkezete

BUDAPEST (Központi vásárcsarnok)

Igazgatóság és központi iroda:

Budapest, IX., Imre-utca 4. sz.

Nagy köpinczéi: BUDAFOKON.

Értékesít husfeleket, baromfit, vadféléit, tejterméket, tojást, zöldséget, gyümölcsöt, mézet és MINDENMÉÜ ÉLELMISZERT. Hordóbor-értékesítő osztály. Egetett szeszes-
Itok értékesítése.

A Magyar Országos Méhészeti Egyesület vezérképviselői.

A szövetkezet tagjai kedvezményben részesülnek. Mindennemű értékesítési ügyben díjtalanul nyújt felvilágosítást.

GAZDÁK FIGYELMÉBE!!

UJDONSÁG! UJDONSÁG!

Most jelent meg: **ÁLLAT-EGÉSZSÉGTAN.**

223 ábrával. Állattenyésztő és állattartó gazdák és szakiskolai tanulók használatára írta:

MONOSTORI KAROLY A MŰ ÁRA
okl. állatorvos, a m. kir. állatorvosi főiskolán az állattenyésztés ny. r. tanára. **7 KORONA.**

Megrendelhető a "PÁTRIA" r.-t. gazdasági szak-könyvkereskedésében, Budapest, IX. J. Üllői-ut 25.

Eladó peronoszpóra-mentes burgonya.

A mikosdi uradalom eladásra bocsátja az alanti, importált mag után termelt, kézzel válogatott burgonyafajtákat, métermázsánként 7 koronáért az Zala-bér állomás, vevő által frankó állítandó zsákokban, 1908 tavasszal szállítva, 200 kilogrammos legkisebb mennyiségben. **Professor Märker:** fehér husu, magas keményítőtartalma, bőtermő. **Wolmann:** vörös színű, nagyon keresett faj ipari célokra. **Industrie:** sárga husu, ugyétkézési, mint ipari célra nagyon alkalmas faj. **Up to date:** igen keresett fehér husu burgonya, nagyon bőtermő, étkezési célra a bécsi piacon nagyon keresett. **Cymbal:** korán érő, sárga husu, bőtermő étkezési faj. **Ascher, P. Krüger és Weisse-Königin:** mindhárom faj ugyétkézési, mint ipari célra nagyon alkalmas. **Eigenheimer, Avenier:** Hollandi tenyésztések, korai, sárga husu; továbbá az ismert **Magyar-Kincs** fajtát, mely 1906-ban Agnelli-től hozott eredeti mag termése, bőtermő, magas keményítőtartalommal, ugyszintén **Agnelli Pannóniája**, sárga husu, korai. Előjegyzéseket a vételár 20%-ának beküldése mellett elfogad: 213

Uradalmi Intézőség Mikosdpusztá, per Zalabér.

4869—IV. 1908. szám.

Eladási hirdetmény.

A bábolnai m. kir. ménésbirtokon elhelyezett 23 darab különféle nemű nyugati szarvasmarha és pedig 1 db bika, 5 db tinó, 13 db tehén, továbbá 4 drb üsző, továbbá 5 drb hízó magyar mustraökör folyó évi márczius hó 28-án d. e. II óraker irásbeli ajánlati versenytárgyalás útján el fog adatni.

Az 1 koronás helyeggel és 5%-os bánatpénzzel felszerelt zárt irásbeli ajánlatok, amelyekben kiteendő, hogy ajánlattevő a részletes eladási feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti, f. évi márczius hó 28-ának d. e. 11 óráig adandók be a ménésbirtok igazgatóságához.

Az ajánlatokban a kilogrammonkénti egységár, az állatnem megjelölésével, melyre ajánlat tét tett, számokkal és betűkkel kiírandó.

A részletes eladási feltételek szolgáltató szerződés szövege ugy a vezetésem alatt álló miniszteriumban (III. em. 121. szám) mint a bábolnai m. kir. ménésbirtok igazgatóságánál megtekinthető, ahonnan kívánatra az érdeklődőknek meg is küldetik.

Budapest, 1908. évi márczius hó 14-én.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Eladó tenyészbikák és kosok!

Tisztavéru, tuberkulinra nem reagált, elsőrendű minőségű tenyészbikák és nagytestű rambouilletti 1—2 éves kosok a szabadkai földmívelésiskola gazdaságában eladók. Bővebb értesítést nyújt az iskola igazgatósága, Palicsfürdő. Posta, távirat, vasut helyben. 435

HIRDETMEY.

Eladásra kerül nagy mennyiségben első osztályu **sima és gyökeres Riparia Portalis, Vitis Solonis és Rupestris Monticola** alanyvessző. Továbbá ily alanyokon készült első osztályu **gyökeres fásoltvány** a legkitűnőbb csemege- és borsfajokban; ugyszintén **sima és gyökeres hazai szőlővessző.**

Fajtisztaságért kezeséget vállalunk.

Badacsony - szentgyörgyhegyi szőlőoltványtelep, Tapolca, Zala megye. 228

Gyakorlati telegazdaság. Kézírt könyv kisgazdák és tejszövetkezetek számára. Írták dr. Koerfer István és Sierbán János. 220 K előleges beküldése ellenében bérmentve küldi a "Patria" r.-t. gazdasági szak-könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Eladó 870 katasztrális hold birtok

a tolnamegyei Pusztá-Csámpán, Paks mellett. Ügynökök kizárva. Czim: Graepel Hugó, Budapest. 420

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA.**Pályázati hirdetmény.**

A nagyméltóságú földmívelésügyi miniszter urnak 1907 december 11-én 88370/VII. 5. szám alatt kelt magas rendeletével elhatározta, hogy a hazánkban

vadontermő gyógynövények szedésének és értékesítésének elsajátítása végett lelkészek és néptanítók részére 8 napra terjedő tanfolyamot rendez.

Ezen tanfolyamon az azon résztvevők a gyűjtésre érdemes vadontermő gyógynövényekkel megismerkedhetnek, azok gyűjtésének, szárításának, csomagolásának és értékesítésének minden részletét elsajátíthatják, hogy azután állandó lakhelyükön, a gyógynövények rendszeres gyűjtését és értékesítését szervezhessék. E tanfolyam, külön erre a célra megnyert szakemberek vezetésével mellett, a kolozsvári m. kir. gazdasági akadémián 1908 július 27-től augusztus 4-ig lesz megtartva. A tanfolyam résztvevőit a nagym. földmívelésügyi miniszter ur veszi fel s a résztvevők a kolozsvári gazdasági akadémiába ingyen lakás és fejenként — utiköltség és napidíj fejében 64 K (hatvannégy) koronányi átlagban fognak részesülni. Az átalány felét a tanfolyam kezdetén, másik felét pedig annak sikeres elvégzése után kapják kézhez.

A tanfolyamra vidéki lelkészek és néptanítók összesen 15-en lesznek felvéve. A felvételnél előnyben részesülnek azok, akik a hegyvidéki, valamint az erdőlyrészi miniszteri kirendeltség területén működnek s a kiket a nevezett két miniszteri kirendeltség erre a célra ajánlani fog. Ezekután előnyben fognak részesülni azok, akik a gyógynövények termesztésével vagy gyűjtésével már eddig is foglalkoztak.

Akik ezen tanfolyamon részt venni óhajtanak, nyújtsák be 1908. évi április 30-ig ebbeli, a nagyméltóságú földmívelésügyi miniszter urhoz címzett kérvényüket a kolozsvári gazdasági akadémia igazgatóságához, vagy a hegyvidéki avagy az erdőlyrészi miniszteri kirendeltséghez.

A kitűzött létszám betöltése után külön miniszteri engedéllyel esetleg — a helyhez mérten — olyanok is vehetnek részt, akik segélyre nem tartanak igényt.

Kolozsvár, 1908 márczius 4.

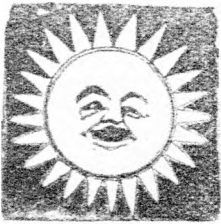
A kolozsvári m. kir. gazdasági akadémia igazgatósága.

Remek szép dúppai
vetőmagzabot

ajánl métermázsként 20 koronáért ab Bányfnyvad vevő zsákjaiban, dr. gróf Bánffy Miklós zentelkei gazdasága. Kívánatra mintát küld Nagy Sándor intéző, Zentelke, u. p. Bányfnyvad. 3500

Magyar gyártmány.
„ERŐ”
takarmányliszt-különlegesség.

Fejlődésben levő és hizó állatoknak megbecsülhetetlen takarmány. 50% proteintartalomért kezeség. Erőteljesebb, hatóanyagokban dúsabb takarmány nincsen. Minden állatfaj 3-4 nap alatt megszokja és előszeretettel fogyasztja. Legajánlatosabb hizó ökröknek, hizó sertéseknek, növendékállatoknak és baromfiaknak. Tejelő tehéneknek nem való, mert azok tulgyorsan elhiznak tőle. Kérjen árajánlatot. 5 kg-os mintaküldemény 4 korona ellenében bérmentve küldetik. Megrendeléseket elfogad
Brummel Gyula
Budapest, VIII.,
Ludoviceum-u. 4. 410

KELTETŐGÉPEK
díjtalanul próbára. Keltetőgépek a legjobb és legolcsóbbak. Keltetőgépek sok száz kitűnő bizonyítvány és ajánlatok egész Ausztria és Magyarország területéről, melyek bárkinek díjtalanul megküldetnek. Keltetőgépek tyúk-, liba-, fogoly-, fácán- és kacsafajtaikhoz. Keltetőgépek részletes leírása. Keltetőgépek szabadalmazva Ausztriában és Magyarországon. — Egyedüli készítője G. Mücke, Reichenberg 3. szám, bei Wien. — Ezen szakmában egyedüli gyár. 690

Fiedler János
lencfonógyára
Komarom
vesz
nyers lenkórót
szál-nyeréshez, valamint kaszátt és géppel csépeelt lenszalmát, tetszés szerinti mennyiségben és elad eredeti (pernai) orosz lenmagot.

Préselt
buzaszalmát
és
zabszalmát

szállít elsődrendű minőségben és legolcsóbban
Ehrenreich Béla
Bajmok (Bácska). 6808

Vetésre ajánlok
fehér heremagot 80 kor., csibehurt (Spergula arvensis) 24 kor., Richter Imperator burgnyát 4 kor. ért per 100 kg. vevő zsákjaiban bérmentve Híshágy-Rimán vasúthomásra szállítva, míg a készlet tart. Továbbá eladók: 150,000 db 2" és 15,000 db 4" átmérőjű alagcső,
1 db alagcső-gyártógép, 1 db sárgyuró és 1 db fahántó- és hegyezőgép. 428
Kívánatra mintát küld:
HOFFMANN ANDOR
magyarországi bérmentés-gazdasága, u. p. Vízvár (Vas m.)

Világírás: szabadalom 18. Államban.
Stádel-Torkos földmérő-taliga
kapható
Stádel gépgyárban, Győrött

SZŐLŐOLTVÁNYOK
hiányok pótlására; 2 éves dus gyökérrel, zöldoltással készítve ezre 100 forint. Telepítésre gyökeres zöldoltvány ezre 80 forint. Telepítésre sima zöldoltvány ezre 40 forint. ::
FÁSOLTVÁNYOK:
Gyönyörű példányok, fajtisztán ezre 100 frt. Szép-ségihával, eredési biztossággal ezre 45 forint. ::
Mind Ripária Portallra oltva a következő fajokban:
FEHÉR BORFAJOK:
Olasz Rizling, fehér és piros Szlankamenka, Furmint, Sarfehér, Mézesfehér, Ezerjő, Erdei, Bakator, Kövidinka, Mirkovácsi, Muskotályok, Hárslevelű, Sauvignon, Bánáti Rizling. ::
VÖRÖS BORFAJOK:
Nagyburgundi, Oportó, Nemes Kadarka, Aramon. ::
CSEMEGEFAJOK:
Fehér és piros Chasselas, Passatutti, Tokaji Chasselas, Ezredéves, Muskotályok stb.
Sima Rip. Port. I. o. 10 frt. " II. " 5 " " I. " 10 " " II. " 10 " " 2 éves gyökerű 18 "
Hazai nemes vesszők sima 10 kor., gyökeres 30 kor. a fenti fajokból. ::
Oltványaimért teljes felelősséget vállalok s ha a vevő azzal nem volna megelégedve, azt visszaveszem s pénzt visszaadom. ::
Tavaszi szállításra is elfogadok már most előjegyzést. Előlegül az ár 1/4 részét kérem beküldeni. ::
Székely I. József Gyógyós,
Szent-Urbán-Templom.

Sima szőlővessző (európai) kiváló bor- és csemegefajokban kapható öv. Szalay Imréné gazdaságában Balaton-Lellén. Bővebb értesítést nyújt Urógy István gazdaságt Balaton-Lellé, Somogy megye. 3574

Pintér Miklós makói győgyfűtelepén nagy mennyiségű borsos és fodros mentha gyöksarj vagy palánta olesó áron eladó. 3575

Eredeti Hanna
vetőárpat

ajánl **FR. VODICKA** földbirtokos, Smrzitz i. d. Hanna, Mähren. 271

Most jelent meg!
Andrássovich Géza:
Házinyultenyésztés és értékesítés
harmadik, tetemesen bővített kiadása.
Számos művészi képpel és egy műmelléklettel.
Ára bérmentes küldéssel 2 kor. 20 f.
Megrendelhető a "Patria" r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. (Köztelek.)

LEGYEK
konyhából, kamrából, mérszárszékéből, istállóból, vágóhidről biztosan elűzetnek, ha a falakat **LÉGY-BONODORRAL** meszeljük. Legjobb már kora tavaszszal. — Egy kiló elegendő 25 m²-méterre, 5 kg. leírással 6 kor. franco utánvétellel. Megrendelhető **FODOR FERENCZNE**
Budapest, VIII.,
Kisfaludy-utca 40 H.
Számos elismerőlevél. 287

PINTÉR MIKLÓS makói győgyfűtelepén nagy mennyiségű **borsos- és fodros- mentha gyöksarj** vagy palánta 3576 olesó áron eladó.

Piros köles
vetőmag
kapható a bábolnai m. kir. állami méneshirtok igazgatóságánál 100 kg.-ként 14 koronáért, vevő zsákjaiban, waggonba berakva a nagyigmándi vasuti állomáson. 460/b

Tejgazdaság. Kézikönyv gyakorlati gazdák és tejszövetkezetek részére. Írták: Szerbán János és dr. Koertter István. Vázonkötésben K 5,20 előleges beküldése ellenében bérmentve küldi a "Patria" r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Eladó
vetőmagzab.

A mikosdi uradalom eladásra bocsátja az alanti eredeti utántermésű vetőmagzabot, métermázsként 21 koronával ab Zalabér állomás, vevő által franco állítandó zsákokban, 1908 tavaszszal szállítva. **Duppai, Milton, Ligóvá, Leutwitzl.** Előjegyzéseket a vételár 20%-ának beküldése mellett elfogad: **Uradaimi Intézőség, Mikosd-puszta, per Zalabér.** 207

!! Ujdonság !!
A hazai szövetkezeti gabonaraktaarak.

Írta: **Dr. Horváth János,** az Országos Központi Hiteleszövetkezet aligazgatója.
Magtári rajzlapokkal.
3-ik kiadás.
Ára bérmentes küldéssel **2 korona 10 fillér.**
Megrendelhető a "Patria" r.-társ. gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Eladó vető-burgonya.
800 métermázsa fajtisztá Professor Wohltman, Silezia és hasonfajú bőtermő, teljesen egészséges, gyári és élelmezési célra alkalmas. Kézzel válogatva, vevő bérmentes zsákjaiban, Cabuna állomásra szállítva öt koronánál. Ajánlatok intézőndök Herceg Schaumburg Lippe uradalom igazgatóságához, Virovitica. 3842

Fajtiszta
vetőburgonya

kapható a bábolnai m. kir. állami méneshirtok igazgatóságánál és pedig Early Sunrise, Richter Imperator, Geheimrath Thiel, Amerikai óriás fajtákból 100 kg.-ként 4 korona 10 fillérért, Magyar kincs fajtából pedig 4 korona 20 fillérért, vevő zsákjaiban waggonba berakva a nagyigmándi vasutállomáson. Legkisebb eladó mennyiség tíz métermázsa. 460/a

Mezőgazdasági kereskedelemtan.
Írta: **KROLOPP HUGO.**
Ezen, mezőgazdasági szakirodalmunkban hiányt pótló mű hivatva van arra, hogy, a gyakorlati gazdát a gazdasági termények és termékek beszerzési és értékesítési módjaival megismertesse.
Boltí ára 10.— kor.
Megrendelhető a "Patria" r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. szám.

RESCH sodronykerítésfonó ipartelepe **BÁCS, Bácska,** készíti sodronykerítésfonókat minden méretben tartó sodronyokra tövisekkel felerősítve. **Sodronykerítésfonókat** gazdaságok és iparosok részére. Költségtétst, fonatmintát és képes árajánlatot ingyen küldök. **Magtári** nevű **akácok** 2-10 cm. erősítésben és ádáz, gleditschia elődövényesemetek, valamint Ripária szőlővesszők nagyobb mennyiségben kaphatók. 456

Vétel
Burgonyát veszek és eladok, étkezési és gyári burgonyát, a vevő vagy eladó állomásról. Kérdezőkérdekek vagy ajánlatok kéretnek Pollák L. burgonya exporteur, Bonyhád. 307

Tej. Szolid czéx uradalmi tejét veszi. Ajánlatok kéretnek **Hamisitlan 3630** jellege alatt ezen lap kiadóhivatalába. 3630

Birtokot keresek számomra vétele, vagy 800-1200 holdat bérbe közel Budapesthez vagy Dunántúl, könnyebb humusz- vagy vályogtalaj, egészséges, sík vagy hullámos vidéken, urilakkal, kerttel, gazdasági épületekkel, közel vasut és városhoz azonnali átvele. Ajánlatok küldendők Gerényi Péternek Temesvár, Ormos-u.10. 3613

Bérlés
300-400 holdas bérletek azonnali vagy aratás utáni átvele. Győr, Fehér, Pest, Nógrád, Heves megyében. Cím a kiadóhivatalban, választéyleg elle nében. 3647

Bérléttátadás. 2000-2500 kat. holdas bérléttet teljes felszereléssel, állatállományval, őszi-tavaszi vétellel, kedvező feltételek mellett május hóban, esetleg azonnal átadjuk. Cím a kiadóhivatalban. 3681

MEGHÍVÓ
a „Magyar Kölcsonös Állathiztosító Társaság, mint szövetkezet”-nek 1908. évi márczius hó 25-én délelőtt 10 1/2 órakor Budapestben, saját helyiségében (IX. ker., Üllői-ut 9.) megtartandó

IX. rendes évi közgyűlésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése és a felügyelő-bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása és a felmentvény iránti intézkedés.
4. A felmondott részjegyek mérleg szerinti értékének és kifizetési időpontjának megállapítása.
5. A felügyelő-bizottság megrválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése és az azok által jóváhagyott mérleg a szövetkezet hivatalos helyiségében közzemlére ki van téve. Budapest, 1908. márczius 16-án. Az igazgatóság.

Veszteség- és nyereségszámla 1907 december 31-én: VESZTESÉG: Át hozat 1906-ról 51,209,29 K. Visszontbiztosítási díj: 8142,7 K. Tiszti fizetések: 37,394,95 K. Költségek: 49,551,16 K. Jutalékok: 4066,24 K. Károk: 211,013,22 K. Értékesítéskénés tartalék: 1000.— K. Kétes követelések: 12,389,88 K. Összesen: 374,747,55 K. **NYERESÉG:** Díj-számla: 241,462,09 K. Visszontbiztosítás által megtérült károk: 18,096,21 K. Értékesített részek: 49,398,72 K. Díjutánfizetés: 7573,27 K. Telivébiz osítási jutalék: 3032,12 K. Kamatszámlla: 6312,34 K. Veszteség-át hozat 1906-ról 51,209,29 K. le 1907. évi nyereség: 2337,49 K. = 48,871,80 K. = Összesen 374,747,55 K. **Mérleg-számla. VAGYON:** Pénztár: 13,308,95 K. Értékpapírok: 1019.— K. Váltók: 333,86 K. Adóssok: 367,971,92 K. Irodaberendezés: 4500.— K. Letétek és óvadékok: 35,300.— K. Veszteség-át hozat 1906-ról 51,209,29 K. 1907. évi nyereség: 2337,49 = 48,871,80. Összesen: 471,805,53 K. **TEHER:** Részjegy számla: 209,900.— Tartalékalap: 582.— K. Igazgatósági letét: 24,200 K. Óvadékok: 11,100.— K. Kétes követelések tartaléka: 10,000.— K. Függes károk tartaléka: 76,987,34 K. Értékesítéskénés tartalék: 3000 K. Díjtartalék 92898,44 K. Hitelezők: 25,412,75 K. Átmeneti tételek 17,745.— K. Összesen 471,805,53 K. Tagok száma 1907. december hó 31. 6875, 1907-ben belépett tagok száma 3241, 1908-ban kilépett tagok száma 1731. 1907-ben felmondott üzletrészek száma 2, 1907-ben kifizetett üzletrészek száma 18, 1907-ben betett üzletrészek száma —. Azon t. tagok, kik ezen közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, miszerint a nevükre írott részjegyeket, illetőleg érvényben lévő biztosítási kötvényüket az alapszabályok 30. §-a értelmében legkésőbb öt nappal a közgyűlés előtt, tehát bezárólag 1908. évi márczius 20-ig Budapestben az intézet pénztáránál (IX., Üllői-ut 9. sz.) letenni sziveskedjenek.

A ki borját... ellen meg ak jóval több hatását. A fél adag... az egész adag... nál. Óvakodj... tartva, végtel... a „Nützliche... Egyedüli gyár... Főraktár: Tör...

gen szép, válo... tarka summen... 1-2-3... **növendék és üszöb**... ugyszintén leg... kötni va... **jármos**... legjutányos... ajánlan... **Klein Tes**... kereske... **CZELLDÖ**... Megrendelések... szerint bármiko... gádatat...

Kivaloan... nemes és jó... **Bonyhád-Simme**... keresztesésh... 1/2-2 éves... **tenyészt**... eladók... Fedeztetés ig... **Yorkshire ten**... Pusztá-Forna, posta... 6086 Az...

Bonyh... friss fejős-... és tenyész-bik... nyos áron kapható... héten kedden, sze... osztórtóki napoko... lók Kispesten, Üll... Telefon: Kispes... Levél- és sürgö...

Plaschner S... 4748 tehénkereske... Bpest, Ferencz-kö...

A ki borját a

borjuvérhas

ellen meg akarja óvni, adjon óvszerül Thürpit, Ezernél jóval több bizonyítvány dícséri ezen szernek kitűnő hatását.

A fél adag

csak K 135

az egész adag K 250 gyógyszerészeknél és állatorvosoknál. Óvakodjunk az utánzatoktól. Thürpit, száraz helyen tartva, végtelen ideig eláll. Kérje ingyen és bérmentve a „Nützliche Winke für Tierzüchter“ című brosurát. Egyedüli gyáros: Cl. Lageman, vegyészeti gyár Aachen. Főraktár: Török József gyógyszerész Budapest, VI. ker., Király-utca 12. szám.

gen szép, válogatott vöröstarka simmenthali jellegű 1-2-3 éves

növendék - ökor és üszőborjakat

ugyszintén legprimább lekötni való és

jármosokreit

legjutányosabb árakon ajánlanak

Klein Testvérek

kereskedők CZELLDÖMÖLK.

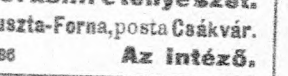
Megrendelések egyezség szerint bármikor is elfogadhatnak.

Kiválóan csontos nemes és jófejűdesű Bonyhád-Simmenthali

keresztelésből eredő 1 1/2-2 éves

tenyészbiák

eladók. Fedezetítés Ipróbalva. Yorkshir tenyész. Pusztá-Forna, posta Csákvár. Az intéző. 6686

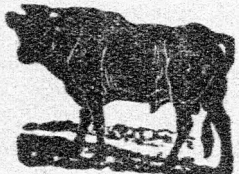

Bonyhádi

frias fejős-tehenek és tenyész-biák jutányosan kaphatók minden héten kedden, szerdán és csütörtöki napokon. Istálló Kispesten, Öllői-ut 24.

Telefon: Kispeszt 1. Levél- és sürgőnczim: Plaschner Sándor

4743 tehénkereskedő Bpest, Ferencz-kört 40.

Elsőrendű fajjellegű vöröstarka ökor és üszőborjukat

1-2-3 éves korban, továbbá hizlalásra v. járumba való tarka ökröket, ugyszintén hasas v. friss fejős

teheneket

a legjutányosabb árban egyezség szerint bármily mennyiség szállítására vállalkozunk 269

Spitzer és Weller

Kis-Czell

Vegyések

Zöldsejtermesztőknek

nékülözhetően utmutatást nyújt a „Könyvkereső növénytermesztés“ című könyv. 90 fill. ért bérmentesen külf. a szerző: Németh József állami kertész-tanító Orosháza. 3614

Birtokos,

valamint gazdasági urak, kérjék ingyen a „Valkán“ aczélszék közlő, melyben fontos tudósítás van egy minden gazdaságban nélkülözhető szerzőről. Cím: „Valkán“ kiadóhivatala Devocser. 3602

Gőzekeberszántást:

Fowler-féle 20 HP kétrend-szerű gőzekkel igen mértányos ár mellett azonnal vagy későbbre elvállalok. Szőlőrigóztatást sekély és mély szántást. Megkérésre intézendők

GRÜNWALD LAJOS

uradalmi intézőségéhez, Daruvár. 3590

Eladás

Alkalmi zongoravétel

Böszörför Schwojhofer Kera-Wirtl kiváló mesterek gyártmányú 300 forintosól jobbnak. Planinók 160 ft. új zongora, vagy planinó 260 ft-től fejlebb, minden árban. Zongora- és pianoneműgyárosok helyben és vidéken, szakavatott munkások által gyorsan és olcsón eszközöltetnek. REMÉNYI MIHÁLY a Magyar Kir. Zeneakadémia szülője, BUDAPEST, VI., Király-utca 58. 5473

Gödöllőn

körvetlen a vasút és szőlő bérhas adó mellett 3 bérhas eladó. Egyik ház 4 szép szoba, hozzávaló összes melléképületek, parkirozott udvar elkülönített gazdasági udvarból áll. Ugyanott a másik bérház 4 lakással, melyek évi bére 1100 korona, szintén eladó. Bővebb értesítés „Ház“ jelleg alatt a kiadóhivatalban nyerhető.

Tokmag.

Sok éven át általam nagy sikerrel nevelt szürke Indiai Mammuth és vörös chinai keresztelésű származó vetőmag nálam kapható. Terménye kiválóan eltartható és bőtermő, kilója 3 korona. Tarnai Bertalan földj. Apostag, Pest megye. Megrendelésnél kérem e hirdetésre hivatkozni. 3616

Hengergőzmalom

6 járatú, vasm- és fém-magasörítés, liszt- és gabona-üzlet, sertéshizlalással, szép lakás kerítél 26,000 frt.-ért eladó. Bővebbet Berger Károly Letenye, Zala m. 3617

Eladó szőlőkoró

nagyobb mennyiségben hasított és gömbölyű, 130-200 cm. nagyságban. Bővebb felvilágosítást nyújt a Kisterenni uradalom, Kisterennén 3648

Sárga orpington tojás. Fajtisaságért jótállók. Kítettett törzsek származékai. Válogatott szaporák tojóktól, remek állatok; rázásmentes dobozban, franko csomagolás és szállítás; tucatszámként 2 frt. 75 kr. Hálász, Besznákfalva, Nyitraudó. 3640

Sárga Orpington keltetőtojás

darabja 60 fill. Pekingsi kacsa tojás darabja 40 fill. Miesfal gazdaság, u. p. Kapornok, Zala megye. 3641

Paulsen-féle júliusi vetőmag

burgonyára árajánlatokat kér gazdasági intézőség Fekete-pusztá, u. p. Lepény. 3643

120 q urad. széná és sarju olcsón

eladó. Cím: K. L. 120, Galgóc, Post. rest. 3644

Kecskeméti rugyafakadás

előtt mástól százalékos kéményoldattal szokás permetezni. Kéményét kilónként 64 fillért szállít Magyar Zoltán Kecskemét. 3646

Csemete eladás.

Mező kopasz szőlő 3 éves, ezre 15 korona, 10,000 drb 140 korona. Amerikai szőlő 2 éves, ezre 18 korona, 10,000 drb 160 korona. Faragó Béla máli Zalaegerszeg. Főrajgyézők ingyen és bérmentve. 3618

Dínyemagvak.

A nyári dínyemagvakat állami aranyéremmel kitüntetett, exportra is a legkiválóbb: Topo Admiralis, Bellegarde, Margit és Orange Kantaloupok, Róza, Muskotály, óriás és sárga husu Turkesztónok, sárga és zöld husu Anasz, Marsovszky és a Pósa-féle vörös husu görögdínyemagvakat adományként 30 fillért szállít a Pósa-féle exportdínyemagvak Budapest, I. ker., Budafok-ut 48. szám. 3629

Ripária Portális

telepítésre alkalmas friss metszésű síma vessző olcsón eladó Saray Károlynál Jászfalu, Komárom megye. 3502

Spárgagyökér,

korai argentin, teuill, gyönyörűen fejlett, biztosan hajtó, egy-, két és háromméves, száza 180-200 fillér, ezre 16-20-24 korona. Csomagolás önköltségen. Utánvétellel szállítja Irmakert Nagykanizsa. 3619

Eladó

duppai vetőzab ab Kolozsvár q-ként 17 kor. minőségű 5 q. vevő zsákjában. Gorbai Ágoston Magyarvalkó, Kolozs m. 3425

Tavaszbuzát

vetőmagnak 78 fillér, sulyban ajánl Földes Győző gazdasága Rétvási, u. p. Sárbogárd. Ara q-ként vevő zsákjában ab Sárbogárd 27 kor. Kívánatra mintát küldünk. Továbbá pánval felhívás tengeri első utatérmet 16 kor. árban per métermázsá fenti feltételekkel ugyanott kapható. 3466

Professor Wohltmann

fajtisza vetőburgonyából több wagon eladó Blum Sándor Felsővárdi (posta és állomás Galgóc) gazdaságánál. Ar hét korona métermázsánként galgóczi állomásra szállítva vevő bérmentes zsákjában. 3461

Eladó burgonya

„Uptodate“ igen bőtermő, egészséges ellenálló faj, vetőmagnak és élelmzési célra kézzel válogatva gazdasági intézőségnél Dunaszerdahelyen, vevő zsákjában ab állomás 4 kor. 3397

Hirdetmény. Akácsemete

60-70 centi magas, ezenkint 3 frt, 70-80 centi magas 3 50 frt, 2 éves akácsemete 150 centi magas, ezenkint 6 frt, 2 éves, 1 méter magas, ezenkint 5 frt. Gloditsokla és sóvény 2 éves, 120 cm. magas, ezenkint 6 frt, 2 éves, 1 méter magas, ezenkint 5 frt, legjobb minőségben, díjmentes csomagolás és a tisztálól vasútra feladás mellett, alól-trottál kisebb és nagyobb mennyiségben, ószi és tavaszi szállításra kapható. Százeczetes felhívás megrendelésél 5% kedvezmény. Dr. Imre főszolgabíró Tiszalökön, Szabolcs m. 6856

Eladó elsőrendű szép három-

éves, gyökeres, saját termésű, fajtisza Portális, Solomis vagy Rupestris, hiányok pótlására. Ezre 45, száza 5 koronáért. Cím: Buda Gyula ügyvéd, Debreczen. 3507

Első minőségű réti széná

4-500 métermázsá eladó. Véké községben (Zemplén m.) Szarmacsnyai János ur birtokán. Vasútállomás Perbenyik, posta és sürgőnyállomás: Királyhelmez. 3506

Nád, 1000 kévánként 220 kor. ab

vevő ponyvával leköve. Székes 20 drb jókarban, vastagelyes drbja 160 kor., 5 drb vételel 10 kor. Árengedmény. Kapható Ertl József gazdaságában Szond, Bács m. 3544

Homoki szőlőbirtok eladása.

A Duna és vasúti állomás mellett egy szép és jól földmélőző homoki szőlő-gazdaság eladó, melyből 23 h. föld, összesen 70 h. 1000 [Öle-vel, lakóházak, istálló, nagy prés-ház, belső berendezéssel. Eladási ár 60,000 korona. Cím a kiadóhivatalban. 3577

Remek malomüzlet

cézgetel-üzlettel együtt eladó. Modern berendezésű, olcsó üzemű, 150 métermázsá magasörítésű malom (vámörles is üzelt) budapest-zimonyi vasúti fővonal mellett, az ország legjobb buzávidékén. A malom lisztjel kitűnő hírnévű és bőtermő, amit a malom termékei minire jól eladható. Ajánlatok Molnár Ferenc és Társa címre Titel, (Bács-Bodroz m.) kéremek. 3536

Jutányosan eladók:

egy benzinmotor, egy orosz tüzelő; mindegyik egy-egy 3 lőerejű céplőgarnitúrával. Megtérmetetők Törökszentmiklóson, Kanizsra-féle telken. Ugyanott benzinhordók is eladók. Felvilágosítást ad öv. Kanizsra Gyuláné Debreczen, Jókai-utca 7. 3535

Malomeladás.

Öbör m. jómalommal forgalmu pontján egy gőzmalom eladó vízforgal-lyal együtt, de jelenleg 10 lőerejű gőzmotor hajtja, 1 kő és egy hengerművel, amely géplakatos- és kovácsműhely is be van rendezve, mindenféle szerszámmal, még esztérgapaddal is. Szép lakóház, melléképületekkel, 1418 [Öle földdel, szép gyümölcsöskert hozzá és egy kihasználható meleg forrással. Cím a kiadóhivatalban. 3534

Fajtisza vetni való burgonya

„Gratia“, igen magas keményítőtartalommal bír (23-24%), bőtermő feleség, vevő bérmentes zsákjában a nemesi vagy illavai állomásra szállítva hat koronával métermázsánként kapható Singer Lajosnál Poroszká, (Trencsén megye). 3579

Ismeri bőtermő „Lapusnyaki“

magtengeri cső közepéről morzsolva 100 kilónként 24 kor., géppel morzsolva 16 kor. Silényes homokba nem való. Lapusnyaki Uradalom, posta Hunyadobrá. 3575

Eladó

Ófuttay Gyula szentiméter gazdaságában 3 kilométer keskenyágú gazdasági vasutépítéséhez szükséges vasúti sín. 4100 db új hozzávaló használatlan vasúti talpával és 6 db vasúti kocsival; továbbá egy két-járatu malom, valamint 5000 db kőszőlőből készült szeker és kocsikból való dupla talp és 4-5000 db küllő. Bővebb felvilágosítást Ófuttay Gyula (Mezőkovácsháza, Csanád m.) ad. 3578

Eladó vetőmag. Homoki

(Pecuske) szarvasgöjt jól tűző, biztosan termő homoki árak nővény, zabmentes tiszta árak 100 kg.-ként 20 korona vevő zsákjában. Csalamádé közti vetésre is igen ajánlható. Zabmentes tiszta ár. bíkköny 100 kg.-ként 17 korona, Kiszállítás állomásra szállítva. Horváthy Gőzmozgonyhoz való szalmatűző új vas-rostélyk, kevésbé használt Schlick-féle 17 soros ve 6-gép egyes és kettes ekék eladók. Berkshire - mangalicza keresztelésű tenyészmalacok. Megvétele kerestetik egy darab német lehelőleg hazai áttényésztés. Medveczky Károly okl. g. intéző, jankamajori gazdaság, u. posta Melykut, Bács m. 3684

Eladó fák.

Akácsemete egy tizenöt éves fűz, két éves mandula kétszázhusz cm., papírdíó 180-200 cm. magas ötven fillér darabja. Luczfenyők nagy-vessző hat korona ezre. Csomagolás olcsón számitatik, vasútra szállítás ingyenes. Magyar Andor Gönyű, Győr m. 3581

Eladó tenyész-csemeték.

diszák, diszokrok Székely Péter falkolójában Tiszáigaron, Heves megye. Alföldre kiválóan alkalmas fokozottan virginiál boroka (Juniperus), Árjgyézők kívánatra megküldetik. 3583

Nyulszapukamagot

líváló minőségben szállít és kívánatra szivesen küld mintát. Berczeller Márton, Ipolyásg. 3573

GAZDÁK FIGYELMÉBE!

A szőlőbetegségek: peronoszpóra, lisztharmat, rzh-fenesedés, sáraság, szürke és fekete rothadás leküzdésére, valamint a károsító állati élősködők: a szőlőmolyok, szőlőgöjt, cza, keuder-magbőrözés, levelletvelek, bolhák, palodók és hernyók kártevőinek megakadályozására a legmegelőzőbb ajánlhatók a

SCHLOESING THEOFIL,

Franciaország hírneves és tudós gazdasági vegyész utasításai szerint a marseillesi Schloesing gyárakban előállított, az egész világon elterjedt és használt kiváló hatású és egyedül álló védekezői szerek, u. m.: Schloesing bordóipora, Pyralionja, lecsapott kénpora és annak elegye. Figyelem! A burgonya gyűrűshibésége elleni védekezésére, talajfertőtlenítésre, hernyók és más gazdasági növényeket pusztító élősködők irtására a létező legjobb, legköltségteljes és legolcsóbb szer: Schloesing lecsapott nikotinos kénpora.

Vezérké vizelet magyar birodalom területére:

Frankl Adolf

bankháza Budapest, VI., Eötvös-u. 19.

(Saját ház.) Telefon: 25-40.

Arajánlattal és kimerítő felvilágosítással készséggel szolgálunk. Árjegyzék és prospectus ingyen és bérmentve! 457

Sertésvész elleni

645 óvszerem használatát után sertése beteg sohasem tehet. Egy literes üveggel egy sertésnek egész ére elég. Ára 2 korona 40 fillér. Bővebbet OLGYAI MOLNAR PÁL földbirtokosnál Bpest, Bástya-u. 22.

Azon birtokosoknak, kik óvszeremet kísérletként bevezetni kívánják az óvszert, elküldöm, hogy annak arát 3 hó métra és csak azon este tartoznak megfigyeltetni, ha annak használata mellett szeresélmányukban ezen idő alatt a vérs fel nem lép.

Ugyanezen feltételek mellett kísérletezhettek a községek is, melyeknek az előjárás megrendelésére az óvszert szintén megküldöm.

Eladó, mint minden évben, utólérhetlen korai kifliburgonyám.

Ára Schüttenhofen állomástól métermázsája 10 kor. Csomagolás a legolcsóbb áron. Utánvét. Schwarzkopf S. gazda, Schüttenhofen, Böhmen. 438

Gyümölcs- és diszák,

diszokrok, fenyőfélék és rózsákat részletes árjegyzék szerint szállít, kertalakításokat

terv és költségvetés szerint készit 398

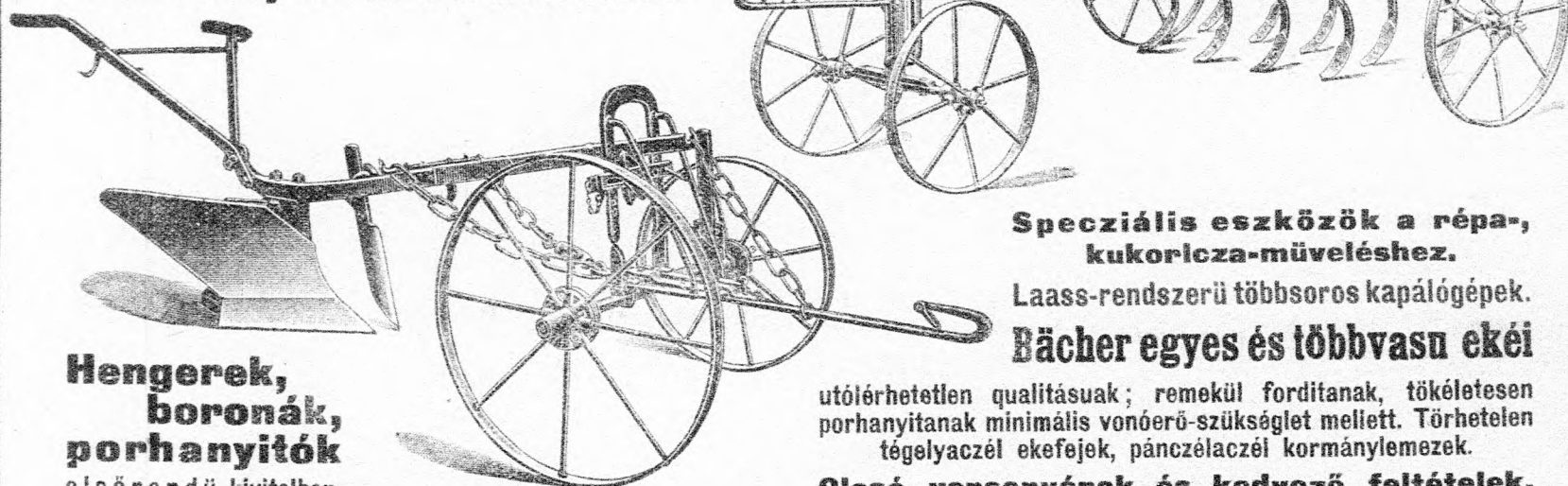
PECZ ÁRMIN

cs. és kir. udvari mikertész és falkola-tulajdonos Budapest, VIII., Kálvária-tér 8.

A tavaszi talajelőkészítés legcélszerűbb eszköze a RUGALMAS FOGU KULTIVÁTOR

mélyjáratszabályozó - emeltyüvel.

Több ezer darab legnagyobb meglepedésre használatban.
Modern talaj- és rétművelő eszközök.

Hengerek,
boronák,
porhanyítók
elsőrendű kivitelben.

Specziális eszközök a répa-
kukorica-műveléshez.

Laass-rendszerű többsoros kapológépek.

Bächer egyes és többvasú ekéi

utólérhetetlen minőségűek; remekül fordítanak, tökéletesen porhanyítanak minimális vonóerő-szükséglet mellett. Törhetetlen tégelyacél ekéfejek, páncélcélkezelő kormánylemezek.

Olcsó versenyárak és kedvező feltételek.

BACHER RUDOLF specziális eke- és talajművelő-eszközök gyára.
Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND.**

Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

Az „eredeti Melichar“-gyártmányú „UNICUM DRILL“ páros sorszámú „UNICUM DRILL“ a jelenkor legtökéletesebb sorvetőgépe.

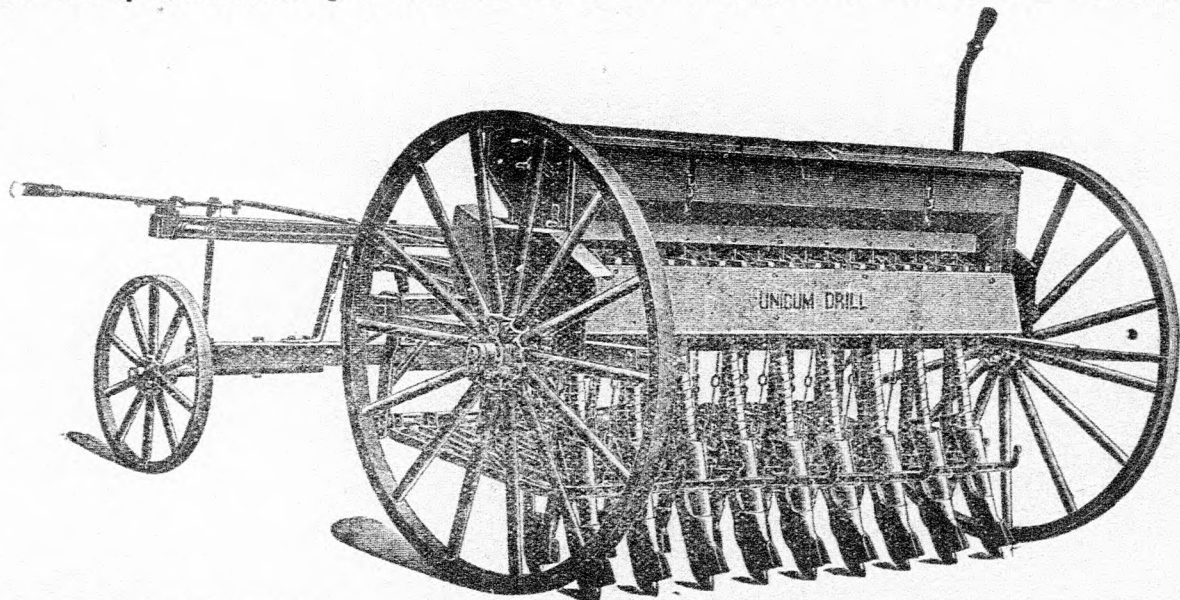
Utólérhetetlenül precíz vetés, hegynek-völgynek teljesen egyforma, ideálisan tökéletes magelosztás, végtelen könnyű és biztos kormányzás, feltűnően csekély vonóerőszükséglet, szilárd kivitel, elsőrendű anyag, bámulatoson egyszerű szerkezet és könnyű kezelés ama jellegzetes tulajdonságok, melyeknek ezen sorvetőgép általános kedveltségét köszönheti. Több mint 32000 db használatban. Számítalan elsőrendű kitértetés és sok száz elismerőlevél a világ minden részéből.

Ujabb specziálítások:

Műtrágyaszórógépek és műtrágyaszóróval kombinált sorvetőgépek.

Különleges répa- és kukorica-amerikai rendszerű kukorica-fészekbevetők (a Hermann-féle művelésmódhoz).

Chiliszőrők a cukorrépa fejtrágyázásához.

MELICHAR FERENCZ sorvető- és műtrágyaszóró-gépek gyára.
Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND.**

Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

Hirdetés
minden
... der
A legk...

Bott
birto

Földbirto

Dijment

A Magy

és Erd

gos Egy

IX., Ulló

birto

figyelme

állást K

helyben g

bőzöb

gyezve.

Az állás

díjment

esetén a

zetősége

lásra mo

tot ajánl

az illetők

selatalt

sükre vo

megkötés

Tisztelet

birto

kat, hogy

sok betöl

iról a

közve

igénybe

kedjenn

A M. Buzd

Országos

Betöl

Segédke

lésben sz

nőten 192

120 kor.,

marhatartá

solatok g

Felső-Lám

megye) kü

Hirdetési ár 25 szög 1 korona, ezen felül minden szó 4 fillér, kövér betűkkel min- den szó 8 fillér belkötésenként. ... A legkisebb hirdetési díj 1 Korona.

KIS HIRDETÉSEK

Hirdetési ár 25 szög 1 korona, ezen felül minden szó 4 fillér, kövér betűkkel min- den szó 8 fillér belkötésenként. ... A legkisebb hirdetési díj 1 Korona.

Betöltendő állásokra vonatkozó hirdetéseket csak a munkaadó birtokos vagy bérlet címénél kitételével közöljük. KIS HIRDETÉSEK ELŐRE FIZETENDŐK.

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel válasza szükséges levélbélyeget vagy levelezőlapot küldenek.

Földbirtokosok figyelmébe!

Díjmentes állásajánlatok!

A Magyar Gazdatisztok és Erdősztok Országos Egyesülete (Budapest, IX., Utó-ut 25.) felhívja a t. birtokos és bérlet urak figyelmét

Állást közvetítő osztályára,

helyben gazdatisztok a legkülönbözőbb állásokra elő vannak jegyezve.

Az állásajánlatok teljesen díjmentesek. Megkeresés esetén az egyesület ügyvezetője a betöltendő állásra megfelelő gazdatisztot ajánl a tulajdonosnak az illeték bizonyítvány-megszámlát és eddigi működésére vonatkozó adatokat megküldi.

Tisztelettel felkérjük a t. birtokos és bérlet urakat, hogy gazdatiszt állás betöltése esetén a fentebb leírtakat a közvetítő osztályra igénybe venni sziveskedjenek.

A Magyar Gazdatisztok és Erdősztok Országos Egyesülete elnöksége.

Betöltendő állás

Segédkeresés

gyümölcs-, zöldség-, virágtermelésben szakértelemmel felvételt nyújtó 192 kor. élemezéssel, nos 120 kor., föld, életnevelés, fa, lakás marhatartással. Bizonyítvány-megszámlát gazdasági intézőséghez, Felső-mező, posta Perény (Abony megye) küldendők. 3607

Erdési

állás azonnal betöltendő; folyamodhat az akadémiát végzett, 4-5 évi praxissal bíró nőnek egyének, előnyben részesülnek, kik a magyar nyelv mellett a németet is bírják. Javadalmazás évi 800 korona, teljes ellátás és 5/6 az eladott áruért. Folyamodványok Bánffy Albert báró ömlesztőséghez címzettendők és fényképpel mellékelendő, a folyamodványok az uradalmi intézőséghez küldendők Szilvágyfalva. 3608

Irodatiszt

állás betöltendő. Megköveteltetik magyar gazdasági tanítási bizonyítvány, a magyar és német nyelv szöveg írásában, a től nyelv írásában szöveg írásában. Kézírt-fizetés szabad lakás, fűtés és világítás és havonta 120 korona. Ajánlatok intézőséghez Springner báró igazgatószékhez Bucsány, Nyitra megye. 3605

Segédítést

alkalmazást nyertemre a Pálmai Emil temesremeti bérzártságában. Teljes ellátás és évi 600 korona fizetés. Akik a román nyelvet bírják előnyben részesülnek. Ajánlatok intézőséghez Pálmai Emil Bucsány (Nyitra) címzettek. 3604

Kerteszt

vagy gazdaságberteléseket, kik két hold föld bedolgozását érti és elvállalja, de esetleg valami privát pénzéből vagy nyugdíjból él. Kap egy szoba, konyhát butorral, 40 kor. évi fűtést vagy fűtőanyagot. Tart-hat baromfit, disznót és konyhatykból kap a saját használatra. Siker esetén fizetésben részesül. Bővebbet: V. E. Budapest, VII., Dohány-utca 32. 3631

Egy segédítési állás

üresedett meg ömlesztőségé báró Springner Mária uradalmában (Békes m.) uradalmában. Pályázóktól megkívántatik az 1900. évi XXVII. t.-cz. előírt kvalifikáció, továbbá a magyar és német nyelv- szöveg és írásbeli tudása. Fizetése 1200 korona, lakás, fűtés, világítás. Kérvények, amelyeknek megküldendők vissza, április hó 10-ig. Uradalmi intézőséghez címen Pa-Bucsá, Békes m., u. p. Pa-Eseeg J.-N.-K.-Szolnok m. küldendők. 3632

A kisterenyel gazdaságban

(Nógrád m.) április elsőjével bogrármesteri állás jön üresedésbe évi fizetés 200 kor., 8 pozsonyi mérő buza, 20 m. mérő rozs, 8 p. mérő árpa, naponta 2 liter tej, 1 drb kocca és növényekre legelő, 1275 m²-l kerít és tengeriföld, tízezer 4 méter galya, forgács és hintőmunka javításban jártas, szorgalmas és józan mesterek folya-modványokat a kisterenyel urad- intézőséghez küldjék. 3634

Ispán,

szerényigényű, hosszabb gyakorlattal, betértes gazdaságba kerestetik. Oklevél nem feltétel. Továbbá felvétetik egy kisebb gazdaság vezetésére nem műveltséggel bíró gazda, ki betértes gazdaságokban szerzett gyakorlatot. Csak írásbeli ajánlatok és bizonyítvány-megszámlát, melyek nem adnak vissza, Lam-berger Gyula Győr címre küldendők. 3633

Gépész

állás gézmalomban, fekvő gépész, április 1-én megüresedik. Ajánlatokat kér öv. Szőlőssy Imréné Földes, Hajdú megye. 3640

Állást keresők

Önálló intézői állást keres egy román, kath. vallású, 38 éves, magyar-óvári gazdasági akadémiát végzett, önálló állás- elvállaló gazdatiszt, aki helyét változott család körülményei folytán, változtatni kénytelen. Állást folyó évi július elsőjére foglalhatja el. Szíves megkeresé- sek L. O. jelleg alatt a kiadó- hivatalba kéretnek. 3224

Gazdatiszt

állást keres, azonnal belépésre, 11 évi gyakorlattal, kassai tan- intézetűi gyakorlati vizsgát jó eredménnyel tett, 35 éves, római katolikus, nos, gyermekeket, ki magyar, német és szerb nyelvet szöveg és írásban tökéletesen bírja, teljesen meg- bízható, erélyes, józan életű, fáradságot nem ismerő, gas- daság önálló vezetését és könyvvitelt teljesen érti, gyakorlati és nagy intenzi- vóval készült gazdaságokban szer- rezt. Szíves megkeresést kér B. P., Rácófalva. 3602

Ispán

ajánlunk bérlet meg- zártasú szünet miatt nos, ref. vallású, földmivessésként végzett, hosszabb gyakorlattal bíró, pontos, teljesen megbízható és erélyes egyén. Jelenleg is 7 éve szolgál egy helyen. Cím a kiadóhivatalba. 3485

Művelt

francia-svájci román kath. kisasszony, ki a háztartás összes ágazataiban kitűnő jártással bír és kitűnő hosszú bizonyítványokkal rendel- kezik, előkelő helyre mint ház- vezetőnő (Hausrepräsentantin) ajánlunk. A francia anyanyelv- nyelven kívül a magyar nyelvet is beszéli. Cím: Marianne Tissot, jelenleg Mátysföld, Mátyáskirály- tér 1. 3606

Műkereszt,

ki a disz-, konyha- kertészetet, fete- nyésztés korai hájtását tökéle- sen érti, 33 éves, nos, gyermek- nélküli, nagyobb uradalmi és intézeti kertészetben működött, állást ke- res. Cím: R. 200-át a ki- adóhivatalban. 3549

Intézői

állást keres, 18 évi ya- korlattal rendelkező, nyitrai gazdasági, gyakorlati vizs- gát tett gazdatiszt, aki gazdaság- ban, hol a nyitrai mezőgazd. vizs- gát megkezdte, képesített, ügyességét a nagy gyakorlatát érvényesítheti, leginkább önálló állás vagy perzentés kezelésre pályázik. Cím a kiadóhivatalban. 3592

Baromfitenyésztőnek

ajánlunk szerényigényű s jó, szorgalmas leány, a baromfitenyésztésben teljes jártással bíró, a baromfitenyésztési szak- iskolát Gödöllőn végezte. Kovács Erzsike Szentés, Pályaudvar. 3591

Intézői

állást keres Keszthelyen kath. vallású, a magyar és német nyelvet szöveg és írásban, a től nyelvet némileg bíró gazdatiszt. A mezőgazdaság összes ágai- ban jártas, gyakorlati intézői gas- daságokban szerette. Állást azon- nal elfoglalhat. Cím a kiadóhi- vatalban. 3598

Földmives-

és tejjgazdász- szakiskolát vég- zett, 3 1/2 évi gyakorlattal, jártas az összes növény- és csukorrep- termelésben, állattenyésztés és hizlalásban, nos v. nőttlen gazdatiszt állást keres bármikor be- lépésre. Jelenleg egy hírneves intézetben kezel bártó uradalom- ban gazd. segédítést. R. F. Emsé, Aaród. 3626

Biztosítékkal

rendelkező, m- óvári gazdasági akadémiát végzett, jelenleg tel- mondattal önálló állásban levő gazdatiszt, 16 évi gyakorlattal, kitűnő bizonyítványokkal (ma- gyar és német nyelv) rendelkező tiszt állást keres. Esetleg bér- letbe is mint vezető és társ be- lép. Cím a kiadóhivatalban. 3628

Házvezetőnek

ajánlunk jó családból való szorgalmas, szőlő 36 éves özvegy urinót, aki a falusi és pusztai háztartást, egy jó főzést és baromfi és keze- zését kitűnően érti, csak vidékre menne. Szíves ajánlatot kér „gazdatiszt özvegye 3622” jelleg alatt a kiadóhivatalba továbbít. 3622

Cseplési

időszakra, vagy továbbra is, ellenőri állást keres szorgalmas 24 éves fiatalember. Három évi gyakorlati praxisa van egy évig volt gazd. és pusztai háztartást. Ellátást és csekély havi díjat kér; május 1-től beléphet. Megkeresések: Szorgal- mas gazda 3627 jelleg alatt a kiadóhivatalba kéretnek. 3627

Földmivessésként

tejjgazda- iskolát, 4 polgári végzet, 6 évi gyakorlattal bíró, 27 éves, nőttlen egyén, ki jelenleg is alkalmazva van, de a birtok parcellázatán, bármikor belépésre megfelelő alkalmazást keres. Cím: Sz. G. segédítést, Beregsom. 3601

Gépész-kovács,

33 éves, ref., uradalomba állást keres. Jelenleg állásban, hol malomot is kezel, 7 év óta működik, de a birtok parcellázása folytán ezen állásá- tól megvált. Cím: Pethő Gyula gépész, Beregsom. 3602

Gazdai

vagy kulcsári állást keres földmivessésként végzett, 29 éves, szorgalmas, megbízható és szerényigényű nos egyén. Cím: „Kulcsár” jelleg alatt Gálósa, Somogy megye. 3597

Kulcsári

vagy trnoki állást keres, 40 év, kath. vallású, 22 éves, ki egy nagyobb gazdaságban segédítést volt alkalmazva. Szíves megkeresést kér Hévízi Mihály Kisvájas, u. p. Tornyai, Arad megye. 3599

Okl. gépész

és jó lovaslól ko- vácski vagy ki nagyobb uradalomban volt alkalmazva, a huszár-eredetű jó vaslól-bizonyítványval rendelkezik és összes gazdasági gépek kezelésében jár- tás. His családú, élet éve 31, szorgalmas, erélyes, nemnyel- ségű lovaslól van, lovaslól és gazdasági munkákat is elfogadja gépezés nélküli is. Cím: Kósa Somogyi József gépész-kovács, Iszakszentgyörgy, posta Moha, Fehér megye. 3623

Műkereszt,

intelligens, 35 éves, nos, egy gyermek atyja, a magyar, német nyelvet szöveg és írásban bírja, románul és krojtul beszél, a kertészt minden ágában teljesen ismeri, erélyes, kancuzió- képes, a gazdaság minden ágá- nyokban rendelkezik a cs. kir. udvari kertben, fűrés és nagyobb uradalomban volt alkalmazva, utolsó állásán 10 éven át volt szolgálatban mint városi kertész, állást keres április 1-ére vagy azonnali belépésre. Cím: P. Gy. műkereszt Datta, Temes megye. 3621

Földmives-

és tejjgazdász- iskolát jelenleg vég- zett, nagyobb gazdaságokból 13 évi kitűnő gyakorlati vannak, jártas a gazdaság összes ágai- ban, nagyobb tehénüzem vezetésé- ben és a könyvvezetésben, 37 éves, román, kath. vallású, nos, kiscsaládu, szorgalmas, józan- életű, megbízható egyén ispáni szolgálatot végzett, állást keres április 1-én belépésre. Szíves megkeresé- sek L. K. 3624 jelleg alatt Nemti, Nógrád megye kéretnek. 3624

Gépész-kovács,

ki nagyobb uradalomban huzamosabb ideig működött, kato- náilag végzett vaslólkovács, az összes gazdasági gépek kezelési tökéletesen érti. Szíves megkeresé- st kér Mucsi Ferenc gépész- kovács Győrök, Arad m. 3650

Házvezetőnek

ajánlja magát magányos urlembert, 39 éves ur nő, ház- tartásban, hűzében kifogástalan. Leveletet e hó végéig kérlek a kiadóba. 3666

Önálló

gazdatiszt állást keres 14 évi gyakorlattal, IV. gimnáziumot, földmivessésként végzett, kassai tanintézetnél gyako- rlati vizsgát tett, 32 éves, román, kath. nősíteni kívánó fiatalember, aki a mezőgazdaság minden ágá- mében, valamint a könyvvezetés- ben, pénztárkezelésben kitűnő jár- tással bír, aki a magyar, német és től nyelvet szöveg és írásban bírja. Cím: Török, Tökésúj- falu. 3651

Egy intelligens,

szélesebb lát- körű, magasabb akadémiát képzésű, hosszabb ideig kül- földön exponált állásban volt kereskedő, 12 éves praxissal, jó állásban, jó ajánlatokkal, csalá- dos, a gazdaság minden ágában otthonos, nagyobb uradalomban számtartó vagy titkári állást keres. Cím: megnedhető a kiadóhivatalban. 3652

Állást keres földmives-

és tejj- gazdasági szakiskolát vég- zett, középkorú, nőttlen, esetleg megnősíthető, 4 1/2 évi gyakorlattal, jártas a gazdasági számadásban, tejjgazdászban, szép írással. Beszél magyarul és szerbül, jelenleg ügyvédi irodában van. Cím: V. Zombor, Ferenc-utca 6. 3653

Jelenen keresény,

jelenleg 4000 holdas somogyi bér- gazdaságot kezelő gazdatiszt, aki a birtok eladása miatt hagyja el állást, mellobbi belépésre állást keres szerény feltételek mellett. Beszél, ír magyarul és románul. Beszél németül is. Szíves meg- kerészek: „Állami tanítói” Vaslól- p. Némethogán kéretnek. 3654

Ispáni

vagy hasonló állást keres, nos vagy nőttlen állomá- sál, jelenleg 600 kat. holdas gas- daság, több is ispáni. Szakiskolát végzett, több évi önálló gyako- rattal. Szigoron rendszertő s feltétlen megbízható. Március 1-től azonnali belépésre állást változtat. Patkó Károly ispán, Vajnács, u. p. Bústyaháza. 3655

Intézői

v. ispáni állást keres 20 évi gyakorlattal bíró nos gazdatiszt, kinek a gazdaság minden ágában teljes jártasága van. Cím a kiadóban. 3656

Óvárolt

jelenen végzett, román, kath. vallású fiatalem- ber, ki a német nyelvet is tökéle- sen bírja, katonai kötelezettsége miatt ideiglenes állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 3657

Finom házt vezetőnő

ajánlunk zik ma- gányos urhoz falura vagy pusztára. A falusi háztartásban tökéle- sen jártas, magyar és német nyelvet bír, intelligens, függet- len, 37 éves urnó, nyolc évi bizonyítványval. Állandó alkalmazásra, jó bánásmódrára és kelme- sebb otthonra reflektál. Ajánlatok kéretnek L. M. alatt Nagy- Kacsisa, Fő-ut 21. 3658

Gazdatiszt

állást keres április korlattal bíró 34 éves, kiscsaládu, szerény igényű, erélyes, kancuzió- képes, a gazdaság minden ágá- ban szaktudással rendelkező gasdatiszt. Beszél magyarul, románul, szerbül, horvátul, jelen állásából a birtok parcellázása miatt lép ki. Szíves megkeresések „Meg- bízható” jelleg alatt a kiadóhiva- talba kéretnek. 3659

Gazdaasszony

ajánlunk pusztára magányos urhoz 28 éves csipos leány, ki baromfitenyésztési isko- lát végzett, igen jól főz és a gazdaasszonyi teendőket minden ágában jártas. Cím: Kovács Erzsike, Szentés, Pályaudvar. 3312

Állatok

Eladó

80 drb magyar fajta részint ökrök, részint bíka-borjú, továbbá 12 drb prima magyar tinó, végre két négyes fogat. Bővebbet Mörzcs Pál Esztár, u. p. Pocsaj. 3498

Lőr Résző

Mehala - Temesvár pusztára, mely kizárólag vészszel- szemben ellenálló törzsek- ból áll, tenyésztésén magyar- honi klíma helyi viszonyok, 18 évi korban, egészséges orszá- g állattartására tartott ritka- szep példányokat jutányosab- ban szállít. 3497

Eladó

telivér szimmenthali bík, 3 1/2 számfeletti előhasú árszék és tehének. Importált egyedek, országos törzskönyvbe bejegyezve. Fáy Zoltán gazdasága Pésed, Heves megye. 3590

Eladó

örök. Eladó 300-400 drb 3-4 éves, nagy kifejtett, német fésis, nagy gyapjus örv, valamint ebből a fajból 150 drb leellett bárányfal anyajuhok. Cím a kiadóhivatalban. 3571

Eladó

1 drb tisztavérű, piros- tarka, 3/4 éves szimmen- thali bíka. Vétett 1906-ban a budapesti tenyészállatvásáron, származik gróf Esterházy M. Mór tenyészeteiből, Csákvár. Kitűnő tenyészésséggel, szelid természetű bík, nincsen elhíva. Cím: Dr. Bolza Pál Szarvas, Békes megye. 3572

Fajtiszta

Yorkshirei kockák és süldők eladók kilón- ként 1 korondert, a Gazdasági Intézőségnek Róka (Pest megye), vasúti állomás Tápócs, Tápó- cs. 3567

Bernthegeyi

erőteljesen kifejtett, legnagyobb fajta 2 éves kankutyát, egy hasonló kora és ivara, teljesen idomított, jó orru, teliteltü szót- fogadó és apportírozó német v. pointer vizsláért elcsérli Gyó- márogy Vincze Ukkon, Zala megyében. 3612

Egészszéges, edzett

egész telen szabadban nevelt nyulaim eladók. Hatodik hónapban lévő 6 nőtény, 7 bak 4 9 kor. Otodik hónapban lévő 9 nőtény, 7 bak 4 8 kor. Otocsa Jenő Sopron- kövesd. 3611

Friz

telivér, friz-raczká és friz- cigiáka keresztésű első- rendű kos- és jerekbarányokra előjegyzést elfogad Niederhauser Gyula Békes-Gyula. 3636

Keresek

két drb kocsilovat, egy drb hátsólovat, lehető- leg lipiczait, 15 markost, 5-8 évig, jó jártású, figurás legyen. Ajánlatok ár és szín megjelölés- sél „Intéző” jelleg alatt Kereszt- falu - Szepesháza kéretnek. 3637

Ezüst-nyulak

kiállításra első díjat nyert tenyészőbű jutányos áron kap- hatók Szemes Arpadnál Stancó- falván, u. p. Temes-Arany. 3638

44 drb

Yorkshirei tenyészgöbe, fekete-félsz, fele megbügött, 2 drb eredeti importált Yorkshirei kanna együtt előnyös áron el- adó. Schleicher Antal gazdaság- ban Bajtán. 3639

Kosok.

Három db eredeti Skub- hts-félsz (Rambouillet) kos vérteljesítésre való új be- szerzés folytán eladó. A kosok öt évesek és teljesen tenyészképe- sek. Áruk db-ként 80 kor., franko Kímle állomás. Továbbá eladó 200 g egészséges, magas kemé- nyítőtartalmu mári burgonya. Ár 5 korona. Bérzártság Pa- Novák, u. p. Magyar-Kímle. 3660

Rambouillet-kos

19 drb, rész- ben tisztá, részben keresztézt eladó. Fel- világosítást ad Pa-Cserpesi gas- daság, posta Pa-Eseeg, J.-N.-K.- Szolnok megye. 3661

Eladó

20 db sárga orpington tyukkorszerűsítés 2 kakas- sal, 20 db Plymouth Rocks tyuk- keresztésű 1 kakassal, 15 db Langshan fekete tyukkeresztés kakas nélkül, mind fiatal, tojó, egészséges állatok. Tisztavérű fajtyukok tojásai ápr. 1-től szál- lítandók. Árjegyzék kívánatra küld- detik. Bővebb értesítés Lóra-telep, Győr nyerhető. 3663

Eladó

amerikai ügétő-csikók 2 és 3 évesek, továbbá egy 4 éves, apjuk Falkland rekordja 1 perc 23 másodperc kilométerre, több nyertes ivadékkal Csernel György menésében Tömördön, Vas megye, posta hely- ben, Szombathely mellett. 3665

GRÖF TELEKI ARVÉD

DRASSÓIURADALMABAN

posta KONCZA, kaphatók:

Magyar bikák,

uszók és igásokrók,

Polandkina kanok,

Olasz emdeni gunarak,

Pekingi gácsérok,

Bronz pulykakakasok,

Lámpaikenüll költőgöpek,

Fenti baromfifajok

tojásai.

Pernauai lenmag,

Székely, putyi, prairie

tengeri.

Óvári, Oberu-

dorfi tak.

répa mag

Amerikai dió-, kőrís-,

szil-, disz-, sorfák.

222

FARAGÓ ADOLF

szarvasmarha-, juh- és sertés-ügynök BUDAPEST, VII., Rákóczi-ut 32. sz. Telefon 76-85.

Elfogadja a tisztolt

gazdaközönség meg-

bízását hizott, hiz-

lalni való és növen-

dék szarvasmar-

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével
hajlandó vagyok elvállalni; építgy
mélyrigolezást szőlő-telepítésekhez.
Kérőküldök kéretnek, hogy eleint csimemhez forduljanak.
WOLFF ERNŐ, ^{gőzsántási vállalkozó} BUDAPEST-KELENFÖLD.

Eladó birtok!

Szatmár megyében, vasut mentén, 1640 magy. hold szántó-
föld, rét és szőlő, 60 hold dohányengedéllyel, szeszgyárral,
jó gazdasági épületekkel, szép kastélylyal 342.000 forint.
BEYER KÁROLY, Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.
Telefon 12-85. 272

GŐZEKE

Acetylen-lámpák.

Éjjeli szántásoknál gőzekékre
különösen alkalmasak, mert nap-
pali fényt adnak.

Automobil-lámpák.

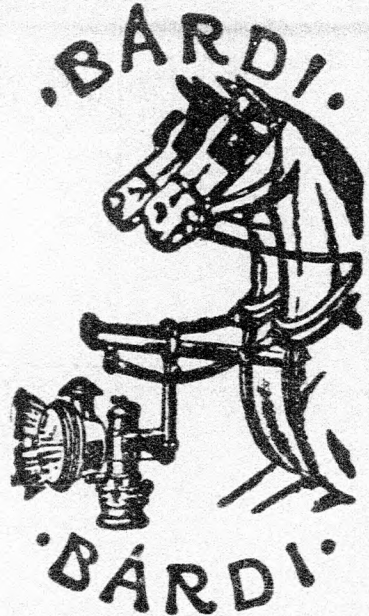
Kézi-, kocsi-, spritzbogen-, pózna-,
asztali-, udvari-, kerti-, istálló-

Acetylen-lámpák.

BÁRDI JÓZSEF

Budapest, VI., Mozsár-utca 9. sz.,
Fővárosi Orfeum mellett.

Telefon 4100. Sörgőnczim: Pneumátia.
Arjegyék kívántra ingyen és bér-
mentve.

Szalmát, szénát,

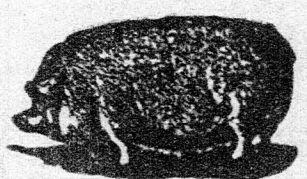
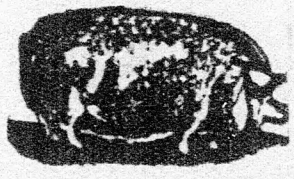
muhart és zabos-bükkönyt bármily mennyiségben
veszek és eladok.

SCHREIER BÉLA :::: TAKARMÁNY-
NAGYKERESKEDŐ
BUDAPEST, VIII., NÉPSZÍNHÁZ-UTCZA 22. Telefon 20-52.

Sertéseladások és vételek

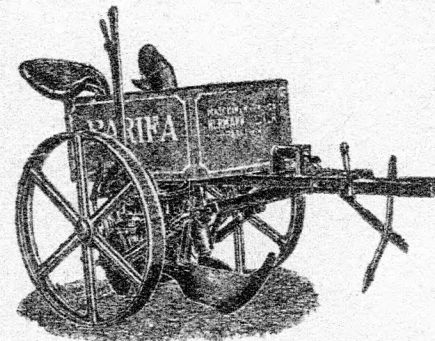
legjobban és legpontosabban esztől-
zölletnek sovány egy hizott állapotban

URL REZSŐ
sertésbizomány snál Buda-
pest, VIII., Berkeosa-n. 12.
Telefon: 87-05 Interarbán.
Feltárgochnival hén-
széggel esztől.

Kitünő burgonyatermést

ér el, ha burgonyáit a mi híres s minden burgonya-
termesztő gazdának legmelegebben ajánlható

„PARIFA“

burgonyaültető és takaró-
gépünkkel ülteti.

Elsőrendű bizonyítványok.
Kérjen arjegyék ingyen és
bérmentve. 464

Deutsche Metall-Fräs- und
Stanzwerke Masch nenfabrik,
HERMANN FIEDLER, (G. m. b. H.)
Dresden-N.

Magyar gyártmányu

kétegéprendszerü

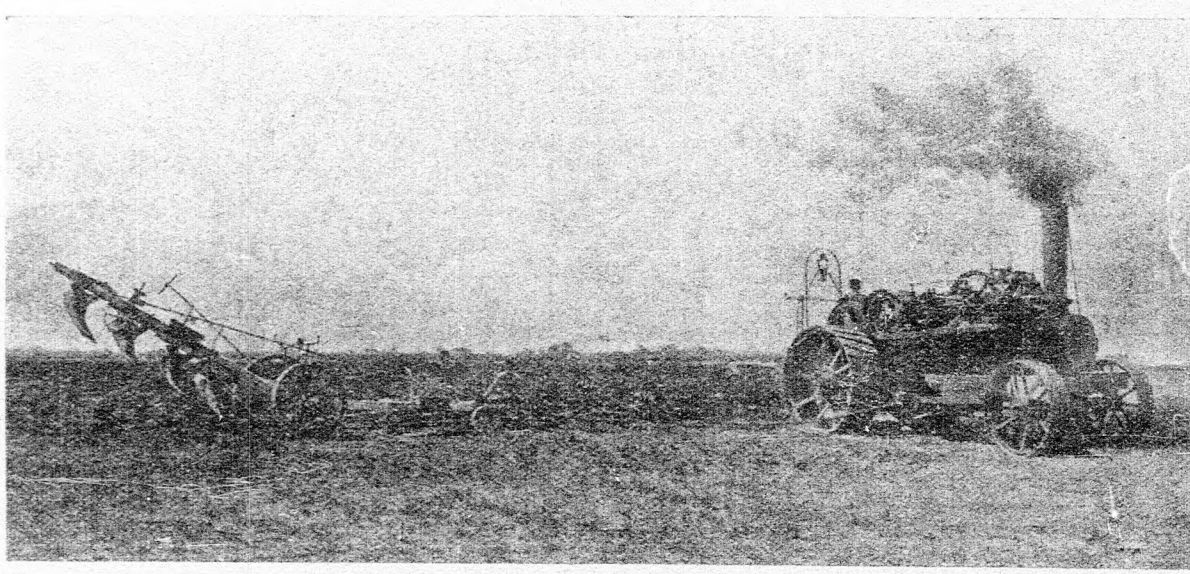
Gőzekéket

a legökéletesebb kivitelben készít:

GANZ és TÁRSA

Vasöntő- és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN, X., Kőbányai-ut 31. sz.

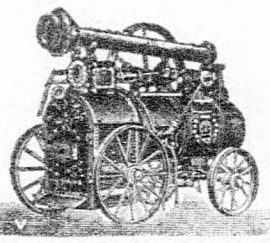
Részletes leirással és ajánlattal
szivesen szolgálunk.

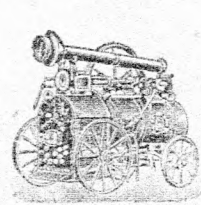
FEHÉR MIKLÓS GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, KÜLSŐ VÁCZI-UT 80.

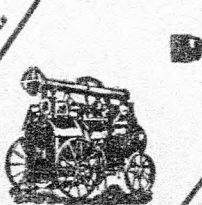
A m. kir. államvasutak-gépgyára gépeinek eladása. Mindennemű gazdasági gépek.

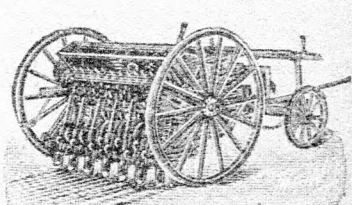
Csereszlelek
köthetnek.

Jól javított
csaplékészetek.

Gépjavitások
elfogadhatnak.

A tej tudvalevő-
tetik, de hogy ez
teljesen kiderítve
alapján azt tétel
részei a vérben
ezeket a vérből
mint a vese az a
körülmény, hogy
része: a kazein
általában nem for-
lansága mellett
tejmirigyekben k
vér- és nyiroked
végén levő tüsz
mirigy alkatrésze
egy mélyreható
keresztül, melyne
tejmirigyek készit
és munkaképessé
nyire birjuk a te
más külső tényez
iakarmányozás
tejmirigy fejlődé
más szervé, örökl
solása csak bizon
ges. Az örökléssé
fajták tejelőképes
Ez magyarázza
tejhozamában fer
hozamra gyakor
kell scrozunk a
mán beálló cső
korát is. A lak
lassanként kisebb
járja nézve szabá
változik az egyé
az állatok koráro
juig a tejhozam
de e tekintetben,
az egyes tehene
befolyásokról nem
érvényü törvény
gyakorolt külső
tapasztalatok áll
nek felhasználása
járhat. Ezen be
helyes takarmán
módja, a tehene
hető munka, val
A fejés kivitel
tej mennyiségére
Számos kísérlet
tejhozam tekinté
alatt képződik.
lesz a tejhozam,
ban történik a
között nagyobb
szabad tulbecsül
háromszori fejés
ben nyujt. Gya
háromszori fejés
tejet nyerünk, n
és egyéb költ
megterhelése és
adók arra nézve
háromszorira tér
tej összetételére
ben a tej annál
debb idő mulot

Fejős tehének takarmányozása.

Weiser István dr. kir. fővegyész, állatorvosi főiskolai m.-tanár előadása az OMGE. állattenyésztési és állategészségügyi szakosztályának 1908. évi márczius hó 12-én tartott ülésén.

A tej tudvalevőleg a tejmirigy által termelődik, de hogy ez minő módon történik, még teljesen kiderítve nincsen. Régebbi vizsgálatok alapján azt tételezték fel, hogy a tej alkotórészei a vérben már elő volnának készítve és ezeket a vérből a tejmirigy úgy választja ki, mint a vese az anyagcsere termékeket. De azon körülmény, hogy a tej igen fontos két alkotórésze: a kazein és a tejezükor a vérben egyáltalában nem fordulnak elő, e nézet tarthatatlansága mellett szólott. A tej magukban a tejmirigyekben képződik oly módon, hogy a vér- és nyirokerekéből a finom tejjáratok végén levő tüszőkbe belépő anyagok a tejmirigy alkatrészeivé lesznek és ily állapotban egy mélyreható kémiai átalakuláson mennek keresztül, melynek terméke a tej. Ez tehát a tejmirigyek készítménye, ezeknek fejlettségétől és munkaképességétől függ elsősorban a mennyire bírjuk a tej mennyiségét és összetételét más külső tényezők, ezek között elsősorban a takarmányozás által befolyásolni. Miután a tejmirigy fejlődőképessége, úgy mint minden más szervé, öröklött tulajdonság, annak befolyásolása csak bizonyos határokon belül lehetséges. Az örökléssel magyarázható a különféle fajta tejelőképessége közötti nagy különbség. Ez magyarázza meg az egyfajta tehének tejhozamában fennálló különbségeket is. A tejhozamra gyakorolt természetes befolyások közé kell soroznunk a laktáció előrehaladása folyamán beálló csökkenést, valamint a tehének korát is. A laktáció folyamán a tejhozam lassanként kisebb lesz, de ezen csökkenés módjára nézve szabályok alig állíthatók fel, annyira változik az egyénenként. Ugyanez mondható az állatok koráról is. Az ötödik, hatodik borjuig a tejhozam rendszeren emelkedőben van, de e tekintetben is nagy különbségeket látunk az egyes teheneknél. Míg tehát a természetes befolyásokról nem állíthatunk fel általánosabb érvényű törvényszerűségeket, a tejhozamra gyakorolt külső befolyásokra nézve már oly tapasztalatok állanak rendelkezésünkre, melyeknek felhasználása nagy haszonnal és előnnyel járhat. Ezen befolyások közé sorozandók a helyes takarmányozás, a fejés gyakorisága és módja, a tehének által szükség esetén végezhető munka, valamint azok ápolása.

A fejés kivételének módja és gyakorisága a tej mennyiségére meglehetősen befolyással van. Számos kísérlettel be van bizonyítva, hogy a tejhozam tekintélyes része csakis a fejés ingere alatt képződik. Ennek megfelelőleg nagyobb lesz a tejhozam, ha bizonyos határig gyakrabban történik a fejés, mintha az egyes fejések között nagyobb idő mulik el. De azért nem szabad tulbecsülnünk azt az előnyt, melyet a háromszori fejés a reggeli és déli fejéssel szemben nyújt. Gyakorlati tapasztalatok szerint háromszori fejéssel körülbelül 6-7%-kal több tejet nyerünk, mint kétszeri fejéssel. A fejési és egyéb költségek, valamint a személyzet megterhelése és a tej ára lesznek tehát irányadók arra nézve, vajjon a kétszeri fejéssel a háromszorira térjünk-e át. A fejés gyakorisága a tej összetételére is befolyást gyakorol, amennyiben a tej annál koncentráltabb, minél rövidebb idő mulott el az utolsó fejés óta. Így

például egy nagyobb tehénállományon végzett kísérlet a következő eredményeket mutatta:

	Fejés ideje	Száranyag %	Zsír %
reggeli	4 óra	11.51	2.79
déli	12 ^{1/2} „	11.79	3.05
esti	7 „	12.44	3.76

A fejés módjáról felesleges bővebben említést tenni, mindnyájan tudjuk mit ér a fejésnél ügyes és tapasztalt kéz.

Vajjon fejős teheneinkkel végeztethetünk-e valamilyen munkát, az tisztára a takarmány elégséges voltától függ. Mindenféle mechanikai munka megfelelő táplálékanyagba kerülve, szükséges, hogy az állatok annyi takarmányt kapjanak, hogy a munkára fordított energia szükséglet ne a tejtermeléstől vonassék el. Nehezebb munka azonban bőséges takarmányozás mellett is hátrányosan befolyásolja a tejhozamot. Egy tehénen végzett kísérlet szerint 4-4 órai déli-élelti és délutáni nehezebb munka, mely egy járgány húzásában állott, a napi tejhozamot 4.5 kg.-al, a zsír mennyiségét 184 gr.-al csökkentette. Napi 2-3 órai gyengébb munka hatására az állat 40 gr. tejjel többet termelt, mint nyugalomban, a száranyag mennyisége pedig 128 gr.-al, a zsír 44 gr.-al emelkedett. A gyenge munka tehát előnyösen hatott. Ebből a tényből arra nézve is vonhatunk le következtetést, vajjon ajánlatos-e néha a teheneket az istállóból kihajítani. Gyakorlati tapasztalatok szerint, ha a viszonyok megengedik, ez nagyon is ajánlatos, miután teheneinknek naponta 2 órán át a szabad levegőn való tartózkodása a tejhozamot igen előnyösen befolyásolja.

Ha a takarmányozás és a tejhozam közötti összefüggést akarjuk tanulmány tárgyává tenni, mindenekelőtt a már említett két fontos tényre kell számolnunk. Miután tudjuk, hogy a tej legnagyobb részében nem más, mint átváltott tejmirigy, elsősorban ennek fejlettségétől fog függni, hogy a takarmányból felvett táplálékanyagok milyen nagy része használtatik fel tejtermelésre. A tejmirigy fejlődő képessége azonban oly tulajdonság, minek az öröklés által van megszabva a maga határa. Ha továbbá tekintetbe vesszük, hogy a tejmirigy öröklött akcióképessége mellett a laktáció előrehaladása erős befolyást gyakorol a tejhozamra, könnyen belátjuk, hogy a takarmányozás csak az említett tényezők által megszabott határokon belül fog a tejhozamra befolyást gyakorolni. Ezzel azonban nincs az mondva, mintha a tejhozam és a takarmányozás között lényeges összefüggés nem állana fenn. Az említett körülmények ismerete csak arra figyelmeztet bennünket, hogy hol várhatunk helyes takarmányozástól megfelelő hatást, aminek további következménye az lesz, hogy óvakodni fogunk oly állatokkal kísérletezni, melyekről tudjuk, hogy sem fajbeli, sem egyéni diszpozíció, sem pedig egyéb körülmények folytán nem lesznek hálásak a tejelő takarmánnyal szemben.

Legnagyobb a tejmirigy termelőképessége az ellés utáni első időben. Ekkor nyílik a megfelelő takarmányozás számára a legtágabb tér, míg később a mirigy hozamképessége természetes okokból folyton csökken, úgy, hogy a legerősebb táplálással sem tudjuk a tej mennyi-

ségét eredeti nagyságában megtartani. A laktáció második felében tehát intenzív takarmányozás zsírlakódást fog előidézni, ami a tejmirigy elzsirosodását is előidézi, ez pedig a tejhozamra hátrányosan fog hatni.

Hogy a különböző tejelőképességű állatokat nem fogjuk egyenlő módon takarmányozni, bővebb magyarázatra nem szorul. Más takarmánymennyiséget adunk oly tehének, mely 5 liter tejet termel és mást, melynek napi hozama 12 liter. Ha egy istállóban különböző tejelőképességű állatok állanak együtt és azokat egyenlően takarmányozzuk, úgy a kisebb tejhozamúak meghízhatnak, a jobb tejelők pedig az elégtelen takarmány folytán megfogynak, ami idővel a tejhozam megcsappanásával fog járni. Tejelő teheneinket ez okból egyénileg fogjuk takarmányozni, a jobb tejelőnek több, a rosszabb tejelőnek kevesebb takarmányt adva. Ennek a takarmányozási módnak az lesz a legegyszerűbb kivitele, ha az összes állománynak egy egyenlő alaptakarmányt adunk. A próbafejések eredménye szerint aztán az egyes teheneknél megfelelő pótlással a szükséges mértékre emeljük az abrak takarmány mennyiségét.

Mielőtt az egyes tápláló anyagoknak, u. m. a fehérjének, zsírnak és szénhidrátoknak a tejelválasztásra gyakorolt hatását közelebbről megvizsgálánk, foglalkozunk előbb azon kérdéssel, milyen általánosabb összefüggést találunk a tejhozam és a takarmányozás között.

Ha egy normális takarmányadagot hirtelen csökkentünk, úgy a tejhozam nem észleljük rögtön ennek hatását. A tejhozam még jó ideig megmarad eredeti magasságán és rendszerint csak lassan kezd a tej mennyisége csökkenni. Ilyen esetben a tej kisebb vagy nagyobb része a testállományból, husból és zsírból állítatik elő, ami természetesen a testsúly erős csökkenésével jár. Tapasztalták, hogy a takarmányozás megváltozása folytán egyes tehének súlya 50 kg.-al csökkenhetett anélkül, hogy a tejhozamban valamilyen változást vagy ingadozást lehetett volna észlelni. Ennek megfelelően nem látunk rögtön emelkedést a tejhozamban, ha egy gyengébb adagról egy erősebbre térünk át. Rendszeren néhány nap mulik el, míg az erősebb adag hatása érvényre jut. A takarmány fokozásával elérhető tejtöbblet annál nagyobb, minél jobb tejelővel van dolgunk. Magától értetődik, hogy a tejhozam növekedésének is meg van a maga határa. Egy bizonyos határon túl minden liter tej előállításához több takarmányt igényel, míg végre a szervezet fenntartásához és a tej előállításához szükséges takarmányon felül etetett tápanyagfelesleg többé nem fordítatik a tejhozam nagyobbodására, hanem testszirá alakul át. Említettük, hogy ez a tejelés szempontjából nem nagyon kívánatos, miután a tejmirigy elzsirosodása a tejelválasztást hátrányosan befolyásolja.

Ezek után térjünk át annak vizsgálatára, milyen jelentőségét kell az egyes táplálékanyagoknak: a fehérjének, a N-tartalmu nem fehérjeszerű vegyületeknek (amidoknak), zsíroknak és szénhidrátoknak a tejelő takarmányban tulajdonítani.

A takarmányozásban alig találunk kérdést, mely oly számos és nagyszabású kísérlet tárgya

lett volna, mint a fehérjének a tejhozamra gyakorolt befolyása. A 60-as évektől kezdve napjainkig tudományos intézetek és gyakorlati tejtermelők igyekeztek azon kérdést eldönteni, milyen összefüggés létezik a takarmány fehérjetartalma és a tej mennyisége, valamint összetétele között? Ezzel a kérdéssel kapcsolatosan igyekeztek azon minimális fehérjemennyiséget megállapítani, melylyel a tejelő tehén még beéri, anélkül, hogy a tej mennyiségében vagy összetételében változás állana be. Ha ismernék ezt a fehérjeminimumot, úgy azon helyzetben volnának, hogy csak annyi fehérjét nyújtanának állatainknak, amennyire okvetlenül szükségük van és ok nélkül nem növelnék a N-forgalmat. Kérdés azonban, vajjon nagyobb mennyiségű fehérje etetése nem növeli-e a tejhozamot oly mértékben, hogy annak etetése kifizetné magát? Nyilvánvaló, hogy e kérdések eldöntése a tejtermelés szempontjából igen nagyfontosságú. A következőkben az eddigi kísérletek kapcsán ezen kérdés mai állását szándékozom megvilágítani. Ha tisztán tudományos szempontból nem is mondhatjuk azt teljesen megoldottnak, mégis sok oly adat birtokába jutunk, melyet a gyakorlatra nézve igen értékesnek kell mondanunk.

A fehérjének a tej mennyiségére és minőségére gyakorolt befolyását elsőnek kifogástalan kísérletekkel J. Kühn vizsgálta. Kísérleteit 2 tehenen végezte, melyek alaptakarmánynak naponta 10 kg. szénát kaptak. Egy következő szakaszban az egyik tehenet zsirtalanított repceporogácsát, a másik bablisztet kapott. Mind a két esetben a protein mennyiségének növelése a tejhozamot nagyobbította, amennyiben az egyik tehen 0.21 kg., a másik 0.68 kg. tejjel termelt többet a második szakaszban. A tej összetételében azonban a protein mennyiségének növelése változást nem idézett elő.

Ezt az eredményt számos további kísérlet, valamint gyakorlati tapasztalat igazolta. E. Wolff 3 tehenet bizonyos ideig szénán és répán tartott, később a szénának egy részét fokozatosan lóherével, tehát egy proteinben dúsabb takarmánnyal helyettesítette, amire a tej mennyisége folyton növekedett, a tej összetétele pedig alig változott.

A protein mennyisége és a tejhozam közti összefüggés kiderítése végett a legkiterjedtebb kísérleteket N. J. Ford és F. Friis végezték összesen 1152 tehenen. Ezen kísérletekben árpa és zab keveréke hasonlított össze egy repce- és pálmamag keverékéből álló pogácsa hatásával. A kísérletek eredménye szerint a pogácsa mennyiségének emelése a tejhozamot nagyobbította, annak csökkentése pedig csökkentette. Miután a N-mentes anyagok mennyisége nagyjában ugyanaz volt, hatást csak a protein mennyiségében beállott változásnak lehet betudni.

Figyelmet érdemelnek még H. Jordan kísérletei azon szempontból, hogy ezekben a tej mennyiségét és összetételét kívül a takarmány kihasználása, továbbá a N-forgalom is meg lett állapítva. E kísérletekben a protein mennyisége igen tág határok között változott. A tápláló arány (N-mentes anyag: N-tartalmu anyag) az első szakaszban 1:6.5, a másodikban 1:8.0, a harmadikban 1:10.9 volt. A különböző takarmányozás eredménye az volt, hogy a protein mennyiségének kibővítésével a tejhozam észrevehetőleg csökkent. Ezekből a kísérletekből Kellner a következő eredményeket vonja le: azon határokon belül, melyek a tejmirigyek számára a természetes termelőképeség által meg vannak szabva, a protein mennyisége a tejhozam nagyságára erős befolyást gyakorol. E befolyás elsősorban a tej mennyiségében mutatkozik, míg a tej összetétele csak akkor mutat lényeges változást, ha túlságosan kevés proteint nyújtunk hosszú ideig. Ebben az esetben a tej víztartalma nagyobbodik, a tej szárazanyagának zsirtartalma pedig csökken. A tejmirigy erősebb működéséhez nem elegendő csak annyi fehérjét adagolni, amennyi a tejbe átmeleg, hanem szükséges, hogy a tejmirigyeket fűlés

fehérjével elriaszssuk. Csak így lehetséges a tejmirigynek a laktáció folyamán fellépő természetes gyöngülését bizonyos mértékben megátolni és ezen gyöngült, de még fejlődésre képes szövet ismét nagyobb működésre bírni. Ugy látszik, hogy bizonyos pontig a tejhozam nagyobbodása a takarmány növelésével egyenes arányban halad, amelyen túl minden újabb liter tej annál több takarmányba kerül, minél közelebb jutunk a tejmirigy termelőképeségének felső határához. Ennek megfelelőleg Kellner fejős tehenek számára, amint azt alább látni fogjuk, nagymennyiségű emésztelhető fehérje adagolását szabja meg.

A fehérjének azon mennyiségéről, mely a takarmányból a tejbe átmeleg, Jordan vizsgálatait nyújtották az első felvilágosítást. Aszerint, amint a takarmány sok vagy kevés fehérjét tartalmazott, a megemésztett fehérjéből igen különböző mennyiségek mentek át a tejbe. A maximális fehérjeadagból a tejbe 38-43% ment át, mely mennyiség a fehérje csökkenésével 57%-ra emelkedett. Midőn pedig az állat oly kevés fehérjét kapott, hogy N-deficiensbe jutott, a takarmányból felszívódott fehérje teljes mennyiségében a tejbe ment át és a fiziológiai folyamatokhoz még szükséges protein a szervezet állományából pótolatott. Ezek az adatok azt mutatják, hogy a fejős tehen igen takarékosan tud a felszívott fehérjével bántani. Ha sok fehérje áll a szervezet rendelkezésére, abból egy rész átmeleg a tejbe, egy rész pedig elbomlik és más célokra használtatik, ha pedig kevés fehérjét kapott az állat, úgy az okvetlenül szükséges fehérjemennyiség felüli rész majdnem teljes mennyiségében átmeleg a tejbe és az egyéb élettani folyamatokhoz az olcsóbb N-mentes anyagok használatnak fel.

Az eddigiekből belbizonyítottak tekinthetjük, hogy a fehérje mennyiségének növelésével a tejhozam bizonyos mértékig növelhető. A gyakorlati gazdára nézve azonban igen nagy fontosságú az a kérdés, vajjon e növekedés arányos-e a nagyobb mennyiségben etetett fehérje árával? E kérdés nemzetgazdasági fontosságát legelőkébben a dániai mezőgazdasági viszonyok világítják meg. A dán takarmányozási kísérleti állomás évek óta példás következetességgel foglalkozik tejtermelési problémákkal. Kísérleteinek egyik részében a répának takarmányértékét igyekezett megállapítani a tejtermelés szempontjából. Tudjuk, hogy 1 kg. répaszáranyag előállítására jóval csekélyebb, mint ugyanannyi proteindus pogácsa vagy szemes takarmány termelési költsége. Kíváncsok tehát, hogy tisztában legyünk azzal, hogy milyen mértékben helyettesíthető a répa, melynek N-tartalma vegyületei nem valódi fehérjék, hanem ugynevezett amidanyagok, a proteindus, de jóval drágább takarmányfelekkel. Kitént, hogy 1 kg. répaszáranyag tág határok között oly értékű, mint ugyanannyi szemes takarmány. Szemes takarmány annál nagyobb eredménynyel volt répával helyettesíthető, minél több pogácsát tartalmazott a takarmányadag. 1 kg. pogácsa mindig nagyobb értékű volt, mint ugyanannyi szemes takarmány, különösen akkor, ha a takarmányadag sok répát tartalmazott. Ezekből az eredményekből kitént, hogy a tejtermelés által elérhető anyagi haszon szoros összefüggésben van az etetett répa mennyiségével. A répa által a drága pogácsaproteinből sok megtakarítható, úgy, hogy ebből csak annyit kell etetniünk, amennyi a tejtermeléshez, valamint egyéb fiziológiai folyamatokhoz okvetlenül szükséges. Amióta Dániában ezen eredmények a köznevelésbe átmentek, a répatermelés és ezzel a tejgazdaságok rendkívüli módon fellendültek. A termelt tej mennyisége a helyes takarmányozás, valamint a tejelő állatok kellő szelekciója révén folyton fokozódik, a takarmányozás pedig a régebbi etetési költségekkel szemben jóval olcsóbb lett.

A legújabb dán kísérletek igen érdekes felvilágosítást szolgáltatnak azon fehérjeminimumokról, melyekkel tejelő tehenek egyáltalán

lában még beérik. Tekintettel arra, hogy e kísérletek kellő számú állaton (9 tehenen) és kifogástalan kísérleti berendezéssel végeztek, azoknak tudományos szempontból is nagy értéket kell tulajdonítani.

A kísérleti berendezés a következő volt: az állatok egy normális összetételű tejelő takarmányt kaptak egy ideig, mielőtt a tej mennyisége, összetétele, valamint a teljes N-forgalom meg lett határozva. További szakaszokban a N-bevételt folyton csökkentették, egyszer oly módon, hogy olajpogácsát vontak el és azt répával helyettesítették, miáltal tehát az adag egész takarmányértéke nem változott, de proteinben szegényebb lett; másodszor pedig tisztán az olajpogácsa mennyiségét csökkentették, anélkül, hogy e helyett répát adtak volna az állatoknak. A fehérje elégséges, vagy elégtelen voltáról a N-forgalom szolgáltat felvilágosítást. Ha a takarmány N-tartalma nagyobb vagy éppen egyenlő volt a bélsár, vizelet és tejjel kiürített N-mennyiséggel, úgy az állat N-fölöslegben, vagy N-egyensúlyban volt, ellenkező esetben az állat a még hiányzó N-tartalmu anyagot saját testéből pótolta. A következő adatok mutatják, miként alakult a N-forgalom fehérjeszegény vagy fehérjedus takarmányozásnál. Az egyik kísérletben a N-forgalom a következő volt:

a takarmányban	gramm nitrogén				tejmennyiség font	Az állat súlya font
	a bélsárban	a vizeletben	a tejben	maradék		
252	161	67	19	+ 5	36.4	938
212	100	39	77	+ 6	36.0	954
196	89	35	69	+ 3	33.0	954
163	73	27	63	- 5	31.6	922
161	60	29	58	- 16	28.4	890
181	90	31	59	+ 1	27.8	900
197	98	32	63	+ 4	28.8	902

Az állat az első szakaszban naponta 5 font gyapotmagpogácsát, 60 font répát, 5 font szénát és 9.6 font szalmát kapott. A tápláló arány 1:6.0 volt, a napi N-mennyisége pedig 252 gr. Ezen takarmányozás mellett az állat csak 5 gr. N-nek megfelelő hust (körülbelül 150 gr.) rakott le. E számokból azt olvashatjuk ki, hogy az állat épp annyi N-t kapott, amennyire szüksége volt és azt csökkenteni tulajdonképpen nem volna szabad. De már a következő szakaszban az állat 222 gr. N-t, tehát 30 grammal kevesebbet kapott és dacára annak, az állat ismét N-többletben volt, testsúlya is némi emelkedést mutat, a tej mennyisége pedig csak a rendes ingadozásnak megfelelő csökkenést mutatja. Ha a második szakasz adatait megtekintjük, azt látjuk, hogy az állat olyképpen takarékoskodott a N-el, hogy jóval kevesebb ürült ki a vizelettel, vagyis hogy kevesebb fehérjét bontott el. A tejbe csak 2 grammal került kevesebb, mint az előző kísérletben. A harmadik szakaszban az állat 3 font gyapotmagpogácsát, 84 font répát, 5 font szénát és 9.8 font szalmát, ebben összesen 196 gr. N-t kapott. Ennek ellenére az állat még mindig 33.0 font tejet termelt, de már a tejbe a második szakaszhoz képest 8 gr. N-el kevesebb ment át, annak dacára, hogy az állat még mindig gyenge N-fölöslegben volt. A 4. szakaszban annyi pogácsa lett répával helyettesítve, hogy az állat csak 163 gr. N-t kapott, tehát 33 grammal kevesebbet, mint az előző szakaszban. Ennek dacára a tejjel csak 6 grammal kevesebb N került, de ezzel szemben saját állományából 5 gr. N-nek megfelelő fehérjét bontott el a tehén, az állat tehát már túl volt a N-minimumon. Az 5-ik szakaszban ugyanannyi takarmányt kapott az állat, mint a 4-ik szakaszban, de a takarmány elégtelen volt itt még jobban szembetűnő, mert a N-deficit 16 gr.-ra emelkedett, a tejbe pedig csak 58 gr. N

ment át. E szakaszban sára az hozam okozott az eredm

Ezek tehenek takarékos bennünke az a mód szabályoz alkalmáva állandó n ben csök tozatlan

Világos ből, hog jóval mé Hogy Ke tulmagas ható ugy emeléséve a termel sen etete magas ár mány tá nál a bé gál az fenntarta munkána giát ugy gok szoh forrásaul szénhidra használ vódott fe találjuk. marad a kérésre va Ez okbó jékből f szervezet termelési sleglet f N-mentes

Ezt az nem aka eljárása, ket, mel mint a tehenén nyeit ide

kg.
Előszul
456
1.0
436
435
433

Ezer: hogy ken a nitrogén szivódott bőséges Kellner a dán szegénye magyaráz nagyérdé módon m alapuló Kellner következ

Ezzel nyiségek

ment át. Erősen csökkent a testsúly is. A két utolsó szakaszban az emelkedő N mennyisége hatására az állat ismét N-főlőslegbe került, a tejhozam pedig csak a laktáció előrehaladása által okozott csökkenést mutatja. Hasonlóak voltak az eredmények a többi kísérleti állatnál is.

Ezek az adatok azt mutatják, hogy tejelő tehének a takarmány N-tartalmával nagyon takarékosan tudnak bánni és felvilágosítanak bennünket N-szükségletükről is. Igen érdekes az a mód, melylyel az állat a N-forgalmat szabályozta. A N mennyiségének csökkentése alkalmával a bélsár és vizelet mennyisége állandó maradt, de a N^o mind a két ürülékben csökkent, a tejnél pedig a % maradt változatlan és mennyisége lett kisebb.

Világosan kitűnik a legutolsó dán kísérletekből, hogy a tejelő tehéneknél a N-minimum jóval mélyebben fekszik, mint azt eddig hitték. Hogy *Kellner* a tejelő tehének N-szükségletét túlmagasan szabta meg, kétségtelen. Nem tagadható ugyan, hogy a fehérje mennyiségének emelésével a tej mennyisége is növekedik, de a termelt tejtöbblet nincsen arányban a fölöslen etetett fehérje mennyiségével és annak magas árával. Az állati szervezetben a takarmány táplálóanyagainak egyrésze emésztetlenül a bélsárral kiürül; a felszívódott rész szolgál az állat hőmérsékletének, testállomány fenntartásának, valamint a belső és külső munkának fedezésére. E folyamatokhoz energiát ugy N-tartalmu, valamint N-mentes anyagok szolgálhatnak. Állati meleg vagy munka forrásul épp úgy szolgálhatnak a zsírok és szénhidrátok, mint a fehérjék. Ha fehérjéket használ fel erre a célra a szervezet, a felszívódott fehérje N-tartalmu részét a vizeletben találjuk. Az egész fehérjemolekula csak akkor marad a szervezetben, ha az a szervezet növekedésére vagy tej- és gyapjatermelésre szolgál. Ez okból csakis annyit fogunk a drága fehérjékből fejős tehencinknek adni, amennyi a szervezet változatlan fenntartásához és a tejtermeléshez szükséges; az egyéb energiaszükséglet fedezésére szolgáljanak az olcsóbb N-mentes anyagok.

Ezt az álláspontot *Kellner*, mint azt láttuk, nem akarja elfogadni. Annál feltűnőbb az az eljárása, mert újabb is végzett kísérleteket, melyek ugyanazon eredményhez vezettek, mint a dán vizsgálatok. Érdekesség okából 6 tehenén végzett kísérleteiből egynek végeredményeit ideiktatom:

Előszűrt kg.	Felszívódott nitrogén gr.	Nitrogén a vizeletben gr.	Nitrogén a tejszűrtben gr.	Lerakódott nitrogén	A felszívódott nitrogénből a tejszűrtben %
456	189	104	69	17	36.5
410	160	91	62	7	38.8
489	171	38	62	3	61.4
435	96	28	57	1	19.4
433	89	37	61	1	61.6

Ezen adatok tehát szintén amellett szólnak, hogy kevesebb fehérje jelenlétében a fejős tehen a nitrogénforgalmat csökkenti és a tejszűrtből a felszívódott nitrogénnek nagyobb része kerül a bőséges protein ételésénél. Ha ennek dacára *Kellner* még mindig amellett foglal állást, hogy a dán takarmányszabványok fehérjében túlszegények, úgy ez csak azon makacsággal magyarázható, melyet a takarmányozásban ezen nagyérdemű uttorja néha teljesen érthetetlen módon más kutatóknak kifogástalan kísérleteken alapuló véleményével szembeállít.

Kellner fejős tehének fehérjeszükségletét a következő mennyiségekben állapítja meg:

Tejhozam kg.	Emészthető protein %
5	0.5—0.65 kg.
10	0.8—0.95 "
15	1.1—1.25 "
20	1.4—1.60 "

Ezzel szemben a dánok a következő mennyiségeket tartják szükségeseknek:

Tej kg.	Emészthető nitrogéntartalmu anyag 500 kg. előszűrtre
10	1.08 kg.
13	1.14 "
16	1.25 "

A két szabvány közti különbség az első perczre szembetűnő és ezzel egy újabb kérdés is került felszínre. *Kellner* ugyanis arról beszél, mennyi emészthető proteinre van fejős tehének szüksége, ezzel szemben a dán szabványok azt mondják meg, mennyi emészthető nitrogéntartalmu anyagot kell adagolni. A két utasítás közti elvi különbség abban rejlik, hogy *Kellner* a nem fehérjeszerű nitrogéntartalmu anyagot, vagyis az ugynevezett amidokat a tejtermelésből egyszerűen kizárja. Kérdés azonban, mennyire jogosult ez? Czélzerű lesz e helyen röviden az amid-kérdés mostani állásáról megemlékezni. Tudjuk, hogy számos takarmányban a nitrogén kisebb-nagyobb része nem mint fehérje, hanem más N-tartalmu organikus vegyület alakjában (asparagin, asparaginsav, leuczin stb.) van jelen. Ezekről a vegyületekről, melyeket közös néven amidoknak nevezünk, *Kellner* azt állítja, hogy csak igen fehérjeszegény adagokban képesek érvényesülni, míg normális fehérje mennyiséget tartalmazó adagban csakis hőenergiát szolgáltatnak a szervezetnek. *Kellner* és mások csakis egyes amidokkal, asparaginnal, ammoniumacetattal és más ammónsóval kísérleteztek és e vegyületekkel elért eredményeket átvizszi a többi amidra és amid-elegyre. Már pedig nem is ismerjük mindazon nem fehérjeszerű vegyületek, mely a növényekben előfordul, másrészt több mint bizonyos, hogy a különböző amidok nem viselkednek egyformán az állati szervezetben; az egyikből könnyebben, a másikból talán nehezebben építhető fel a fehérjemolekula, amidelegyek pedig bizonyára nem úgy viselkednek, mint egyes amidok. Emellett megjegyzendő, hogy még az asparagin, ammoniumacetát, ammonia egyenként etetve sem voltak teljesen indifferensek a tejválasztással szemben. Ugyanis *Weiske* kísérletei szerint az asparagin nem volt ugyan képes a fehérjét pótolni, de egy szénhidrát és fehérjeszegény adagban kifejezetten előnyös hatással volt a tejhozamra. *Pfeiffer* szintén asparaginnal kísérletezett és azt találta, hogy ez az amid izgatott hatás folytan közvetlen uton képes a tejhozamot emelni. *Morgen* fiatal növények vizes kivonataival és asparaginnal kísérletezett. A vizes kivonat N-tartalmu anyagai főképpen amidok voltak. Kísérleteinek eredményei szerint úgy az asparagin, mint az amidokat tartalmazó kivonat nem képes ugyan a fehérjét pótolni, de előnyösebben hatnak a tejhozamra, mint a szénhidrátok. Végre *Kellner* maga is azt találta, hogy ammoniasók fehérjeszegény adagban a tejfehérjének előállítására szolgáltak. Sikerült neki 168 gramm emészthető fehérjét annyi ammónsóval helyettesíteni, mely ugyanannyi N-t tartalmazott, mint fenti fehérjemennyiség. Csak a szénhidrát-fogyasztás volt az ammónsó adagolása mellett valamivel nagyobb, mint tiszta fehérje-etetésnél. A tej százalékos összetétele emellett változatlan maradt. Ezek az eredmények a dán kísérletekkel együtt amellett szólnak, hogy az amidanyagok a tejelésre nem indifferensek. Ha még nincs megoldva azon kérdés, hogy mennyire kell őket a fehérjékkel szemben értékelni, mégis számolnunk kell velük, oly módon, amint azt a dánok teszik, amivel nem csekély közvetlen haszonban lesz részünk. Igen érdekes különben, hogy takarmányozásában legújabb — negyedik — kiadásában *Kellner* már nagy konzessziót tesz a dánoknak, amennyiben a tehéntakarmány szabványainak megadásánál nemcsak azt mondja meg, mennyi legyen az emészthető fehérje mennyisége, hanem külön megadja az emészthető összes N-tartalmu anyagok mennyiségét is, úgy amint azt a dánok teszik. Talán nem lesz érdekteljes a teljesség kedvéért néhány szóval arról is megemlékezni, hogy kell az amidoknak a szervezetben való értékesítését elképzelni. Nincs oly fiziológus, ki azt állítaná, hogy a szervezet valamely amid-

ból, például az asparaginból közvetlen szintézis után volna képes fehérjét készíteni. *Zuntz* úgy fogja fel a dolgot, hogy a belekben élő baktériumok veszik fel az amidokat és azokból fehérjét készítenek. Amidon azután ezek a baktériumok elhalnak, azok rendes emésztés után felszívódnak. Ily módon tehát az amidok csak közvetlen uton értékesíthetnek.

A mondottak alapján tehát azon N-mennyiségekhez fogjuk magunkat tartani, melyeket a dánok irnak elő tejelő takarmány számára. Ezekkel a N-mennyiségekkel mindig képesek leszünk a teheneket olyképpen a N-minimum felett tartani, hogy a tejhozam ugyan kellő nagyságu legyen, de másrészt fölös fehérje etetése által túlságosan sokba ne kerüljön; egyuttal megfelelő módon fogjuk az amidtartalmu takarmányokat — répát stb. — a drágább fehérjetartalmu magvas takarmányok részbeni pótlására felhasználni.

Hasonló ellentmondással, mint a fehérje-kérdésben, találkozunk a szakirodalomban a zsirnak a tejelő takarmányban való szerepéről eddig megállapított nézetek között *Morgen* és *Soxhlet* a takarmányzsirnak különös fontosságot tulajdonítottak. Miután kísérleteikből azt kellett következtetni, hogy a zsirosabb takarmányból zsirdusabb tej keletkezik, ami más szerzők eredményeivel meg nem egyezett, a német gazdasági körök kívánatosnak tartották e kérdés alapos megvizsgálását.

A kísérleteket 10 német takarmányozási kísérleti állomás és gazdaság végezte. Miután azok a szóbanforgó kérdésre teljes világosságot vetettek és azt egyszer és mindenkorra elintézték, nem lesz fölösleges, ha azokkal kissé behatóbban foglalkozunk.

A *Kellner* vezetése alatt megalkotott kísérleti tervezet szerint vagy csoportos vagy pedig szakaszos (periodikus) berendezés volt választható. Az első esetben 20 tehen, melynek kiválasztására különös gond lett fordítva, két egyenlő csoportra osztottak. Az első szakaszban mind a két csoport egyenlő módon lett takarmányozva, kevés zsirt tartalmazó takarmánnyal, a második szakaszban 10 tehen ismét a zsirszegény napi adagot kapta, a másik 10 állat pedig a zsirban gazdagabb takarmányt. A harmadik szakaszban ismét mind a 20 állat egyenlő módon a zsirban szegény takarmányon lett tartva.

A periodikus kísérleti berendezésnél mind a 20 tehen először a zsirban szegény napi adagot kapta, a második szakaszban az összes állat zsirdus adagon lett tartva, végül pedig ismét az első adaggal lett a kísérlet megismételve. Ugy csoportos, mint a szakaszos kísérleteknél minden szakaszt egy 5—7 napi előtétel előzte meg, melyet egy 20—25 napi kísérleti szakasz követett. A kísérleti állatok megválasztásánál nagy gond lett oly állatok kiválasztására fordítva, melyek a takarmányváltozásra kellőképpen reagálnak. Így tehát csak oly állatok voltak használhatóak, melyek a tejelés első hat hónapjában állottak. A kísérleti terv szerint kétféle takarmányt kellett összehasonlítani, melyek tápláléértéke egyenlő volt, de abban különbözött egymástól, hogy az egyik több szénhidrátot, a másik pedig több zsirt tartalmazott. A feladat tehát az volt, hogy bizonyos mennyiségű szénhidrát (1.1 kg.) bizonyos mennyiségű (0.5 kg.) zsirral hasonlíttassék össze. Hogy e két táplálóanyag közti különbség minél jobban kitűnjék, a zsir vagy a szénhidrát-többlet fedezésére oly takarmányokat kellett választani, melyek a tejhozamra semmiféle specziifikus hatást nem gyakorolnak. Ennek megfelelőleg zsirdus takarmánynak rizstakarmányliszt, szénhidrátus, de zsirban szegény takarmánynak rozsliszt lett választva. A takarmányozás tehát olyképpen történt, hogy az állatok egy állandó alaptakarmányt kaptak, melyhez az egyik esetben rozsliszt, a másik esetben rizstakarmányliszt lett hozzáadva. A zsirdus adag 1000 kg. előszűrtre 0.9—1.0 kg. emészthető zsirt, a zsirban szegény takarmány 0.4—0.5 kg. emészthető zsirt tartal-

mazott. Az összes méréseket tudományosan képzett tisztviselők végezték, úgy, hogy ezek körül bármilyen hiba lehetőleg ki lett zárva. A zsir mennyisége a Gerber-féle módszerrel minden tehén tejében naponta meg lett határozva.

A kísérletek eredményeit a következőkben foglalhatjuk össze: Az emészthető szénhidrátoknak aqivalentens mennyiségű emészthető zsirral való helyettesítése a tej mennyiségét, valamint a vajhozam nagyságát a legtöbb esetben hátrányosan befolyásolta. A zsirszegény szakaszokkal szemben a zsirdus szakaszokban a tej mennyiségének, az összes zsirtartalomnak, valamint a százalékos zsirtartalomnak növekedését (+) és csökkenését (—) a következő összeállítás mutatja:

	Tej kg.	Zsir gr.	Zsir %
Danzig	— 0 07	— 40	— 0 25
Bonn	— 0 37	— 20	— 0 13
Pommritz	— 1 05	+ 12	+ 0 34
Kiel	+ 0 03	— 20	— 0 17
Breslau	— 0 37	— 1	— 0 09
Triesdorf	— 0 25	— 10	— 0 02
Weihenstephan	— 0 67	+ 2	+ 0 30
Lauchstädt	+ 0 19	— 15	— 0 23
Darmstadt	— 0 60	— 3	+ 0 21
Jena	+ 0 04	— 27	— 0 37
Átlag	— 0 31	— 13	— 0 03

A tíz kísérlet közül tehát háromban a zsirdus takarmány hatására a tej igen csekély mennyiséggel növekedett, 7 esetben pedig annyira csökkent, hogy a 10 kísérlet átlaga szerint a zsirdus adag hatására naponta 0 31 kg. tejjel kevesebbet fejtek, mint a zsirszegény szakaszban. Még kedvezőtlenebb eredményeket tüntetnek fel a termelt zsir mennyiségét feltüntető számok, amennyiben a zsirdus adag hatására csak két esetben termeltetett valamivel több vaj, mint a zsirszegény szakaszban. A 10 kísérleti sorozat szerint egy bizonyos szénhidrát-mennyiségnek zsirral való helyettesítése a tejhozamra csakis hátrányos befolyást gyakorolt, amennyiben a napi tej mennyisége átlag 27% al, a termelt vaj mennyisége átlag 3 7% al csökkent. Igen érdekes összefüggést találunk a tej mennyiségének csökkenése és a százalékos zsirtartalom között, ha a napi tejtermelésben és a zsirhozamban a zsirdus anyag hatására beállott változást százalékokra számítjuk át és ugy hasonlítjuk össze a termelt zsir mennyiségével.

Kísérleti hely	Százalékos növekedés (+) vagy csökkenés (—)		
	a tejhozamban	a zsirtartalomban	a zsirhozamban
Pommritz	— 7 9	+ 0 34	+ 3 3
Weihenstephan	— 7 1	+ 0 30	+ 0 6
Darmstadt	— 6 7	+ 0 28	+ 1 0
Breslau	— 3 1	+ 0 21	— 0 3
Bonn	— 2 5	+ 0 09	— 0 3
Triesdorf	— 2 3	— 0 13	— 0 2
Danzig	— 0 5	— 0 02	— 2 6
Kiel	+ 0 2	— 0 25	— 9 8
Jena	+ 0 5	— 0 17	— 5 0
Lauchstädt	+ 2 1	— 0 37	— 10 8
		— 0 23	— 4 8

Mindazon esetekben, melyekben a zsirdus adag hatására a tejhozam erősebben csökkent (7 2%), a tej százalékos zsirtartalma növekedett, ha a tej mennyisége csak kevéssé csökkent (— 2 6%), a zsirtartalom alig változott (— 0 02%). Midőn a tejhozamban változás elő nem állott, vagy az némileg emelkedett, a zsirtartalom erősen csökkent (— 0 26%). Tejhozam és vajmennyiség tehát bizonyos ellentétben állottak egymással.

A rizslizt hatására a vaj kémiai tulajdonságai megváltoztak, úgy, hogy a rizslizt zsirtartalma egyrésztének közvetlenül át kellett mennie a tejbe. Ezen befolyás egyes esetekben oly nagy volt, hogy a tejszir teljesen abnormális kémiai összetétellel bírt. Ennek megfelelőleg a vaj színe, íze és szilárdsága is megváltozott.

Az összes kísérletek egyértelműen azon eredményhez vezettek, hogy a zsir mennyiségének a tejelő takarmányban való növelése gazdasági előnyökkel nem jár. Eltekintve oly esetektől, midőn a vaj minőségét valamilyen okból

egy zsirdus takarmány etetése által kell javítani, a zsir mennyiségét teheneink takarmányában szűk határok között fogjuk tartani. A hiányzó zsirt természetesen egyéb szénhidrátokkal kell pótolni. Miután azonban a szénhidrát-tartalmu takarmányok jóval olcsóbbak, mint a zsirdus takarmányok, az ismertetett kísérletek eredményei lényegesen hozzájárulnak a tejtermelés olcsóbbá tételéhez.

A szénhidrátokról kevés a mondani valónk. Miután számos kísérlettel be van bizonyítva, hogy a takarmányfehérjén és zsiron kívül a szénhidrátokból is képződik tejszir és tejzucker, gondoskodnunk kell arról, hogy a takarmány-adag elegendő mennyiséget könnyen emészthető alakban tartalmazzon.

Miután az eddigiek alapján megismerkedtünk az egyes táplálóanyagoknak a tejelő takarmányban való szerepével, nem fog sok nehézségbe ütközni a teljes takarmányadagok megállapítása. Ezek, magától értetődik, a napi tej-mennyiség szerint különbözők lesznek. A következő összeállítás tartalmazza azon emészthető tápanyag mennyiségeket, melyek 1000 kg. élőszulóra adagolandók:

Tejhozam fejenként	A napi takarmányban emészthető			
	Száranyag (összes)	N-tartalmu anyag	Zsir	Szénhidrát-czelluloze
	k i l o g r a m m			
5	22—27	1 2—1 6	0 3	9 8—10 2
10	25—29	1 9—2 3	0 5	11 5—12 8
15	27—33	2 6—3 0	0 6	12 9—14 7

Ezeket a számokat tartva szem előtt, teheneinket úgy fogjuk takarmányozni, hogy a tejhozam az állat egyéniségének megfelelőleg lehet-eleg nagy legyen, emellett a tehének jó közepes kondícióban is maradjanak. A határszámok közül a kisebbeket alacsony tejárak mellett, a nagyobbakat pedig akkor alkalmazzuk, ha a tejára emelkedik.

A napi adag összeállításánál figyelemmel leszünk az olyan takarmányokra, melyek a tej vagy vaj izére hátrányos befolyást gyakorolnak. De hátrányosan befolyásolhatják a tej és a vaj izét azon takarmányok *teljes mennyisége* is, melyek különben teheneink takarmányának állandó alkotórészei. Ha rossz minőségű szalmából tulsokat etetünk, a tej könnyen kesernyés ízt nyerhet; tulsok répa, burgonya, répalevél, friss vagy besavanyított zselet, moslék, olaj-

pogácsa a tej és vaj izére vagy utóbbinak fizikai tulajdonságaira rossz hatással lehetnek. Még a rossz ivóvíz is képes a tej izére befolyást gyakorolni. A felsorolt, különben oly kitűnő takarmányokból tehát csakis a gyakorlat által megállapított normális adagokat fogjuk állatainknak nyújtani. Emellett szem előtt kell tartani, hogy a gyakorlati megfigyelések szerint egyes takarmányok a vajat keménynyé, faggyuszzerűvé teszik, mások pedig tulságosan puha vajat szolgáltatnak.

Kemény, faggyuszzerű vajat szolgáltatnak: savanyu rétek zöldtakarmánya vagy szénája, a szalmafélek, tulsok répa, répalevél, répaszelet, burgonya, borsódara, kókusz- és lenpogácsa. Tulságosan puha lesz a vaj nagy mennyiségben etetett zab, tengeridara, buzakorpa, rizstakarmányliszt, repcezemag és napraforgómagpogácsa etetésekor. A felsorolt takarmányok ezen hatásának ismerete arra a helyzetbe juttat bennünket, hogy a vajnak a kívánt jó minőségét megadjuk. Ha például nagyon kemény a vajunk, azt a tengeriadag emelése által tudjuk lágyí-

tani, ha ellenben nagyon lágy, úgy répaszelettel próbáljuk javítani. Hogy a tulvizenyős takarmányoknak a tej összetételére van-e valami befolyása, az még véglegesen eldöntve nincsen. Ez irányban jelenleg a m. kir. állattéleltani állomáson folynak kiterjedt összehasonlító kísérletek.

Külön kell foglalkozni azokkal a specifikus hatásokkal, melyeket egyes kutatók némely takarmányokban és anyagokban feltalálni vélnek. Különösen a gyakorlati gazdák körében van elterjedve az a nézet, hogy a tápeffektusokon kívül egyes takarmányokban még külön erők laknak, melyek a tejtermelést előnyösen vagy hátrányosan befolyásolják. Ilyen értelemben ez azonban nem felel meg a valóságnak, bár nem tagadható, hogy a tápeffektuson kívül az izletesség oly tényező, melynek a tejelválasztásnál nagy szerep jut. *Morgen* és *Fingering* mutatták ki, hogy oly takarmányadagok, melyek izetlen anyagokból (szalma, keményítő, siker, olaj, szénahamu stb.) voltak összeállítva, megfelelő tápanyagtartalmuk dacára a tejhozamot hátrányosan befolyásolták. Ha ezekhez az anyagokhoz egy kis kőmenny-mag, anizs, szentjánoskenyér tételtet vagy pedig a szalma egy része illatos jó szénával lett helyettesítve, a tejhozam nagyobb lett. De ha az említett aromás anyagok normális természetes takarmányfelekből álló adaghoz tételtet, úgy semmiféle hatásuk nem nyilvánult.

Természetes viszonyok között, tehát amikor izetlen gyári takarmányfeleket nagyobb mennyiségben nem etetünk, ezekre az izgató anyagokra szükségünk nincsen, különösen akkor, ha az állatok egy kevés jó szénát kapnak (2—2 5 kgr.).

Hogy a tejhozamot nagyobbító mesterséges preparátumok vásárlásától óvakodjunk, főlegesen külön hangsúlyozni.

Az eddig mondottak utbaigazítással szolgálnak arra nézve, hogy állítsuk össze fejős teheneink takarmányát. Kiegészítésül szükséges még fölemlíteni, hogy változtatjuk a megállapított adagot a lefejő tehenszétben vagy pedig oly állatoknál, melyeket további tenyésztésre tartunk meg.

Azon esetben, mikor a tehének a tej elapadása után a vágóhidra kerülnek, a már megállapított takarmányadagot az utolsó hetekben olcsóbb szénhidrát-dus takarmány hozzáadásával által hízaló adaggyá nagyobbítjuk. Ha a laktáció oly részében hízaló állatokat, amikor azok még bőségesen tejelnek, egyrészt pazarolnánk a takarmányt, másrészt csökkentenénk a tejhozamot.

Terhes állatok takarmányában ajánlatos a fehérjének mennyiségét kissé emelni, miután a borjú születésekor 6—8 kg. fehérjét tartalmaz. *Kellner* azt ajánlja, hogy a terheség utolsó 5—6 hónapjában a fehérjemennyiséget kisebb fajtnál 66 gr.-al, nagyobb fajtnál 100 gr.-al emeljük naponta. Igen fontos, hogy a terheség utolsó 2—3 hónapjában az állatok ne kapjanak tulsok szálatakmányt, mivel a nagy takarmánytömegek súlya a belső szervekre okozott nyomás folytán könnyen elvetélest idézhet elő. Ilyenkor legajánlatosabb a szalma tejes elvonása, úgy, hogy 1000 kg. élőszulóra 10 kgr. szóna legyen az összes szálas. Kerülni kell továbbá az oly takarmányokat is, melyek dugulást okozhatnak.

Az eddig mondottakkal nagyjában reámutattam azokra a szempontokra, amelyek figyelembe vételével fejős teheneinket takarmányozni kell. Ha tejtermelésünket kellő módon fokozni akarjuk, nem elég a mi viszonyainknak megfelelő tejelő fajtákról gondoskodni és meglévő állományunkat kellő ellenőrző szelekcióval javítani, hanem gondunk legyen arra is, hogy teheneink tejelőképesége megfelelő takarmányozással kellő magaslapon tartassék.

Amíg a dán viszonyokat utánozva éveken át tartó kellő szelekcióval tehénállományunkat megjavítottuk, fordítsunk nagyobb gondot teheneink takarmányozására, ami tejtermelésünk fellendítéséhez hathatósan fog hozzájárulni.